

ผลของการเล่นกีฬาตามคตินิยมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ
ที่มีต่อพฤติกรรมทางด้านสังคมของเด็กปฐมวัย

ปริญญาานิพนธ์
ของ
วราภรณ์ ปานทอง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2548

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

155 4238
๑๓๑๗
จ.๓

ผลของการเสวนาทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ
ที่มีต่อพฤติกรรมทางด้านสังคมของเด็กปฐมวัย

บทคัดย่อ
ของ
วราภรณ์ ปานทอง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2548

๒ ๕๑ ๕๕

๒๒ ๖ ก.ค. ๒๕๔๘

วารสาร ปานทอง (2548) ผลของการเล่านิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ
ที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ปริญญา นิพนธ์ กตม (การศึกษาปฐมวัย)
กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
คณะกรรมการควบคุม รองศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์,
รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงระดับคะแนนพฤติกรรมทาง
สังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาท
สมมติในแต่ละช่วงสัปดาห์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นเด็กนักเรียนชาย - หญิง ที่มีอายุ 5 - 6 ปี
กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนอนุบาลวัดไตรรัตนาราม
จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Sample random sampling) กลุ่มทดลองเป็น
กลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ ใช้เวลาในการ
ทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 30 นาที รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 24 ครั้ง เครื่องมือที่
ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ แผนจัดกิจกรรมการเล่านิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาท
สมมติ และแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม โดยใช้ผู้สังเกต 2 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นของผู้
สังเกต $RAI = 0.9$ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (One-way
Repeated-Measure ANOVA) และ t-test แบบ Dependent Sample

ผลการวิจัยพบว่า

เด็กปฐมวัยก่อนจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคติธรรมประกอบ
การเล่นบทบาทสมมติ ในแต่ละช่วงสัปดาห์มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวม
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วง
สัปดาห์ พบว่า คะแนนพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวม มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางเพิ่มขึ้น
ตลอดตั้งแต่ช่วงสัปดาห์ที่ 2 ถึงสัปดาห์ที่ 8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.1

เมื่อวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่
การยอมรับผู้อื่น การช่วยเหลือ และการแบ่งปัน พบว่า คะแนนพฤติกรรมทางสังคมทั้ง 3 ด้าน
มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่สอดคล้องกับการวิเคราะห์คะแนนรวมทั้งหมด โดยคะแนนเฉลี่ย
ด้านการยอมรับผู้อื่นมีการเปลี่ยนแปลงในทางเพิ่มขึ้นตลอดตั้งแต่ช่วงสัปดาห์ที่ 4 ถึงสัปดาห์ที่ 8
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.1 ส่วนด้านการช่วยเหลือและด้านการแบ่งปัน มีการเปลี่ยนแปลง
เพิ่มขึ้นตั้งแต่สัปดาห์ที่ 4 ถึงสัปดาห์ที่ 8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ยกเว้นบางช่วง
สัปดาห์ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

THE EFFECTS OF FABLE STORY TELLING WITH ROLE
PLAYING ON PRESCHOOL CHILDREN'S SOCIAL BEHAVIOR

AN ABSTRACT
BY
VARAPORN PARNTHONG

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University

May 2005

Varaporn Parnthong (2005) *The Effects of Fable Story Telling with Role Playing on Preschool Children's Social Behavior* Master thesis M Ed (Early Childhood Education) Bangkok Graduate School, Srinakharinwirot University
Advisor Committee Assoc Prof Dr Sirima Pinyoanuntapong,
Assoc Prof Dr Boonchird Pinyoanuntapong

The purpose of this study was to investigate the changes of preschool children's social behavior score level being used fable story telling with role playing in each week

The samples used in the study were 15 boys and girls with 5-6 years of age of Kindergarten 3 at Wattrairattanaram Kindergarten School in second semester of the academic year 2004, obtained by using simple purposive sampling and selected by simple random sampling They were arranged with the activities of fable story telling with role playing during the period of 8 weeks, and for 3 days a week and 30 minutes a day The experiment was carried out 24 times Tools used in the study were activity plans for fable story telling with role playing and social behavior observation form used by 2 observers The reliability of the observers was RAI = 0.9 The data were analyzed by using one-way repeated-measure ANOVA and dependent sample t-test

The results of research were as follows

Before and during the activities of fable story telling with role playing in each week, the total average scores of preschool children's social behavior were different with statistical significance at the level of 0.1 When analyzing the changes between weeks, it was found that the average scores of their social behavior were positively changed from week 2 to week 8 with statistical significance at the level of 0.1

When analyzing the average score of each aspect of the preschool children's social behavior - accepting others, assisting and sharing -, it was found that their scores in those three areas were changed in accordance with the analysis of total score The score of accepting others area was positively and consistently changed from week 4 to week 8 with statistical significance at the level of 0.1 For the aspects of assisting and sharing, they were positively changed from week 4 to week 5 with statistical significance at the level of 0.1 except in some weeks with no statistical significance

ปริญญานิพนธ์

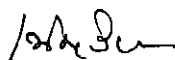
เรื่อง

ผลของการเล่นกีฬาชนิดธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ
ที่มีต่อพฤติกรรมทางด้านสังคมของเด็กปฐมวัย

ของ

นางวราภรณ์ ปานทอง

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

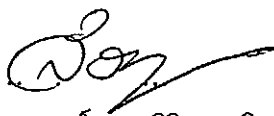

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

วันที่ 19 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2548

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์)

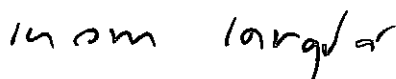
กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รองศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รองศาสตราจารย์ ดร. เขาวพา เดชะคุปต์)

7

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
จาก
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงของ รองศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์และรองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ที่ได้ให้คำแนะนำและเสนอแนะ ตลอดจนชี้แนวทางแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ รองศาสตราจารย์ ดร. ยาวพา เตชะคุปต์ และคณาจารย์ประจำสาขาการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่ได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ทักษะและคำแนะนำต่างๆ จนทำให้ประสบความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ พระราชปริยัติเวที (อุทัย อุทัย) ดร. ประมินทร์ อริเดช ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัญชลี ไสยวรรณ อาจารย์เบญจจะ คำมะสอน อาจารย์นพดล กองศิลป์ อาจารย์ชุตติกาญจน์ เบญจพรวัฒนา ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการสร้างเครื่องมือวิจัยให้มีคุณภาพ

ขอกราบขอบพระคุณพระครูรัตนภิรักษ์ ผู้รับใบอนุญาต พระครูใบฎีกาณรงค์กิจ สุกิจใจ ผู้จัดการ อาจารย์ศรีนวล ศรีสวัสดิยาภรณ์ ครูใหญ่ และคณะครู-นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดไตรรัตนารามที่ให้ความสะดวกและความร่วมมือในการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบพระคุณเพื่อนนิสิตปริญญาโททุกท่าน อาจารย์นันทิยา รักตประจิต อาจารย์ศิริราณี นฤมลวัฒนกุล อาจารย์ณัฐชуда สาครเจริญ คุณพิทักษ์ ศรีไพบุลย์ ร้อยตำรวจเอกธนภัทร สุขมี ว่าที่ร้อยตรีสมชาย รวงแรม ที่เป็นแรงผลักดัน ช่วยเหลือ ห่วงใย และให้กำลังใจต่อผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อบุญธรรม คุณแม่เมี้ยน ปานทอง และพี่น้องทุกๆ คนในครอบครัวที่ให้ความรัก ความอบอุ่นแก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

คุณคาและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของ บิดามารดาที่ได้อบรมเลี้ยงดู และพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ทั้งในอดีตและปัจจุบันที่ได้ ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

วราภรณ์ ปานทอง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1	บทนำ
	ภูมิหลัง
	ความมุ่งหมาย
	ความสำคัญของการวิจัย
	ขอบเขตการวิจัย
	นิยามศัพท์เฉพาะ
	กรอบแนวคิดในการวิจัย
	สมมติฐานในการวิจัย
2	เอกสารและวิจัยที่เกี่ยวข้อง
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพฤติกรรมทางสังคม
	ความหมายของพฤติกรรมทางสังคม
	ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม
	พฤติกรรมทางสังคมของเด็กวัย 3 – 5 ปี
	แนวทางส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจัดการประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
	ความหมายของการจัดประสบการณ์
	หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
	ประเภทของกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานคติธรรม
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานคติธรรม
	ความหมายของนิทาน
	คุณค่านิทาน
	ความหมายของนิทานคติธรรม
	ประเภทขององค์ประกอบของนิทานคติธรรม

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ) วิธีการเล่นกีฬาและเทคนิคในการเล่นกีฬา	28
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานคติธรรม	30
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นบทบาทสมมติ	32
ความหมายของเล่น	32
การเล่นที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม	35
ความหมายของการเล่นบทบาทสมมติ	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นบทบาทสมมติ	39
3 วิธีการดำเนินการวิจัย	42
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	42
✓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	42
การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ	43
แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง	45
วิธีการดำเนินเก็บข้อมูล	47
✓ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	48
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	51
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	51
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	51
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	52
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	59
ความมุ่งหมายของการวิจัย	59
สมมติฐานในการวิจัย	59
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	59
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	60
วิธีดำเนินการทดลอง	60

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ) การวิเคราะห์ข้อมูล	60
สรุปผลการวิจัย	61
อภิปรายผล	61
ข้อสังเกตที่ได้จากงานวิจัย	66
ข้อเสนอแนะทั่วไป	66
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	67
.....
บรรณานุกรม	68
ภาคผนวก	75
ภาคผนวก ก	76
ภาคผนวก ข	85
ภาคผนวก ค	100
ภาคผนวก ง	109
ประวัติย่อผู้วิจัย	114

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบการเล่นบทบาทสมมติ	52
2	การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำการจัดกิจกรรมการเล่นิทาน ประกอบการเล่นบทบาทสมมติรวมทุกด้าน	53
3	การเปลี่ยนแปลงคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย รวม 3 ด้าน	54
4	คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย แยกเป็นรายด้าน ก่อนและหลังจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบ การเล่นบทบาทสมมติ	55
5	การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคดีธรรม ประกอบการเล่นบทบาทสมมติแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย	56
6	การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมแยกรายด้าน	57

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 เส้นภาพแสดงการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคม	58

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สภาพของสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งความเจริญก้าวหน้าทางด้านวัตถุ มีการแข่งขันทางเทคโนโลยีการสื่อสารอย่างรวดเร็ว ปัญหาของสังคมไทยที่เกิดขึ้นก็สลับซับซ้อนเป็นอย่างมากและจะทวีความรุนแรงมากขึ้นเสมือนเงาตามตัว ฉะนั้นการพัฒนาคนจึงมีแนวโน้มถึงความเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรมทางสังคมเพื่อที่จะนำคนไปสู่สังคมแห่งการเอื้ออาทรต่อกัน ให้รู้จักการแก้ปัญหา การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข (พระคชภู มิเมธกุลโร 2532 : 8) ดังนั้น การพัฒนาสังคมไทยให้สมาชิกสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตได้อย่างสงบสุขขึ้น จำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพของคนซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะที่จะพัฒนาคนให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2542 : 3) การศึกษาจึงเป็นรากฐานที่สำคัญยิ่งในการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย เพราะเป็นการปูพื้นฐาน ให้กับเด็กทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ความสำคัญในการจัดประสบการณ์ทางสังคมกับเด็กในช่วงปฐมวัย มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของคนเราเป็นอย่างมาก ดังนั้น ในการพัฒนาบุคคลให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพก็ต้องพัฒนาตั้งแต่วัยเด็ก สิ่งที่สำคัญการพัฒนา พฤติกรรมทางสังคมซึ่งควรได้รับการปลูกฝังและส่งเสริมตั้งแต่เยาว์วัย เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้พฤติกรรมทางสังคม (สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ 2528 : 220) และแอนดรูว์ (Andrews 1964 : 215) ได้กล่าววาทเด็กที่มีปัญหาดังกล่าวตั้งแต่ปฐมวัย มักจะไม่เป็นที่ยอมรับจากเพื่อนและยังนำไปสู่ปัญหาการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม และสิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2545 : 26) เด็กวัย 3 – 6 ปี เป็นวัยที่เรียนรู้เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและจากสิ่งรอบตัว เด็กวัยนี้จึงชอบเล่นเป็นกลุ่มมากกว่าเล่นคนเดียว ต้องการตัวแบบด้านสังคมและจริยธรรมเพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้เด็กมีพัฒนาการสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุขในอนาคต

ในการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยนั้น ทำได้หลายวิธี การปลูกฝังพฤติกรรมทางสังคมโดยใช้นิทานการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก นิทานมีหลายประเภทสำหรับนิทานที่จะพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม คือนิทานคติธรรมในการเล่านิทานมีจุดมุ่งหมายแตกต่างกันออกไป มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2537 : 253) นิทานคติธรรมเป็นนิทานสั้น ๆ ให้คิดในเรื่องความดีความชั่วให้บทเรียนสอนใจ เนื้อหาในนิทานยังสะท้อนถึงการอยู่ร่วมกันในสังคม คนส่วนใหญ่มุ่งจะแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองมากกว่าที่จะให้กับส่วนรวม ขาดการช่วยเหลือและแบ่งปัน ซึ่งเป็นสังคมที่ขาดคุณภาพ

จึงทำให้เกิดปัญหาทางสังคมขึ้น ฉะนั้นในการพัฒนาสังคมให้ดีขึ้นจะต้องพัฒนาตั้งแต่ปฐมวัยซึ่งเป็นรากฐานของชีวิต การเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมจึงมีความสำคัญ เพราะแต่ละสังคมจะต้องมีกฎระเบียบการปฏิบัติตาม ข้อตกลงของสังคมนั้น เฮอร์ลอค (Hurlock 1964 274 – 275) ได้กล่าวถึง รูปแบบของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กที่เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน ได้แก่ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม การพึ่งพาอาศัยกัน การไม่เห็นแก่ตัว การยอมรับผู้อื่น การไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง ถ้าเด็กขาดสิ่งเหล่านี้ไปก็จะเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ซึ่งจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคม ทักษิน อุดมพันธ์ (2541 2) กล่าวว่าการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยเกิดขึ้นได้หลายทาง การเล่นเลียนแบบก็เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กได้เกิดพัฒนาการได้ทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพัฒนาการทางด้านสังคม นักการศึกษาจึงถือว่าการเล่นคือการเรียนรู้ ดังนั้น ควรปลูกฝังและส่งเสริมให้เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมทางสังคม ตั้งแต่ระดับปฐมวัยเป็นการเสริมสร้างในสังคม มีคุณภาพต่อไปในอนาคต อันใกล้ เน้นการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัยและความสนใจโดยการซึมซับที่ละเล็กละน้อย

พฤติกรรมทางสังคมที่ควรได้รับการพัฒนานั้นการปลูกฝังพฤติกรรมทางสังคมให้ยอมรับผู้อื่น การช่วยเหลือแบ่งปัน การปฏิบัติตามข้อตกลงของสังคมนั้นทำได้หลายวิธี และวิธีนิยมใช้แพร่หลายคือ การจัดประสบการณ์การเล่นิทาน เพราะคุณค่าของนิทานนอกจากให้เด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้ว เนื้อหาในนิทานยังสอดแทรกเลียบเคียงเชิงเปรียบเทียบกับชีวิตและความเป็นอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งจะช่วยให้เด็กซึมซาบ รับเอาสิ่งเหล่านี้เข้าไปโดยไม่รู้ตัวและยังช่วยให้เด็กมีจินตนาการ ความคิดที่เป็นภาพเคลื่อนไหวของเด็กก็จะเด่นชัดมากยิ่งขึ้น การเล่านิทานเป็นวิธีการที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ กุลยา ดันติผลาชีวะ (2541 10 – 19) ได้กล่าวว่า นิทานคือสื่อที่มีประสิทธิภาพ สำหรับการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยนิทานสามารถสร้างจินตนาการ ความฝัน ความคิด ความเข้าใจและการรับรู้ของเด็กปฐมวัย ตัวละครแต่ละตัวในนิทานจะสร้างจินตนาการในเด็ก 3 – 6 ขวบ เป็นวัยที่อยู่ระหว่างการเรียนรู้ภาษาไปอย่างช้าๆ ทีละชั้น การสนทนา การฟัง การคิด ความเข้าใจในชั้นต้องใช้สัญลักษณ์หรือรูปภาพตามเนื้อเรื่องในนิทาน นอกจากนี้ กิตติยวดี บุญชื้อ (2527 60) กล่าวว่าพฤติกรรมหรือการกระทำของตัวละครในนิทานจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้สามารถจำแนกพฤติกรรมของตัวละครที่ตนเองชื่นชอบและเลียนแบบตัวละครตัวนั้น ดังนั้นนิทานที่จะนำมาเล่าให้เด็กฟัง ควรเป็นนิทานคติธรรมที่ปลูกฝังการช่วยเหลือแบ่งปัน การยอมรับผู้อื่น การอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งวิธีการเหล่านั้นอาจใช้เทคนิคการเล่านิทานประกอบท่าทางหรือการเล่นบทบาท การเล่านิทานที่นิยมใช้สำหรับเด็กปฐมวัย การเล่านิทานประกอบภาพและการเล่านิทานประกอบการเล่นบทบาทสมมติ

การเล่านิทานประกอบการเล่นบทบาทสมมติ เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กเกิดความสนุกสนาน และสามารถจดจำเนื้อเรื่องได้ง่าย เด็กปฐมวัยจะเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวจากของจริงตามทฤษฎีของเพียเจต์ (สุภาวดี ไยพิมล 2533 20, อ้างอิงจาก Piaget 1969 120 – 125) กระบวนการคิดของเด็กในวัยนี้ยังไม่พัฒนาถึงขั้นจะเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ต้องเทคนิคช่วย

ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ การเล่านิทานโดยการแสดงบทบาทสมมติประกอบ เป็นเทคนิคที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งในการเล่านิทานสามารถทำให้เด็กมีเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมไม่เบื่อหน่าย และศรัทธาที่จะปฏิบัติตามอันเป็นการสร้างเสริมให้มีคุณธรรม-จริยธรรมได้ดี ซึ่งจะส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ ปรัชญาการศึกษาของ ดิวอี้ (Dewey 1919 163 – 178) และ ภรณ์ คุรุรัตน์ (2545) ที่กล่าวว่า การพัฒนาบุคคลให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรมจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเริ่มต้นตั้งแต่วัยเด็ก และสิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2545 10) กล่าวคือควรให้เด็กได้เรียนรู้โดยการกระทำ (Learning by doing) ซึ่งเด็กเกิดการเรียนรู้จากการลงมือกระทำด้วยตนเองจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณธรรมทางด้านสังคมของเด็ก การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกทางด้านการยอมรับผู้อื่น ความมีวินัย และการปฏิบัติตามข้อตกลง การแสดงบทบาทสมมติเป็นวิธีการช่วยฝึกให้ผู้แสดงเรียนรู้พฤติกรรมของตัวละคร ทั้งที่ควรกระทำและไม่ควรกระทำ โดยการนำมาจากนิทานคติธรรม มีการสอนถึงพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติ โดยเด็กจะสังเกตและจำแนกจากตัวละครที่นำมาเป็นแบบอย่างในการเล่านิทานสมมติและนำไปปรับปรุงพฤติกรรมของเด็ก การเล่านิทานประกอบการเล่านิทานสมมตินับว่าเป็นเครื่องมือและเทคนิคอย่างหนึ่งที่ใช้การที่สอนทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง การเล่านิทานสมมติเป็นการเล่นทางสังคมอย่างหนึ่งซึ่งจัดว่าเป็นการเล่นระดับสูง เด็กจะชอบเล่น ร่วมกันโดยแบ่งหน้าที่ ฝึกทักษะในการแก้ปัญหา ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และเรียนรู้บทบาททางสังคม ดังนั้น ครูปฐมวัยควรให้ความสำคัญในการเลือกกิจกรรมที่ใช้ในการจัดประสบการณ์เพื่อที่จะส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมอย่างมีศักยภาพ จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่า การเล่านิทานคติธรรมประกอบและการเล่นบทบาทสมมติสามารถที่จะพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมที่จะทำให้เด็กอยู่ร่วมกับผู้อื่นโดยการปฏิบัติตน คือ การยอมรับผู้อื่น การช่วยเหลือและแบ่งปัน ซึ่งจะเป็นพื้นฐานให้เด็กอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข การเล่นบทบาทสมมติจึงเป็นวิธีการแก้ปัญหา และการตัดสินใจที่จะจำแนกพฤติกรรมเมื่อเด็กได้พบสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกับสิ่งที่ป็นจริง (ทีศนา แชมมณี 2519 19) และที่ดิ๊กสัน จอห์นสัน และซอล (Dixon, Johnson and Saltz 1997 30) ได้ศึกษาพบว่า ในการเล่านิทาน ถ้าเด็กได้แสดงบทบาทของตัวละครในเรื่องไปพร้อมกันจะพัฒนาจิตลักษณะได้ดีที่สุด

จากเหตุผลและสภาพปัญหาที่กล่าวมา จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการเล่านิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติเพื่อให้เด็กได้สมมติบทบาทเป็นตัวละครตามเนื้อเรื่องนิทานคติธรรม นิทานอีสป เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งจะส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการยอมรับผู้อื่น การช่วยเหลือและแบ่งปันได้อย่างมีประสิทธิภาพในชีวิตจริงของเด็ก ซึ่งจะเป็นแนวทางให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ได้นำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยต่อไป

✓ความมุ่งหมายของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นนันทนาการประกอบการเล่นบทบาทสมมติ ก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ และกำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

- 1 เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นนันทนาการประกอบการเล่นบทบาทสมมติในช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกัน
- 2 เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้นของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นนันทนาการประกอบการเล่นบทบาทสมมติ

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการศึกษาครั้งนี้สามารถให้เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัยในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เพื่อนำไปเป็นแนวทางส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคมแก่เด็กปฐมวัยจากการจัดกิจกรรมการเล่นนันทนาการประกอบการเล่นบทบาทสมมติ เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย

ขอบเขตการวิจัย

✓ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนอนุบาลวัดไตรรัตนาราม สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

✓กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนอนุบาลวัดไตรรัตนาราม สังกัดสำนักงานบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร จำนวน 15 คน โดยมีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

- 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) จับสลาก 1 ห้องเรียน จากจำนวน 5 ห้องเรียน
- 2 สุ่มนักเรียนจำนวน 15 คน จาก 1 ห้องเรียน โดยการจับสลากเพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา

- 3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การเล่นนันทนาการโดยประกอบการเล่นบทบาทสมมติ
- 3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมทางด้านสังคม

ระยะเวลาที่ใช้เวลาทดลอง

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ทำการทดลองเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที กลุ่มตัวอย่างได้รับการทดลองทั้งสิ้น 24 ครั้ง ตามแผนการจัดประสบการณ์การเล่นนิทานคติธรรม ประกอบการเล่นบทบาทสมมติ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1 เด็กปฐมวัย หมายถึง นักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ซึ่งอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนอนุบาลวัดไตรรัตนาราม สังกัดสำนักงานบริหารงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร

2 การเล่นนิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเล่นนิทานคติธรรมซึ่งมีเนื้อหาในนิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ จากนั้นครูเล่นนิทานคติธรรมจนจบ ซึ่งเนื้อหาในนิทานเสริมสร้างพฤติกรรมทางสังคมการยอมรับผู้อื่น การช่วยเหลือ การแบ่งปัน จากนั้นเปิดโอกาสให้เด็กแต่ละกลุ่มรวมวางแผนสมมติบทบาทของแต่ละคนเพื่อเล่นเป็นตัวละครตามนิทานคติธรรมและใช้นิทานคติธรรมทั้งหมด -8 เรื่อง เรื่องละ 1 สัปดาห์ ซึ่งในการเล่นนิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติใน 1 สัปดาห์ได้จัดกิจกรรม 3 วัน ซึ่งมีสื่อที่ใช้ประกอบในการเล่นสมมติบทบาท คือ

หนังสือนิทานคติธรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามเรื่องที่คุณครูได้คัดเลือกจากนิทานคติธรรม นิทานธรรม และนิทานอีสป มีสื่อประกอบการเล่นบทบาทสมมติ คือ ที่คาดศีรษะตามตัวละครในนิทานคติธรรม หมวกรูปหน้าสัตว์ตามตัวละครในนิทานคติธรรม เครื่องแต่งกายทำจากถุงกระดาษ ตามตัวละครในนิทานคติธรรม

ขั้นตอนกิจกรรมการเล่นนิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติมี 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นนำ ครูนำเด็กเข้าสู่เรื่องราว เด็กและครูช่วยกันร้องเพลง สนทนา ปริศนาคำทาย การใช้คำถาม เป็นต้น

การเล่นนิทานคติธรรมตามเนื้อเรื่องทั้งหมด -8 เรื่อง เรื่องละ 1 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน โดยใช้วิธีการ ดังนี้

วันที่ 1 ครูเล่นนิทานคติธรรม เด็กเล่นสมมติบทบาทเป็นตามเนื้อเรื่องนิทานคติธรรม สื่อตามเนื้อเรื่องของวันที่ 1 ที่คาดศีรษะตามตัวละคร

วันที่ 2 ครูเล่นนิทานคติธรรม เด็กเล่นสมมติบทบาทเป็นตามเนื้อเรื่องนิทานคติธรรม สื่อตามเนื้อเรื่องของวันที่ 2 หมวกรูปหน้าสัตว์

วันที่ 3 เด็กเล่านิทานคติธรรม เด็กเล่นสมมติบทบาทเป็นตามเนื้อเรื่อง
นิทานคติธรรม สื่อเลือกเองจากวันที่ 1 และ 2

ขั้นสรุป เด็กและครูรวมกันสนทนาเกี่ยวกับเนื้อหาในนิทาน

3 พฤติกรรมด้านสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกของเด็กที่แสดงถึง
ความรู้สึกที่ดีที่เด็กกระทำเพื่อให้ผู้อื่นและสังคมมีการยอมรับผู้อื่น การช่วยเหลือและแบ่งปัน
ปฏิสัมพันธ์ตอบสนองทางสังคมถึงความรู้สึกของตนเองในขณะที่เด็กทำกิจกรรมร่วมกันโดย
จำแนก ได้ดังนี้

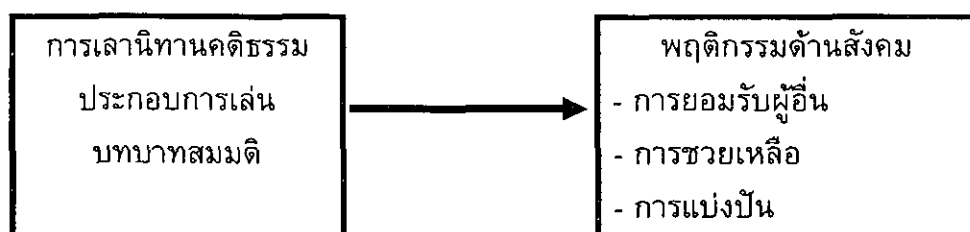
3.1 การยอมรับผู้อื่น หมายถึง การที่เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ยอมรับ
ความคิดเห็น ยอมรับการเป็นผู้นำผู้ตามของกลุ่ม

3.2 การช่วยเหลือ หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงออกถึงการแนะนำวิธีการ
สนับสนุนหรือตอบสนองความต้องการของเพื่อนโดยใช้การกระทำหรือคำพูดเพื่อให้เพื่อนประสบ
ความสำเร็จในกิจกรรมที่กำลังกระทำอยู่

3.3 การแบ่งปัน หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงออกโดยการกระทำหรือ
คำพูดในการแบ่งหรือให้ยืมวัสดุอุปกรณ์ที่ตนครอบครอง การชักชวนเพื่อนมาเล่นของเล่น
ด้วยกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลของการเล่านิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติที่มีต่อพฤติกรรมทางด้าน
สังคมของเด็กปฐมวัย

✓ สมมติฐานในการวิจัย

เด็กปฐมวัยได้รับการจัดประสบการณ์การเล่านิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาท
สมมติมีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อตั้ง
ต่อไปนี้

- 1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพฤติกรรมทางสังคม
 - 1 1 ความหมายของพฤติกรรมทางสังคม
 - 1 2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม
 - 1 3 พฤติกรรมทางสังคมของเด็กวัย 3 – 5 ปี
 - 1 4 แนวทางส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม
 - 1 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางด้านสังคม
- 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
 - 2 1 ความหมายของการจัดประสบการณ์
 - 2 2 หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
 - 2 3 ประเภทของกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 2 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย
- 3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับนิทานคติธรรม
 - 3 1 ความหมายของนิทาน
 - 3 2 คุณค่านิทาน
 - 3 3 ความหมายของนิทานคติธรรม
 - 3 4 ประเภทและองค์ประกอบของนิทานคติธรรม
 - 3 5 วิธีการเล่านิทานและเทคนิคในการเล่านิทาน
 - 3 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานคติธรรม
- 4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นบทบาทสมมติ
 - 4 1 ความหมายของการเล่น
 - 4 2 การเล่นที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคม
 - 4 3 การเล่านิทานโดยแสดงบทบาทสมมติประกอบ
 - 4 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นบทบาทสมมติ

1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคม

1.1 ความหมายของพฤติกรรมทางสังคม ได้มีผู้ให้ความหมายของพัฒนาการทางสังคม

กูด (Good 1973 44) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมทางสังคมไว้ในหนังสือ Dictionary of Education วาพฤติกรรมทางสังคม หมายถึง การแสดงออกของบุคคลหรืออาจแสดงโดยกลุ่มบุคคล

อิงลิช (รัชดาภรณ์ อินทะนิน 2527 30, อ้างอิงจากEnglish 1958 506) ได้ให้ความหมายพฤติกรรมทางสังคมว่าเป็นพฤติกรรมที่แสดงออก เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากกลุ่มบุคคลหรือเป็นพฤติกรรมการแสดงออก ซึ่งควบคุมโดยองค์กรทางสังคมที่มีการจัดรูปแบบแล้ว เช่น ครอบครัว โรงเรียน เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา (2528 220) กล่าวว่า พัฒนาการทางสังคม หมายถึง การพัฒนาความสามารถในพฤติกรรมของมนุษย์ให้สอดคล้องกับแบบแผนที่สังคมยอมรับเพื่อเข้ากับสังคมได้

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2525 24) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่จะให้เด็กปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดีเพียงใดนั้นมี 3 ประการ ดังนี้

1 ลักษณะพฤติกรรมที่เหมาะสม เด็กจะเข้ากับสังคมได้ดีต้องประพฤติตามแนวที่สังคมยอมรับ และนิยมชมชอบ ซึ่งสังคมแต่ละสังคมย่อมมีมาตรฐานของตนเอง เด็กจะต้องเข้าใจมาตรฐานและปฏิบัติให้เหมาะสม

2 บทบาทในสังคม หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมที่ยึดถือปฏิบัติเป็นธรรมเนียมของสังคม ซึ่งในแต่ละสังคมไม่เหมือนกัน บทบาททางสังคมดังกล่าว ได้แก่ บทบาทของพ่อแม่ของเด็ก ของครู ฯลฯ ถ้าเด็กไม่เข้าใจและไม่สามารถปฏิบัติตามบทบาทที่สังคมกำหนด เด็กคนนั้นจะมีปัญหาในการปรับตัว และอยู่ในสังคมอย่างไม่มีความสุข

3 เจตคติต่อสังคม หมายถึง ความรู้สึกของเด็กที่มีต่อสังคม เด็กจะต้องรู้สึกที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีหน้าที่ต้องให้ความร่วมมือและมีความรู้สึกพอใจในสังคมของตน เด็กจึงจะมีความสุข

พัฒนาการทางด้านสังคมของเด็กมีความสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างมาก ช่วยให้ผู้บุคคลเรียนรู้ระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้สอดคล้องกับสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า จากนักการศึกษาได้ให้ความหมายของพฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมแสดงออกของแต่ละบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคม ซึ่งได้รับอิทธิพลจากองค์การทางสังคม

12 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม

พัฒนาการทางสังคมของเด็กนั้น จะมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีแบบแผนตามลำดับขึ้นอยู่กับอายุและประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในแต่ละช่วงอายุ ซึ่งฟรอยด์ (Freud) ได้เน้นว่าเป็นประสบการณ์ที่เด็กได้รับในระยะแรกมีความสำคัญต่อเด็กมาก เพราะจะมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ (สุธณี ชีรดากร 2523: 83) ซึ่งพัฒนาการทางสังคมของเด็กเป็นไปตามขั้นตอน และเกี่ยวข้องกันอย่างเด่นชัด ตามทฤษฎี ต่อไปนี้

ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอิริคสัน

อิริคสัน (Erikson) กล่าวว่าบุคลิกภาพจะสามารถพัฒนาได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับว่าแต่ละช่วงของอายุเด็กที่ประสบสิ่งที่พึงพอใจตามขั้นพัฒนาการต่างๆ ของแต่ละวัย ถ้าเด็กได้รับการตอบสนองที่ดีเต็มที่ ก็จะมีบุคลิกภาพดีและพร้อมที่จะพัฒนาในขั้นต่อไป อิริคสันได้แบ่งระยะพัฒนาการทางสังคมไว้ 8 ระยะ แต่สำหรับเด็กปฐมวัยมีเกี่ยวข้องมี 4 ขั้นตอน (สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ 2545: 46) ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ความไว้วางใจ – ความไม่ไว้วางใจ (Trust versus mistrust) ซึ่งเป็นขั้นในวัยทารก อิริคสันถือว่าเป็นรากฐานที่สำคัญของพัฒนาการในวัยต่อไป เด็กทารกจำเป็นต้องมีผู้เลี้ยงดูเพราะช่วยตนเองไม่ได้ผู้เลี้ยงดูจะต้องเอาใจใส่เด็ก ถึงเวลาให้นมก็ควรจะให้และปลดเปลื้องความตึงเครียด ไม่สบายของทารกอันเนื่องมาจากการขับถ่าย เป็นต้น ผู้เลี้ยงดูจะต้องสนองความต้องการของเด็กอย่างสม่ำเสมอ เพราะเด็กมีความหวังว่าเวลาหิวมักจะคนมาให้นม เวลาที่ผ้าอ้อมเปียกจะมีคนเปลี่ยนให้ เด็กจะอยู่ด้วยความหวังว่า พ่อแม่ คนเลี้ยง จะมาช่วยสนองความต้องการของตนแล้ว เด็กยังเชื่อในตนเองว่ามีความสามารถที่จะไขว่คว้าของตนเองช่วยตนเอง เป็นต้นว่า สามารถจะหาหัวนมและคว่ำมาดูดได้ อิริคสันได้กล่าวว่า ความไว้วางใจเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาการทางบุคลิกภาพ เด็กที่ขาดความไว้วางใจจะกลายเป็นคนที่ก้าวร้าว ตีตัวออกจากสิ่งแวดล้อม

ขั้นที่ 2 ความเป็นตัวของตัวเองอย่างอิสระ-ความสงสัยไม่แน่ใจตัวเอง (Autonomy versus and doubt or shame) อยู่ในวัยอายุ 2 – 3 ปี วัยนี้เป็นวัยที่เริ่มเดินได้ สามารถที่จะพูดได้และความเจริญเติบโตของร่างกายช่วยให้เด็กมีความอิสระ พึ่งตัวเองได้ และมีความอยากรู้อยากเห็น อยากจับต้องสิ่งของต่างๆ เพื่อต้องการสำรวจว่าคืออะไร เด็กเริ่มที่อยากเป็นอิสระเป็นตัวของตัวเอง ฉะนั้นเด็กวัยนี้จะต้องเรียนรู้พฤติกรรมหลายอย่างที่กำหนดโดยสังคม ฉะนั้น พ่อ แม่ และผู้เลี้ยงดู จำเป็นจะต้องรักษาความสมดุล ช่วยเด็กให้เป็นอิสระ โดยต้องเป็นผู้ที่รู้จักใช้คำพูดอธิบายให้เด็กเข้าใจ ว่าสิ่งไหนทำได้สิ่งไหนทำไม่ได้ พยายามเลี่ยงการดุเด็กเวลาที่ทำสิ่งไม่ถูกต้อง แต่บางครั้งจำเป็นต้องปล่อยให้เด็กมีความอาย (Shame) และการสงสัยตัวเองว่าทำไม่ถูก (Doubt) เพราะเป็นสิ่งสำคัญ เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนา เพราะว่าทุกคนควรจะต้องมีความละอายใจ ไม่กล้าทำสิ่งที่สังคมไม่ยอมรับด้วย อย่างไรก็ตาม พ่อ แม่ ควรจะเน้น

ที่การให้ออกาสเด็กพึ่งตนเอง มีความเป็นอิสระทำอะไรด้วยตนเองมากกว่าการมีความรู้สึกอาย และสงสัยในตนเอง

ขั้นที่ 3 การเป็นผู้คิดริเริ่ม – การรู้สึกผิด (Initiative versus guilt) วัยเด็กอายุ ประมาณ 3 – 5 ปี อีริกสันเรียกวัยนี้ว่าเป็นวัยที่เด็กมีความคิดริเริ่มอยากจะทำอะไรด้วยตนเอง จากจินตนาการของตนเอง การเล่นสำคัญมากสำหรับวัยนี้ เพราะเด็กจะได้ทดลองทำสิ่งต่างๆ จะสนุก จากการสมมติของต่างๆ เป็นของจริง เช่น อาจจะใช้ลังกระดาษเป็นรถยนต์ ขับรถยนต์ เหมือนผู้ใหญ่อย่างไรก็ตาม เด็กก็ยังพยายามที่จะเป็นอิสระพึ่งตนเอง อยากจะทำอะไรเองไม่ พึ่งผู้ใหญ่ เป็นวัยที่เด็กจะเลียนแบบจากผู้ใหญ่ ทั้งด้านการพูดและการกระทำ อีริกสันอธิบาย การรู้สึกผิด (Guilt) เหมือนกับฟรอยด์ คือ เน้น Resolution และ Oedipal Complex ดังที่ได้ อธิบายมาแล้ว ดังนั้นเด็กชายวัยนี้ต้องการทำอะไรเหมือนพ่อ เด็กหญิงอยากจะทำอะไรเหมือน แม่ เด็กบางคนอาจจะทำงานซ้ำ เสร็จซ้ำแต่เมื่อเสร็จแล้วก็เป็นสิ่งที่สมบูรณ์เรียบร้อยและถูกต้อง เด็กบางคนอาจจะเรียนไม่เก่ง แต่เล่นกีฬาเก่ง เป็นต้น การช่วยเหลือแบบนี้ก็จะช่วยทำให้เด็ก ไม่มีปมด้อย และมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ไม่เกลียดตนเอง และไม่มีปมด้อย

ขั้นที่ 4 ความต้องการที่จะทำกิจกรรมอยู่เสมอ – ความรู้สึกด้อย (Industry versus Inferiority) อีริกสันใช้คำว่า Industry กับเด็กอายุประมาณ 6 – 12 ปี เนื่องจากเด็กวัยนี้ มี พัฒนาการด้านสติปัญญาและทางด้านร่างกาย อยู่ในขั้นที่มีความต้องการที่จะทำอะไรอยู่เสมอ ไม่เฉื่อย หรืออยู่เฉยๆ แม้ว่าเด็กที่เจริญเติบโตในวัฒนธรรมที่ไม่มีการศึกษาในโรงเรียน ทั่วโลก ก็พบว่า เด็กวัยนี้เป็นวัยที่จะเริ่มฝึกหัดอาชีพ สำหรับสังคมที่มีการศึกษาในโรงเรียน เด็กก็จะอยู่ใน ความพยายามอย่างมาก ผู้ใหญ่จะต้องพยายามช่วยให้เด็กได้รับสัมฤทธิ์ผลให้เขารู้ว่าจะต้องมี ประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เขาคิดว่าคนเราเก่งมีความสามารถทำอะไรก็ได้ เพื่อจะไม่ให้เกิด ปมด้อย มีส่วนช่วยให้เด็กที่โชคไม่ดี ที่ทำงานซ้ำ สู้คนอื่นไม่ได้ โดยพยายามหาสิ่งที่เด็กคนนั้น ทำได้ดีกว่าคนอื่น และนอกจากชี้ให้เขาเห็นความสามารถพิเศษของเขา และประกาศให้คนอื่น เห็นด้วย เช่น เด็กบางคนอาจจะทำงานซ้ำ เสร็จซ้ำแต่เมื่อเสร็จแล้วเป็นผลงานที่มีความถูกต้อง สมบูรณ์ เด็กบางคนเรียนไม่เก่ง แต่ทำกิจกรรมต่างๆ ที่ใช้มือได้ดีหรือเล่นกีฬาเก่ง การช่วยเหลือแบบนี้ก็จะช่วยทำให้เด็กไม่มีปมด้อยและมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง

ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของฮาวิกเฮอร์สท (Havighurst's Theory of Development)

ฮาวิกเฮอร์สท (Havighurst's) ได้รับอิทธิพลแนวความคิดจาก อีริกสัน (Erikson) เกี่ยวกับลักษณะของการพัฒนาแต่ละช่วงวัยของบุคคล โดยอธิบายว่า ในแต่ละช่วงวัยของชีวิต นั้น ถ้าสิ่งที่เด็กทำในชีวิตประจำวันได้ในสิ่งที่เด็กต้องทำในช่วงนั้นๆ เด็กจะรู้สึกว่าจะตนเองประสบความสำเร็จ แต่ถ้าบุคคลใดไม่ประสบผลสำเร็จในงานนั้น จะมีผลต่อการปรับตัว ฮาวิกเฮอร์สท ได้เสนองานตามขั้นพัฒนาการทางสังคมในเด็กปฐมวัย

1 เด็กสามารถมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความจริงสังคมและกายภาพ ซึ่งหมายถึง การที่เด็กมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่รอบตัว เช่น พ่อแม่ โรงเรียน ครู และสิ่งต่างๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้องกับ

2 เด็กสามารถที่จะเรียนรู้ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับพี่น้องและเพื่อน รวมทั้งชอบเลียนแบบบุคคลอื่น

3 เด็กสามารถที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างที่ถูกกับสิ่งที่ผิดและเริ่มมีพัฒนาการทางจริยธรรม (พรณี ชุทัย เจตจิต 2537 77 – 78)

ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของ เพียเจท์ (Piaget)

เพียเจท์ (Piaget) ได้กล่าวถึง พัฒนาการเด็กในระยะปฐมวัยว่าเป็นวัยที่เด็กจะเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคม โดยเด็กยังไม่เข้าใจว่า ความดี ความไม่ดี เป็นอย่างไร จึงยึดถือความพอใจของตนเองเป็นใหญ่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2528 8) การจัดสิ่งแวดล้อมทั้งที่บ้านและโรงเรียนให้เด็กอย่างเหมาะสมทำให้เด็กสามารถปรับตัวในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากที่นักการศึกษากล่าวสรุปได้ว่าทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า พัฒนาการทางสังคมของเด็กวัย 3 - 6 ปี เด็กเริ่มสร้างเอกลักษณ์ของตนเอง สามารถแสดงความรู้สึกและพฤติกรรมที่เหมาะสมในสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้ สามารถพัฒนาความร่วมมือและเรียนรู้ในการเข้าสังคมมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและวัตถุที่อยู่รอบๆ ตัว และเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาการทางสังคม

1.3 พฤติกรรมทางสังคมของเด็กวัย 3 – 5 ปี

1.3.1 ความหมายพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวเกี่ยวกับพฤติกรรมทางด้านสังคมของเด็กวัย 3 - 5 ปี ดังนี้

ดินเมเยอร์ (ทัศนัย อุดมพันธ์ 2540 12 – 13, อ้างอิงจาก Dinkmeyer 1965 159 – 160) เมื่อเด็กเริ่มเข้าโรงเรียนในระยะแรกนั้น เด็กเริ่มมองตัวเองว่าต่างจากคนอื่น (เด็กจะแวดล้อมไปด้วยเพื่อนและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่คนอื่นๆ มากกว่าพ่อแม่ เด็กเริ่มมองตัวเอง รู้จักวิเคราะห์ตัวเองเมื่อมีสิ่งที่ผ่านมากระทบความรู้สึก เด็กวัยนี้เริ่มรู้จักการแข่งขัน และรู้จักการประนีประนอมเด็กจะรู้สถานะของคนและรู้จักความสัมพันธ์ของตนเองกับวัฒนธรรมที่เขามีส่วนเกี่ยวข้อง

เกเซล และอิลค์ (วีรพงศ์ บุญประจักษ์ 2545 28, อ้างอิงจาก Gesell and Ilg 1946 354 – 355) กล่าวถึง พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็กที่อายุ 3 – 6 ปี ดังนี้

อายุ 4 ปี เด็กจะรวมมือกันเล่นกับเพื่อนสนิท สนทนากับเพื่อน มีการเล่นแบบจินตนาการ แต่มีพฤติกรรมต่อไปนี้ การแกล้งเพื่อน พูดไม่มีสาระ ชอบโต้เถียงทะเลาะวิวาท สนใจเพื่อนวัยเดียวกันมากกว่าสนใจผู้ใหญ่ ดูแลเด็กที่มีอายุน้อยกว่าหรือเด็กที่อายุน้อย มีเพื่อนสนิทเป็นเพศเดียวกับตนเอง

อายุ 5 ปี เล่นกับเด็กคนอื่นได้ดีโดยเฉพาะในกลุ่มที่มีขนาดเล็ก ไม่ยินยอมที่จะเล่นวิธีที่ตนชอบ และไม่วิตกกังวลเกี่ยวกับพฤติกรรมของคนอื่น ชอบเล่นกับเพื่อนวัยเดียวกัน ในการเล่นกันเองที่ไม่มีคนดูแล เด็กบางคนจะมีพฤติกรรมเกรงมากทำตัวเป็นนายและร้องไห้ ง่ายมาก แต่ก็พร้อมที่จะหยุดร้องโดยง่าย เล่นกับเด็กนอกบ้านมากขึ้นและมีความสัมพันธ์ดีกวภายในบ้าน

อายุ 6 ปี เด็กสนใจที่จะคบเพื่อน และใช้คำว่า “เพื่อนที่โรงเรียน” หรือ “เพื่อนเล่น” อยู่กับเพื่อนได้นานแต่ในการเล่นถ้าไม่มีคนดูแลจะเล่นได้ไม่นานเพราะมักจะทะเลาะกัน ตีกัน ตางฝ่ายต่างไม่ยอมกัน มีการเล่าเรื่องไม่มีสาระนัก มักจะทำตัวเป็นคนเด่นและมีนายในหมู่เพื่อน บางคนจะไม่ยอมให้เด็กคนที่สามมาเล่นด้วย โดยมักจะถามว่า “เธอจะเล่นกับคนนั้นหรือคนนี้ ฉันจะเล่นกับเธอ”

ซีเฟลท์ (Seefeldt 1980 7 – 11) ได้กล่าวถึงลักษณะของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยอายุ 5 – 6 ปี ไว้ดังนี้

1 ลักษณะทางสังคมของเด็กอายุ 5 ปี เด็กวัยนี้มีความเป็นมิตรมากขึ้น มีความกระตือรือร้นที่จะให้ความช่วยเหลือผู้อื่น เริ่มเข้ากลุ่มใหญ่ขึ้น จาก 2 คนเป็น 5 คน เริ่มมีเพื่อนที่ถูกใจเป็นพิเศษ ชอบเล่นละครสมมติ เล่นเลียนแบบ เล่นละครใบ้ การทะเลาะกับเพื่อนลดน้อยลงเพราะเริ่มเข้าใจและยอมรับความสำคัญของผู้อื่น เป็นระยะที่เริ่มจะมีความเห็นคล้อยตามคนอื่นและเริ่มมีความรู้สึกไม่พอใจเมื่อเพื่อนในกลุ่มไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่ม

2 ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 6 ปี เด็กเริ่มมีการประสานสัมพันธ์กับผู้อื่น ดังจะเห็นได้จากลักษณะการเล่นที่เปลี่ยนไป คือ เล่นเป็นกลุ่มและมักจะเป็นเพื่อนเพศเดียวกัน ในการเล่นยังชอบแสดงเป็นตัวเด่น เล่นรุนแรงพยายามจะเป็นที่หนึ่ง ในการเล่นต้องการชนะ และถ้าหากการเล่นนั้นมีกฎเกณฑ์ที่ยากเกินความสามารถของตน ก็พยายามปรับกฎนั้นให้มาเป็นประโยชน์กับตน

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2523 8 – 12) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กวัย 3 – 5 ขวบ ไว้ดังนี้

เด็กวัย 3 ขวบ สามารถใช้คำศัพท์ประมาณ 900 คำ สามารถพูดคุยกับคนอื่นได้ด้วยความรักและการยอมรับจากผู้ใหญ่มักใช้คำถามที่ขึ้นต้นด้วยอะไร ที่ไหน และใคร มีความสนุกสนานที่จะเล่นกับคนอื่น ๆ ชอบเล่นและถามเรื่องราวตามความนึกฝันของตนเอง บางครั้งใช้ประสบการณ์ของตัวเองในการเล่นกับคนหรือเล่นกับตุ๊กตา

เด็กวัย 4 ขวบสามารถใช้คำศัพท์ประมาณ 1,500 คำ ตั้งคำถามที่ขึ้นต้นว่า เมื่อไหร่ อย่างไร ทำไม ชอบเลาเรื่องต่างๆ หรือนิทาน ซึ่งบางครั้งก็เป็นเรื่องที่เกิดจากความนึกฝันของตัวเอง เล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่มและกลุ่มที่เล่นขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่เด็กสนใจ กลุ่มอาจสลายตัวและบางครั้งก็รวมกลุ่มใหญ่ เด็กเริ่มเลือกคบเพื่อนที่ถูกต้อง เล่นสมมติหรือใช้จินตนาการที่มีความหมายมากขึ้นเรื่อยๆ มีความรู้สึกห่วงใยหรือกังวลกับเด็กที่ได้รับบาดเจ็บ เริ่มรอคอยในการทำกิจกรรม เมื่อเจ็บ เหนื่อย ไม่สบายหรือตกใจกลัวจะพังก ผู้ใหญ่เพื่อให้ปลอบโยน

เด็กวัย 5 ขวบ สามารถใช้คำศัพท์ประมาณ 3,000 คำ ชอบซักถามมากขึ้นมีความภูมิใจที่จะเล่นคนเดียวนานขึ้น และชอบฝึกทำสิ่งใหม่ๆ เด็กวัยนี้เล่นกับเพื่อนๆ โดยเฉพาะการช่วยกันสร้างสิ่งต่างๆ การเล่นสมมติ การเล่นเกมโดยร่วมกับเพื่อนๆ หากมีการแข่งขันจะต้องการให้ผู้ใหญ่ตัดสิน บางครั้งรู้สึกไม่พอใจที่เด็กโตเล่นอย่างรุนแรง โดยทั่วไปเด็กวัยนี้ต้องการการยอมรับจากผู้ใหญ่

สรุปได้ว่า จากนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของพฤติกรรมทางสังคมว่าเด็กสามารถที่จะเรียนรู้จากการเลียนแบบ การเล่นบทบาทสมมติเพื่อที่เด็กจะนำไปใช้เป็นแบบอย่างเมื่อเด็กโตขึ้นจะนำไปสู่พฤติกรรมที่ดี และรูปแบบของพฤติกรรมเด็กปฐมวัยที่ปรากฏในขณะที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน คือ การยอมรับผู้อื่น การช่วยเหลือและการแบ่งปันสิ่งของ ซึ่งจะแสดงออกมาในรูปแบบการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น พฤติกรรมเหล่านี้มีผู้ให้รายละเอียดไว้ดังนี้

1 3 2 ลักษณะของพฤติกรรมทางสังคม

1) การยอมรับผู้อื่น

การยอมรับจากสังคมของเด็กก่อนวัยเรียนต้องการการยอมรับจากเพื่อนที่ใกล้ชิดมากกว่าผู้ใหญ่ และสุภัก ไหวหากิจ (2543 : 20) ได้กล่าวถึง การยอมรับเด็กทุกคนต้องการเป็นสมาชิกของกลุ่มและเป็นที่ยอมรับของเพื่อนในการเล่น ถ้าเด็กได้รับการยอมรับจะทำให้เด็กได้รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าต่อเพื่อน เด็กจะยินดีให้ความช่วยเหลือในการทำกิจกรรมต่างๆ นอกจากนั้นยังทำให้เด็กมีความสุข แต่ในทางตรงกันข้ามเด็กที่ถูกเพื่อนต่อต้านปฏิเสธจะทำให้เด็กรู้สึกว่าตนเองด้อยคุณค่า หมดความภาคภูมิใจในตนเอง ในการเล่นบทบาทสมมตินี้ เด็กจะยอมรับซึ่งกันและกัน การเล่นบทบาทสมมติประกอบการเล่านิทานคติธรรมนั้น จะปลูกฝังทั้งในด้านพฤติกรรมทางสังคม แล้วยังปลูกฝังให้เด็กมีคุณธรรมในการยอมรับผู้อื่นด้วย

2) การช่วยเหลือ

การช่วยเหลือเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งแนนซีและไมเคิล (Nancy and Michael 1979 : 356 – 363, อ้างอิงจาก วีรพงศ์ บุญประจักษ์ 2545 : 13) ได้กล่าวถึงการช่วยเหลือว่า เป็นการพยายามที่จะช่วยบรรเทาความต้องการที่ไม่ใช่ทาง

อารมณ์แก่ ผู้อื่น เช่น การช่วยเหลือให้ข้อมูล ช่วยเหลือผู้อื่นทำงานหรือเสนอสิ่งของตนเอง ไม่เคยเป็นเจ้าของมาก่อนและ บี (Bee 1985 396 – 401) ได้กล่าวถึงพฤติกรรม การช่วยเหลือเพื่อนของเด็กปฐมวัยว่า เป็นการแสดงปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเชิงบวก ซึ่งอายุ 2 – 3 ปี จะมีชนิดของการมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกด้วยการให้ เช่น เด็กเสนอให้ความช่วยเหลือหรือให้ ของเล่นหรือพยายามปลอบใจเด็กคนที่ได้รับบาดเจ็บ เด็กจะทำตามคำขอร้อง หรือคำแนะนำ ของเพื่อนมากกว่าคน ที่ไม่ใช่เพื่อน เด็กบางคนจะแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือมากกว่าเด็ก อื่น ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลทั้งในครอบครัวและบุคคลอื่นๆ รวมทั้งเพื่อน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการช่วยเหลือเป็นการพยายามที่จะบรรเทาความต้องการ โดยการใช้คำพูดหรือแสดงการปลอบใจหรือช่วยเหลือเพื่อนในเรื่องเล็กๆ น้อยๆ

3) การแบ่งปัน

ครอกและลามม์ (ปีทมา ศุกก่าเน็ด 2545 13, อ้างอิงจาก Krogh and Lamme 1983 *Children Education* 183 – 192) ได้กล่าวถึงทฤษฎีของดามอนและแชลแมน ไว้ว่า การแบ่งปันและการให้ของเด็กอายุ 4 – 6 ปี จะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง และยึดรูปธรรม เด็กจะมีความรักและห่วงหาพันของที่เป็นของกิน ของใช้ ของเล่น และมักชอบสิ่งของอย่าง เดียวกัน ดังนั้น สิ่งของที่เด็กจะแบ่งปันให้เพื่อนจึงเป็นสิ่งที่ไม่ชอบ และศุกกุล เกียรติสุนทร (2532 62) ได้กล่าวถึงข้อสังเกตจากการวิจัยว่า เด็กมักจะแสดงพฤติกรรมแบ่งปัน เด็ก มักจะแสดงพฤติกรรมแบ่งปันและให้ของกินของใช้ ส่วนเด็กไม่คอยจะแบ่งให้เพื่อน แต่ อยากรักก็ตาม เด็กที่ไม่คอยแสดงพฤติกรรมแบ่งปันหรือให้ก็แสดงพฤติกรรมแบบอื่น เช่น การช่วยเหลือ การปลอบโยน

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับลักษณะทางสังคมของเด็กปฐมวัย สรุป ได้ว่า พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกเพื่อให้เด็กเกิดการยอมรับผู้อื่น การช่วยเหลือและการแบ่งปัน ในการจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ เด็กก็จะแสดงพฤติกรรมในด้านต่างๆ ซึ่งเด็กก็จะมี พฤติกรรมทางด้านบวกในขณะที่เล่นกับเพื่อน

1 4 แนวทางส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม

การส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมให้กับเด็กเป็นการพัฒนาพฤติกรรมใหม่ให้เกิดขึ้นกับเด็กอาจทำได้ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2524 31 – 36)

1 การปรับพฤติกรรมของเด็ก ต้องให้เด็กค่อยๆ ปรับพฤติกรรมทีละน้อยด้วยการ เสริมแรง เช่น ให้การเสริมแรงเวลาที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม หรือเมื่อเด็กมีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่างๆ

2 การพัฒนาพฤติกรรมโดยให้ตัวแบบที่ดี การให้เด็กเห็นตัวอย่างที่ดีจะช่วยให้เด็ก เลียนแบบตาม เด็กมักจะชอบเลียนแบบผู้ที่เด็กชื่นชม เช่น พ่อแม่ ครู ญาติ พี่น้อง เพื่อน นักกีฬา นักร้อง ตัวละครในนิทานและผู้ที่มีชื่อเสียง

3 การให้สัญญาณเตือนพฤติกรรม โดยการแสดงออกด้วยวาจาหรือท่าทางว่าเด็กควรทำหรือไม่ ด้วยคำพูดหรือการพยักหน้า เป็นการให้สัญญาณเตือนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ก่อนที่เด็กจะทำอะไรลงไป จะดีกว่าการติเตียนเมื่อเด็กทำอะไรผิดลงไปแล้ว

ประมวล ดิกคินสัน (2527 107) กล่าวถึงแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1 การกำหนดตารางกิจกรรมประจำวันอย่างเหมาะสมและต่อเนื่องกัน จัดกิจกรรมที่ต้องใช้พลังงาน และกิจกรรมที่ผ่อนคลายสลับกัน ทำให้เด็กไม่เบื่อหน่ายมีบรรยากาศการเรียนที่ดี การที่เด็กรู้ตารางกิจกรรมประจำวันและสิ่งที่ครูคาดหวังให้เด็กทำจะทำให้เกิดความเป็นระเบียบและมีความรู้สึกมั่นใจ การเสริมแรงทันทีที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมจะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ

2 การเสริมแรงพฤติกรรมทางสังคมแก่เด็กปฐมวัย ควรพูดให้ชัดเจนว่าเด็กได้แสดงพฤติกรรมที่ดีคืออย่างไร เช่น “เธอใจดีจังที่ช่วยมานะเช็ดสีที่หกบนพื้น” การชมเชยของครูมีคุณค่าสำหรับเด็กส่วนใหญ่ เพราะเป็นตัวอย่างที่ดี เด็กมักจะเอาอย่างในบางครั้งอาจใช้ท่าทางแทนการเสริมแรงด้วยวาจาตามความเหมาะสม

3 การให้รางวัล การส่งเสริมความร่วมมือและการช่วยเหลือกันนับว่าเป็นพฤติกรรมทางสังคมที่ควรส่งเสริม ตัวอย่าง เช่น “ถ้าแต่ละกลุ่มช่วยกันดูแลห้องให้เรียบร้อยภายใน 5 นาที ครูจะเล่านิทานสนุกๆ ให้ฟัง 1 เรื่อง” “การเสริมแรงที่กล่าวมาเป็นการเสริมแรงจากภายนอกหรือจากผู้อื่น เป็นการกระตุ้นให้เด็กช่วยกันทำงานจนสำเร็จตามเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาด้านสังคม เพื่อมุ่งให้เด็กทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จโดยตัวเด็กเอง เกิดความพอใจและภูมิใจในผลงานที่เด็กทำได้ ซึ่งเป็นการเสริมแรงจากภายในตัวเด็กเอง

4 การเสริมความเป็นอิสระ พัฒนาการทางสังคมที่เห็นเด่นชัดในโรงเรียนคือ การที่เด็กสามารถทำสิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเองและรับผิดชอบสิ่งที่ตนทำ ครูควรให้การเสริมแรงในพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกอย่างเหมาะสม เมื่อพบพฤติกรรมไม่เหมาะสมครูไม่ควรใช้คำพูดที่คุกคามหรือข่มขู่ แต่ควรบอกกล่าวให้ทุกคนทราบเงื่อนไข เช่น “ใครที่โต๊ะเรียบร้อยแล้ว แสดงว่าพร้อมที่จะรับประทานอาหารกลางวัน” หรือ “ใครที่ทำผนังเลอะคนนั้นก็ต้องทำความสะอาด”

5 ส่งเสริมให้เด็กู้และสนใจความรู้สึกของผู้อื่น การส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมช่วยเหลือ นับว่ามีความเหมาะสม เพราะช่วยให้เด็กเอาใจใส่ในความต้องการของผู้อื่น รับรู้ความรู้สึกของผู้อื่นโดยครูชมเชย ชวนให้เด็กสนใจการกระทำที่แสดงถึงความมีน้ำใจหรือแนะนำ ให้เด็กแบ่งปัน ร่วมมือและให้ความช่วยเหลือผู้อื่น

สรุปได้ว่า การพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลจากการที่มี ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ จากแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสมมีหลายวิธีและการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กและครู เช่น การชมเชย การให้รางวัล การให้เสริมแรงก็เป็นวิธีที่จะส่งเสริมให้เด็กได้แสดงพฤติกรรมที่ดีของสังคมเป็นการช่วยลดปัญหาของสังคม

1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม

งานวิจัยต่างประเทศ

ฮาโลว์ (Halow 1932 174) ทำการทดลองพบว่า การมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างเด็กกับเพื่อนในวัยเด็กตอนต้น จะมีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมเมื่อเด็กโตขึ้น

กอสลิน (Goslin 1962 283 – 296) พบว่าเด็กที่เป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนจะมีลักษณะคล่องแคล่ว ว่องไว สนใจต่อสิ่งรอบตัว ราวเร็ว เข้ากับคนง่าย เชื่อมมั่นในตนเอง ไวต่อความรู้สึกและสนใจผู้อื่น

ซาโลเม (Salome 1979 1349) ได้วิจัยถึงความแตกต่างของปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยระหว่างเด็กหญิงกับเด็กชายในแง่ของ 1 วิธีการที่ใช้ในการเข้ากลุ่ม 2 วิธีที่ใช้ในการรวมกับเด็กอื่นเป็นกลุ่มและ 3 การมีส่วนร่วมเล่นในกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็ก อายุ 4 – 5 ปี จำนวน 30 คน เป็นชายและหญิงเท่ากัน จากการสังเกตพฤติกรรมในขณะที่เด็กเล่นกับกลุ่มเพื่อนครั้งละ 10 นาที โดยสังเกตเด็กที่ละคนรวมเวลาที่สังเกตคนละ 70 นาที ตลอดเวลา 5 สัปดาห์ ขณะสังเกตจะบันทึกเสียงแล้วนำไปวิเคราะห์พฤติกรรมผลการวิจัยพบว่าไม่มีความแตกต่างระหว่างเด็กหญิงกับเด็กชายในด้านต่อไปนี้

- 1 วิธีการที่ใช้ในการเข้ากลุ่ม
- 2 วิธีการรวมกับเด็กอื่นเป็นกลุ่ม
- 3 การมีส่วนร่วมเล่นในกลุ่ม

แมรี (Mary 1981 4603) ได้ศึกษาปฏิสัมพันธ์ของเด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนในแง่ของความถี่ของพฤติกรรมและระยะเวลาของการปฏิสัมพันธ์และวิธีการเข้ากลุ่มเพื่อนรวมทั้งความรู้สึกและการเข้ากลุ่มไม่ได้ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุ 4 ปีจำนวน 40 คน เป็นชาย 20 คน และหญิง 20 คน วิธีการศึกษาใช้เทคนิคสังคมมิติบันทึกพฤติกรรมขณะเด็กเล่นด้วยวิดีโอเทปคนละ 1 นาที แล้วนำมาตีความจากนั้นนำมาจัดเป็นประเภทพฤติกรรมผลการวิจัยปรากฏว่า เด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนมากมีปฏิสัมพันธ์มากกว่าและใช้เวลาในการปฏิสัมพันธ์ยาวนานกว่าเด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนน้อย เด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนจะใช้พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์หลายวิธีและวิธีการที่เข้ากลุ่มแล้วไม่ได้ผลน้อยกว่าเด็กที่ความสามารถน้อยกว่าและใช้พฤติกรรมทางบวกมากกว่า ส่วนเด็กที่มีความสามารถน้อยกว่าจะใช้วิธีการทางลบมากกว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญของวิธีการที่ใช้ในการเข้ากลุ่มเพื่อนในแง่ของวิธีการทางลบกับวิธีการที่ไม่ได้ผล

บลาล็อค (Blalock 1984 172) ได้ศึกษาการสังเกตเด็กอนุบาล 2 ห้อง นักเรียนจำนวน 36 คน ในขณะที่เด็กกำลังเล่นอย่างอิสระและใส่รหัสพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์โดยใช้รหัสพฤติกรรมเด็ก (Child Behavior Code) ครูผู้สอนเป็นผู้ตอบแบบสอบถามและทำนายสถานภาพในเด็กแต่ละคน ผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงสหสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญระหว่างคะแนนการยอมรับทางสังคมมิติ (Socio Metric) ของเด็กกับการทำนายการยอมรับ

เพื่อนที่ถูกทำนาย และเด็กที่มีผลกระทบทางสังคมมิติ (Socio Metric) สูง ตอบคำถาม ปลายเปิดน้อยและแสดงความรักและความรู้สึกทางคำพูดกับเพื่อนน้อย

งานวิจัยในประเทศ

อรวรรณ สุ่มประดิษฐ์ (2533 77) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัย และระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป โดยศึกษากับเด็กอายุ 5 – 6 ปี จำนวน 30 คน โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อ และแบบบันทึกระดับการเล่นทางสังคม ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ 1 ระดับเล่นคนเดียว 2 ระดับมองดูคนอื่นเล่น 3 ระดับเล่นคู่ขนาน 4 ระดับเล่นร่วมกับเพื่อน 5 ระดับเล่นร่วมกับเพื่อนอย่างมีจุดมุ่งหมาย ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทย มีพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อและด้านความมีระเบียบวินัย สูงกว่าเด็กที่ได้รับการเล่นแบบทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญแตกต่างจากเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบทั่วไปอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

ณัฐราพร พงษ์สิงห์ (2539 บทคัดย่อ) ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นบล็อกกลางแจ้ง เป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผนกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นบล็อกกลางแจ้งอย่างอิสระ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอนุบาล 2 อายุ 5 – 6 ปี จำนวน 30 คน โดยกลุ่มทดลองจะได้รับการเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผน กลุ่มควบคุมได้รับการเล่นบล็อกอย่างอิสระ ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นบล็อกกลางแจ้งอิสระ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01

ศิริรัตน์ ชูชีพ (2544 37) ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ และหลังจากจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ในสัปดาห์ที่ 1 หลังจัดประสบการณ์เคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ใน 1 สัปดาห์ เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมชอบสังคมเพิ่มขึ้นจากก่อนจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01

วีรพงศ์ บุญประจักษ์ (2545 50) ศึกษาความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมพบว่า เด็กปฐมวัยก่อนจัดประสบการณ์และระหวางการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 001 และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหวางช่วงสัปดาห์ พบว่า คะแนนพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นตลอดช่วงเวลา 8 สัปดาห์ เมื่อวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ความร่วมมือ ความเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือและแบ่งปัน พบว่า คะแนนพฤติกรรมทางสังคมทั้ง 3 ด้าน มีการ

เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่สอดคล้องกับการวิเคราะห์แบบคะแนนรวมทั้งหมด ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 001

สรุปได้ว่า จากการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมทางสังคมทั้งด้านการยอมผู้อื่น การช่วยเหลือ การแบ่งปัน เกิดมีขึ้นในขณะที่เด็กได้เล่นกับเพื่อนหรือทำกิจกรรมอื่นๆ ด้วยตนเองกับเพื่อนๆ จากการที่เด็กได้เล่นด้วยกัน ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน เด็กจะรับความรู้สึกรักของผู้อื่น มีความเข้าใจ การยอมรับผู้อื่นเพิ่มขึ้น เป็นการแสดงถึงความสามารถในการปรับตัวเด็ก เป็นการพัฒนาการทางสังคม ดังนั้น เด็กปฐมวัยจึงควรได้รับการส่งเสริมให้มีพัฒนาการทางสังคม โดยการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเด็ก ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเล่น รวมถึงการเล่นบทบาทสมมติเพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่สนับสนุนทางสังคม ได้แก่ การยอมรับผู้อื่น การช่วยเหลือ และการแบ่งปัน

2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

2.1 ความหมายของการจัดประสบการณ์

สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 58) ได้ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์ไว้ว่า การจัดประสบการณ์ หมายถึง การจัดประสบการณ์ตามแนวการจัดประสบการณ์และการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในห้องเรียนให้กับเด็กปฐมวัย โดยให้ได้รับประสบการณ์ตรงจากการเล่น การลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีและเพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้ครบทุกด้านทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยมีเป้าหมายจะให้อ่านเขียนได้ตั้งแตในระดับประถมศึกษาแต่เป็นการปูพื้นฐานและพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ เช่น ทักษะในการสังเกตโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า นอกจากมหาวิทยาลัย - สุโขทัยธรรมมาธิราช (2526 : 194) ได้เน้นถึง การจัดประสบการณ์เป็นการจัดสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก กล่าวคือ การจัดวัสดุอุปกรณ์ สิ่งจำลองและสื่ออื่นๆ ที่มีลักษณะและคุณสมบัติเหมาะสมอันจะเป็นสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เด็กทำกิจกรรมเพื่อสนองต่อสถานการณ์นั้นๆ และเกิดประสบการณ์ต่าง ตามจุดมุ่งหมายของผู้จัดเตรียม

ราศี ทองสวัสดิ์ และคนอื่นๆ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2529 : 2) ได้ให้ความหมายการจัดประสบการณ์ไว้ว่า หมายถึง การจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์และการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในให้ห้องเรียนให้กับเด็กปฐมวัย โดยให้ได้รับประสบการณ์ตรงจากการเล่น การลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีและเพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้ครบทุกด้านทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2538 : 13) ได้ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยมีในหลายลักษณะ คือ สิ่งที่เกิดขึ้นในโรงเรียนเนื่องจากความต้องการของเด็กมวลประสบการณ์ทั้งหมดของเด็กในโรงเรียนแผนสำหรับการสอน งานวิชาต่างๆ โปรแกรมการศึกษา

สรุปว่าการจัดประสบการณ์ หมายถึง การจัดกิจกรรม สื่อวัสดุอุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมเด็กให้เด็กเกิดทักษะการเรียนรู้ โดยการลงมือปฏิบัติ โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้เต็มตามศักยภาพของเด็ก

2.2 หลักการจัดประสบการณ์

ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2537 : 18) ได้กล่าวว่าควรคำนึงถึงหลักการดังต่อไปนี้

- 1 ประสบการณ์การเรียนรู้ควรให้สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน
 - 2 ประสบการณ์การเรียนรู้ควรให้เหมาะสมกับความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน
 - 3 ประสบการณ์การเรียนรู้ควรจัดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสิ่งที่เรียนและควรให้ผู้เรียนมีโอกาส คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีคุณธรรมและจริยธรรม
 - 4 ประสบการณ์ที่จัดควรเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อผู้เรียน กล่าวคือ เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน เป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนและใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน
 - 5 กิจกรรมที่นำมาใช้ในการจัดประสบการณ์ ควรมีวิธีใช้แรงจูงใจเร้าความสนใจไม่ซ้ำซากควรให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน เป็นการปฏิบัติและการได้ร่วมมือทำกิจกรรมให้มากที่สุด
 - 6 การหาแนวทางในการประเมินผลที่เหมาะสม
- โจน เฮนดริค (Joanne Hendrick 1984) ซึ่งหลักของแนวทางการจัดประสบการณ์ในเด็กปฐมวัยว่า ควรมีขอบข่ายโดยพิจารณาภาพเด็กโดยสวนรวมทั้งหมด เป็นหลักในการจัดแนวประสบการณ์ให้กับเขาเหล่านั้น ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ควรสอน กระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็กให้เจริญเติบโตไปพร้อมๆ กัน โดยยึดหลักว่า เด็กคือใครและเด็กต้องการอะไร ซึ่งการจัดการศึกษาปฐมวัยนั้น พื้นฐานสำคัญควรยึดหลักต่อไปนี้ คือ
- 1 เด็กมีพัฒนาการทุกขั้นตอน ดังนั้น ควรจัดเตรียมการศึกษาให้เหมาะสมกับระดับนั้น
 - 2 เพิ่มความสามารถในการพัฒนาเด็ก โดยเน้นให้เด็กมีความมั่นใจในตนเองและเห็นคุณค่าของตนเอง
 - 3 พัฒนาการทางด้านร่างกายและอารมณ์ให้ที่อยู่เสมอ
 - 4 เด็กเรียนรู้กระบวนการ เช่น ปฏิบัติจริง มีส่วนร่วมประสบการณ์กับบุคคลและทำกิจกรรมต่าง ๆ เปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้อย่างอิสระโดยผ่านการเล่น มีโอกาสตัดสินใจด้วยตนเอง

5 เด็กต้องการเวลาที่จะเป็นเด็ก ดังนั้น ไม่ควรกดดันหรือเร่งมีความสามารถ เทียบกับเด็กประถมศึกษา

เคทส์ (Katz อ้างถึงในสิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ 2537) เป็นอีกผู้หนึ่งที่สนับสนุนว่า หลักในการจัดการศึกษา ควรยึดขอบข่ายตอบคำถามที่ว่า “เด็กต้องการอะไร” เคทส์ เสนอว่า พื้นฐานความต้องการของเด็กนั้น เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ใหญ่ต้องรู้ว่ามียะไรบ้าง และจะตอบสนองอย่างไร จึงจะพัฒนาเด็กได้ผลควรใช้กฎแห่งการตอบสนองเด็ก โดยยึดหลักคือ “กฎแห่งผลที่ดีที่สุด” ซึ่งกระทำได้โดยการให้คิดว่า การให้ประสบการณ์ต่างๆ แก่เด็กในด้าน เช่น ความเอาใจใส่ ความรัก การกระตุ้น ความเป็นอิสระ ความแปลกใหม่ และการมีสิทธิเลือกทำกิจกรรม สิ่งเหล่านี้ควรให้จำนวนตอบสนองแก่เด็กที่เพียงพอ และมีความถี่ในการทำ เขากล่าวต่อไปว่า ควรตั้งคำถามถามว่าสิ่งที่เด็กต้องการนั้นมีอะไรบ้างและสามารถพัฒนาทุกสวนนี้ได้หมด ขอบข่ายการจัดประสบการณ์ ให้กับเด็กควรครอบคลุมดังข้อต่อไปนี้

1 เด็กต้องการความรู้สึกปลอดภัยอย่างแท้จริง ในส่วนความต้องการที่พัฒนาในตัวเด็กในระยะนี้นั้น ความรู้สึกผูกพันอย่างมั่นคงนั้น ไม่ใช่เพียงแต่ผู้ใหญ่ให้ความอบอุ่นเท่านั้น แต่ต้องให้ความปลอดภัย หรือความมั่นคงแก่เด็ก

2 เด็กทุกคนต้องการความเพียงพอ หรือความสามารถที่จะทำ ไม่ใช่การล้นมากหรือเกินควร เสริมสร้างเด็กให้มีความคิดเกี่ยวกับตนเองว่าเป็นคนดีโดยคิดคำนึงนั้นให้อยู่ในขอบเขตที่เพียงพอไม่ใช่ขาดตนเองดีเกินความจริง

3 เด็กทุกคนควรมีความรู้สึกรู้สึก หรือประสบการณ์เกี่ยวกับชีวิตของเขาในทางที่ดีว่าชีวิตมีคุณค่าความพอใจอย่างมีเหตุผล ความสนใจ ความแท้จริง ดังนั้นควรทำในสิ่งที่เด็กรู้สึกว่ชีวิตของเขาเป็นความจริง ความแท้จริง ชีวิตมีค่า และมีความพอใจ ไม่ว่าเด็กจะอยู่ในบ้านหรือโรงเรียน

4 เด็กมีความต้องการให้ผู้ใหญ่หรือเพื่อนเด็กอื่นๆ ร่วมให้เขาต้องตัดสินใจด้วยประสบการณ์ของตนเอง ไม่ควบคุมเด็กทุกด้าน ปล่อยให้เรียนรู้ และตัดสินใจที่จะทำกิจกรรมอะไรด้วยตนเอง

5 เด็กต้องการให้ผู้ใหญ่ยอมรับเด็กว่า มีอำนาจในตัวเขาเอง ในเรื่องของการมีประสบการณ์ที่กว้างขึ้น ความรู้และความฉลาด

6 เด็กต้องการผลที่ดีที่สุด จากการสนองตอบกลับมาจากผู้ใหญ่และเพื่อนๆ ซึ่งคุณสมบัติที่ควรให้แก่เด็กนั้น ได้แก่ ความสามารถ ความซื่อสัตย์ ความใจดี เมตตา การยอมรับความแตกต่างของผู้อื่น เด็กต้องการความสัมพันธ์หรือประสบการณ์กับผู้ใหญ่ ผู้ซึ่งเต็มใจทำในสิ่งที่ดีมีค่าและดูแลรักษาอย่างมีค่า

สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้น ต้องคำนึงถึงตัวเด็กเป็นหลักที่มุ่งพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก อารมณ์จิตใจและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมพัฒนาสังคมนิสัย เพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมที่ดีขึ้นได้

2.3 ประเภทของกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529 41 – 42) ได้จัดทำตารางกิจกรรมประจำวัน โดยแยกกิจกรรมออกเป็น 3 ประเภท คือ

1 กิจกรรมที่ต้องออกกำลังหรือสำรวจจิตใจ มุ่งความสนใจไปยังคำพูดของครูหรือเพื่อน ซึ่งได้แก่ การเคลื่อนไหว และกิจกรรมกลุ่ม โดยใช้เวลาไม่ควรเกิน 20 นาที

2 กิจกรรมที่เด็กทำเสรี เช่น การเล่นตามมุมต่าง ๆ ในห้องหรือเล่นกลางแจ้ง กิจกรรมประเภทนี้เด็กจะทำด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลิน แม้จะใช้เวลานานขึ้นก็ไม่เป็นอันตราย โดยทั่วไปมักจัดอยู่ในช่วงเวลา 30 – 40 นาที

3 กิจกรรมเล่นที่มีกติกา ได้แก่ เกมการศึกษา เวลาที่กำหนดให้จะอยู่ในระหว่างประเภทที่ 1 และ 2 คือ ประมาณ 25 – 30 นาที

ทั้งนี้การจัดประสบการณ์ และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยมีสิ่งสำคัญควรยึดเป็นหลัก คือ ตารางกิจกรรมประจำวัน เพื่อทราบว่า ในแต่ละวันทำกิจกรรมอะไรบ้าง เมื่อใดและอย่างไร (เยาวพา เดชะคุปต์ 2528 52) และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดตารางกิจกรรม เพื่อเป็นแบบอย่างแต่สามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม ดังนี้

08 30 – 08 45 น	รับเด็กเป็นรายบุคคล ตรวจสุขภาพ บันทึกคำพูดเด็ก พาเด็กไปห้องน้ำ
08 45 – 09 00 น	เคารพธงชาติและสวดมนต์
09 00 – 09 10 น	สนทนาข่าว และเหตุการณ์
09 10 – 09 30 น	กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ
09 30 – 10 30 น	กิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม
10 30 – 10 40 น	พัก (รับประทานอาหารว่าง)
10 40 – 11 00 น	กิจกรรมในวงกลม
11 00 – 11 30 น	เล่นกลางแจ้ง
11 30 – 12 30 น	พักรับประทานอาหาร
12 30 – 14 00 น	นอนพักผ่อน เก็บที่นอน ล้างหน้า
14 20 – 14 30 น	พัก (รับประทานอาหารว่าง)
14 30 – 14 45 น	เกมการศึกษา
14 45 – 15 00 น	สรุป

หมายเหตุ หากมีเหตุการณ์ที่เด็กสนใจ ครูอาจนำมาสอนทันที หรือหากครูประสงค์จะพาเด็กไปศึกษานอกสถานที่ ก็อาจงดกิจกรรมประจำวันในช่วงนั้น และพาเด็กไปได้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2534 3)

สรุปได้ว่าแนวการจัดประสบการณ์ในแต่ละวันจะมีกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม คือ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา) กิจกรรมกลุ่มหรือกิจกรรมในวงกลมกิจกรรมเล่นตามมุม กิจกรรมการเล่นกลางแจ้งและเกมการศึกษาที่จัดแบบบูรณาการ ซึ่งในแต่ละกิจกรรมจะมีการทำกิจกรรมรวมกลุ่ม ทำให้เกิดพฤติกรรมทางสังคม นอกจากนี้อาจนำมาเสริมจัดให้เด็กได้ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม ได้แก่การจัดกิจกรรมเล่นบทบาทสมมติที่ครูเสริมให้กับเด็ก จะทำให้เกิดการยอมรับผู้อื่น การช่วยเหลือ การแบ่งปัน การยอมรับจากการเล่นบทบาทสมมติ ซึ่งจะทำให้เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้นโดยใช้การสอนหลายรูปแบบเพื่อให้เด็กการเรียนรู้ตามความสามารถที่แตกต่างกันเป็นรายบุคคล (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2534 22 - 25)

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างประเทศ

เบอร์เกส (ศิริรัตน์ ชูชีพ 2547 27 – 28, อ้างอิงจาก Burgess 1970 5333 – A) ได้ทดลองหาประสิทธิภาพของเกมคณิตศาสตร์จากหนังสือคู่มือ อุปกรณ์และเกมคณิตศาสตร์ที่ได้ทำการปรับปรุงเพื่อสอนความคิดรวบยอดและความชำนาญเรื่องจำนวน โดยแบ่งนักเรียน 12 ห้อง เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทุกห้องเรียนจะเรียนตามปกติในครึ่งชั่วโมงแรกของการทดลอง ครึ่งชั่วโมงหลัง กลุ่มทดลองจะได้เล่นเกมหรือกิจกรรมที่กำหนดไว้ ส่วนกลุ่มควบคุมจะได้ทำกิจกรรมอื่นที่ไม่ใช่เกมการทดลองเป็นเวลานานแปดสัปดาห์ ปรากฏว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เมื่อได้เล่นเกมยุทธวิธีแล้วจะทำให้มีทัศนคติที่ดีขึ้น แต่ในด้านความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์และความชำนาญยังไม่ได้ผลแน่นอน

ดิกสัน และคนอื่นๆ (สุภัก ไหวหากิจ 2543 15 - 18, อ้างอิงจาก Dixon and others 1977 3677 – 3771) ได้ศึกษาเด็ก 4 กลุ่ม ในจำนวน 3 กลุ่ม ที่ได้รับการเล่นนิทานให้ฟัง หลังจากได้ทำกิจกรรม คือ ฟังนิทานแล้วมีการสนทนา หรือพาศึกษาออกสถานที่ หรือแสดงบทบาทเลียนแบบตัวคน อีกกลุ่มหนึ่งฟังนิทานโดยไม่มีกิจกรรมอื่นๆ ผลการทดลองพบว่าในการฟังนิทานนั้น ถ้าเด็กได้แสดงบทบาทเลียนแบบตัวละครในเรื่องไปด้วยจะพัฒนาความคิดต่างๆ ได้ดีที่สุด แสดงว่า หลังจากเด็กฟังนิทานแล้วถ้าเด็กได้มีการสนทนาเล่าเรื่อง ได้ไปศึกษาออกสถานที่และได้มีการเลียนแบบตัวละครจะพัฒนาการคิดได้ดีกว่าเด็กที่ฟังนิทานโดยไม่มีกิจกรรมอื่นๆ

งานวิจัยในประเทศ

มาณวิกา ผลวิรุพห์ (2533 71) ได้ทำการวิจัยความสามารถในการเล่าเหตุการณ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนโดยใช้ทักษะพื้นฐานละครสร้างสรรค์กับการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยผู้วิจัยมีความมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเล่าเหตุการณ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนโดยใช้ทักษะพื้นฐานละครสร้างสรรค์กับการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ของคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนโดยใช้ทักษะพื้นฐานละครสร้างสรรค์มีความสามารถเล่าเหตุการณ์และเรียงลำดับเหตุการณ์สูงกว่าเด็กที่ได้รับการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

วันทนีย์ เหมาะะผดุงกุล (2535 66 – 72) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กก่อนประถมศึกษา ที่ครูมีการใช้คำถามในระหว่างการจัดกิจกรรมในวงกลมและเด็กก่อนประถมศึกษาที่ครูมีการใช้คำถามหลังจากการจัดกิจกรรมในวงกลม โดยทดลองกับเด็กอายุ 5 – 6 ปี จำนวน 32 คน ใช้เวลา 8 สัปดาห์ ๑ ละ 5 วัน วันละ 1 ครั้ง ผลปรากฏว่า เด็กก่อนประถมศึกษากลุ่มที่ครูมีการใช้คำถามในระหว่างการทำกิจกรรมในวงกลมแล้ว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01

อุบล เวียงสมุทร (2540 63 – 75) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความพร้อมทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์หุนมือโดยใช้ภาษากลางกับภาษาถิ่นและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่าเรื่องประกอบหุนมือโดยใช้ภาษากลาง โดยศึกษาทั้งเด็กอายุ 5 – 6 ปี จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน การทดลองใช้เวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 20 นาที ผลการทดลองพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้เน้นการจัดประสบการณ์การเล่าเรื่องประกอบหุนมือโดยใช้ภาษากลางควบคู่กับภาษาถิ่น มีความพร้อมทางภาษาแตกต่างจากเด็กปฐมวัยที่ได้เน้นการจัดประสบการณ์การเล่าเรื่องประกอบหุนมือโดยใช้ภาษากลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01

เนื่อน้อง สนับบุญ (2541 63 – 75) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่านิทานที่เด็กเล่าเรื่องตามรูปจากหนังสือที่เด็กเลือก เด็กเล่าเรื่องตามรูปจากหนังสือที่เด็กตอบกับเพื่อน และเด็กเล่าเรื่องตามรูปจากหนังสือที่เด็กเลือกต่อจากครู โดยศึกษาทั้งเด็กอายุ 5 – 6 ปี จำนวน 45 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 จำนวน 15 คน กลุ่มทดลองที่ 2 จำนวน 15 คน และกลุ่มควบคุม 15 คน การทดลองใช้เวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 2 นาที ผลการทดลองพบว่า ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่าเรื่องตามรูปจากหนังสือที่เด็กเลือก เด็กเล่าเรื่องตามรูปจากหนังสือที่เด็กเลือกต่อกับเพื่อน และเล่าเรื่องตามรูปจากหนังสือที่เด็กเลือกต่อจากครู มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 001

สรุปว่า งานวิจัยการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย มีหลายรูปแบบ เช่น การจัดประสบการณ์การเล่นิทาน การเลาเรื่องทำให้เด็กมีพัฒนาการสังคมสูงขึ้น ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่เด็กจะสามารถพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมเพื่อส่งเสริมการยอมรับ การช่วยเหลือ การแบ่งปัน ที่เด็กสามารถนำไปใช้ในระดัต่อไป

3 เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับนิทานคติธรรม

3.1 ความหมายของนิทาน

วลัย วลิตธำรง (2515 22 – 26) ให้ความหมายของนิทานว่า นิทานคือเรื่องราวที่เล่าสืบเนื่องกันมาเป็นทอดๆ จนกระทั่งถึงปัจจุบัน นิทานเหล่านี้ อาจจะเป็นเรื่องที่อิงความจริง หรือมีการเลาเสริมต่อให้สนุกสนาน หรือเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นมาจากจินตนาการของผู้เล่าเองก็ได้

รัชณี ศรีไพวรรณ (2516 37 – 41) ให้ความหมายของนิทานว่า นิทานคือเรื่องราวที่เลาสูกันมาหรือมีผู้แต่งขึ้นเพื่อความสนุกสนานและเนื้อเรื่องในนิทานอาจเป็นเรื่องที่เหลือเชื่อและเป็นเรื่องแสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ต่างๆ ทั้งนี้เพื่อความบันเทิงแก่ผู้ฟังแต่นิทานอาจจะสอดแทรกคติเตือนใจหรือแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องในการดำรงชีวิตด้วย

ณัษมา อมษารัฐ (2521 163) ได้ให้ความหมายของนิทานไว้ว่า หมายถึงเรื่องราวที่เลาสืบต่อกันมา ที่มีได้เจาะจงแสดงประวัติความเป็นมาของเรื่องวัตถุประสงคิใหญ่เพื่อความสนุกสนานและความพอใจทั้งของผู้เลาและผู้ฟัง มุ่งสนองความต้องการทางด้านจิตใจของผู้ฟัง ในบางครั้งก็สอดแทรกคติสอนใจรวมอยู่ด้วย

ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2526 124) กล่าวว่า นิทานนอกจากจะให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้วยังให้ความรู้เพื่อเป็นคนดีอยู่ในสังคม

กรีก ยันพันธ์ (2538 8) ให้ความหมายของนิทานว่า หมายถึงเรื่องราวที่เลาสืบต่อกันมาตั้งแต่สมัยโบราณเป็นการผูกเรื่องขึ้น เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินและสอดแทรกคติสอนใจลงไป

ศุภรักษ์ ภิรมย์รักษ์ (2540 45) กล่าวว่า นิทานเป็นเรื่องราวต่างๆ ไป ที่เลาสืบต่อกันมา โดยมีจุดประสงค์เพื่อสืบทอดประสบการณ์ ความรู้ ความคิด หรือค่านิยมบางอย่างให้กับผู้ฟัง พร้อมทั้งสอดแทรกความสนุกสนานเพลิดเพลินไปพร้อมๆ กัน

สมศักดิ์ ปริบูรณ์ (2542 48) สรุปความหมายของนิทานไว้ว่า

- 1 เป็นเรื่องที่ผูกขึ้น
- 2 เป็นเรื่องเล่าที่ไว้จากเป็นสื่อในการถ่ายทอด หรือเขียนทำนองการเล่าด้วยปากเปล่า

- 3 เป็นบทประพันธ์ที่มีลีลาการเล่าแบบเป็นกันเองทำนองการเล่าด้วยวาจา

4 เป็นเรื่องเล่าที่มีจุดประสงค์หลักเพื่อความบันเทิงใจและมีสิ่งสอนใจเป็นจุดประสงค์รอง สรุปได้ว่า นิทานเป็นเรื่องราวที่ได้เล่าสืบต่อกันมาหรือมีผู้แต่งขึ้น เพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินและสอดแทรกความคิดคุณธรรมอันดีงาม และเป็นแนวทางปฏิบัติตนที่ดีในการอยู่ร่วมกันในสังคม

3.2 คุณค่าของนิทาน

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2520 : 37 – 39) ได้กล่าวถึง คุณค่าของนิทานว่าจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์ได้ ดังนี้

1 ช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกรอบอบ มีที่พึ่งทางใจ รู้สึกว่าตนนั้นเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เพราะขณะที่ฟังนิทานเด็กจะได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับพ่อ แม่ พี่น้อง หรือ ครู และเพื่อนๆ

2 ทำให้เด็กเกิดจินตนาการจากการเรื่องราวที่ได้ฟัง เช่น เรื่องนางฟ้า เรื่องสัตว์ต่าง ๆ หรือ เรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติต่าง ๆ

3 ช่วยให้เด็กรู้จักโลกจากแง่มุมเล็กๆ จากนิทานที่ได้ฟัง ทำให้สามารถตัดสินใจในการแสดงออกและการสนองตอบต่อเหตุการณ์ต่างๆ ได้ถูกต้อง มองโลกในแง่เกิดทัศนคติต่อโลกและชีวิต

4 เด็กได้พักผ่อน ผ่อนคลายความเครียด ได้รับความเพลิดเพลิน ความสดชื่น และความรู้จากเรื่องราวที่ได้ฟัง

นอกจากนี้ วิไล เวียงวีระ (2526 : 69) ได้กล่าวถึงคุณค่าของนิทานที่มีต่อการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย คือ

1 ช่วยพัฒนาภาษา ทั้งการฟังและการพูด

2 ช่วยปูพื้นฐานทางจิตใจของเด็ก คุณค่าทางสังคม และจริยธรรมต่างๆ ที่เราต้องการปลูกฝังให้แก่เด็ก

3 เสริมสร้างบุคลิกภาพ นิทานบางเรื่องเมื่อเด็กได้ฟัง จะสามารถกระตุ้นให้เกิดความมั่นใจ กล้าแสดงออก

4 ให้ความรู้ ความสนุกสนานและจินตนาการ

5 การเลือกนิทานที่ดีเหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็ก จะช่วยปลูกฝังค่านิยมที่ดีในการเลือกฟัง และสามารถใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมกับวัย

6 ช่วยฝึกการสำรวจใจให้จดจ่ออยู่กับเรื่องที่ฟัง เป็นการยืดช่วงความสนใจของเด็กให้นานขึ้น

7 เป็นการปูพื้นฐานความพร้อมด้านการอ่าน

8 เนื้อหาสาระของนิทานบางเรื่องอาจช่วยแก้ไขพฤติกรรมที่พึงปรารถนา

9 ส่งเสริมหรือกระตุ้นพฤติกรรมที่ต้องการให้เด็กได้ประพฤติปฏิบัติให้ดียิ่งขึ้น

ฉวีวรรณ ภินาวงศ์ (2526 125 – 126) ได้กล่าวว่า นิทานมีอิทธิพลและคุณค่าต่อเด็กมากในระดับปฐมวัย การที่ผู้ใหญ่และครูได้ใกล้ชิดกับเด็กโดยการเล่านิทานจะเป็นเครื่องช่วยให้เข้าใจเด็กยิ่งขึ้นการเล่านิทานมีคุณค่าดังนี้

- 1 ช่วยชดเชยประสบการณ์แก่เด็กในชนบทให้เท่าเทียมเด็กในเมือง เพราะบิดามารดาของเด็กชนบทไม่มีเวลาหรือไม่เห็นคุณค่าของการเล่านิทานให้เด็กฟัง
- 2 ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางภาษา ความคิด และจินตนาการให้กับเด็ก
- 3 ช่วยฝึกให้เด็กเป็นนักฟังที่ดี เข้าใจวิธีการปฏิบัติด้วยขณะฟังนิทาน และสามารถเก็บใจความตามเรื่องราวที่ฟังคนอื่นเล่าได้ตามสมควรแกวัย
- 4 ช่วยให้เด็กเกิดความสุขสนานเพลิดเพลิน มีความรู้สึกอบอุ่นและใกล้ชิดกับผู้เล่า
- 5 ช่วยปลูกฝังความรู้สึกชอบฟังนิทานและความรู้สึกชื่นชอบในหนังสือนิทาน ก่อนที่จะอ่านได้อย่างเข้าใจ
- 6 ปลูกฝังให้เด็กเป็นคนใจกว้าง ยอมรับความจริงในชีวิตประจำวัน
- 7 ช่วยให้ครูและผู้ใหญ่ได้ทราบถึง ความรู้สึกที่อยู่ในตัวเองของเด็กจากการสนทนาซักถามในขณะฟังนิทาน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า นิทานนอกจากให้ความสนุกสนานแล้ว เนื้อหาในนิทานยังสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม การอยู่ร่วมกันในสังคม การยอมรับผู้อื่น การช่วยเหลือ การแบ่งปัน ซึ่งเป็นพื้นฐานของสังคมที่จะทำให้เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมที่ดีขึ้น

3.3 ความหมายของนิทานคติธรรม

วรรณิ ศิริสุนทร (2532 14) กล่าวว่านิทานสอนคติธรรม (Fables) เป็นนิทานสั้นๆ ตัวละครมีทั้งคนและสัตว์ สัตว์มีบทบาทเหมือนคน มีแกนเรื่องแกนเดียว มีโครงเรื่องง่ายและสั้น และต้องใช้บทเรียนที่สอนใจเป็นข้อสรุปที่ชัดเจน เช่น นิทานอีสป นิทานชาดก ปัญจตันตระ (หิโตปเทศ) นิทานเทียบสุภาษิต

ไพพรรณ อินทผล (2534 17) กล่าวถึงนิทานคติธรรมไว้ว่า นิทานประเภทสอนคติธรรม (Fables) คล้ายกับนิทานสอนใจคือตัวเอกต้องเป็นสัตว์แต่มีคติ เช่น ราชสีห์กับหนู

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2537 253) กล่าวว่า นิทานสอนคติธรรม (Fables) เป็นนิทานสั้นๆ ที่ให้คติในเรื่องของ ความดี ความชั่ว ความฉลาด ความโง่ ตัวละครในเรื่องเป็นสัตว์ที่มีบทบาทการกระทำอย่างคน ให้บทเรียนสอนใจผู้อ่านด้วยข้อสรุปที่ชัดเจน

สรุปได้ว่านิทานคติธรรมเป็นนิทานสั้นๆ ที่มีคติสอนใจ ที่จะสอนให้รู้ว่าอะไรดี อะไรไม่ดี ตัวละครในเรื่องมีทั้งคนและสัตว์เป็นเรื่องที่ง่าย

3 4 ประเภทและองค์ประกอบของนิทานคติธรรม

วรรณิ ศิริสุนทร (2532 14 – 17) กล่าวถึงนิทานคติธรรมประกอบด้วย

1 นิทานอีสป (Aesopp's Fables) ผู้เขียนคืออีสป (Aesop) ซึ่งเข้าใจว่าเป็นทาสชาวกรีก มีชีวิตอยู่ระหว่าง 620 – 560 ปีก่อนคริสตกาล เนื่องจากเขาถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพในการพูดและการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในสมัยนั้นออกมาในรูปของนิทานสอนคติธรรม โดยให้ตัวละครเป็นสัตว์ต่างๆ โดยเขียนออกมาเป็นภาษากรีก ต่อมาได้รับการแปลเป็นหลายๆ ภาษา ตัวอย่างนิทานอีสปได้แก่ หมาป่ากับลูกแกะ, ราชสีห์กับหนู, สุนัขจิ้งจอกกับนกกระสา, สุนัขในรางหญ้า

2 ปัญจตันตระ (The Panchatantra) เป็นนิทานสอนคติธรรมของอินเดียเชื่อว่าผู้แต่งเป็นคนอินเดียภาคใต้ชื่อ วิศวศรมา มีชีวิตอยู่ในราว พ.ศ 843 – 943 ต้นฉบับเดิมเป็นภาษาสันสกฤต ต่อมามีการแปลหลายภาษา การเสนอเรื่องของนิทานเป็นแบบนิทานซ้อนนิทาน มีตัวละครส่วนมากเป็นสัตว์ แต่ละเรื่องประกอบด้วยหลักธรรมและคติชีวิตเข้าใจว่าวิศวศรมาแต่งนิทานนี้ขึ้นเพื่อใช้อบรมสั่งสอนองค์กุมารราชบุตรของพระมหากษัตริย์ให้ข้อคิดในการปฏิบัติตนในการประพฤติองค์ให้ตั้งมั่นอยู่ในคุณธรรม ความดี สารของหลักธรรมแบ่งออกเป็น 5 ประการ ได้แก่ การผูกมิตร การตัดขาดจากมิตร สงครามและความสงบสุข การสูญเสียของที่ดินมีอยู่และผลของการกระทำอันไม่สมควรนิทานเหล่านี้เขียนเป็นความเรียงร้อยแก้วและตอนท้ายเป็นโคลงหรือกลอนสั้นๆ ให้ข้อสรุปที่เป็นสุภาษิตสอนใจ เสถียรโกเศศและนาคะประทีปได้แปลปัญจตันตระใหม่ให้ ชื่อว่าหิโตปเทศดำเนินเรื่องเป็นแบบนิทานซ้อนนิทานไปเรื่อยๆ เช่นเดียวกัน และยังมีฉบับที่ชื่อว่า หิโตปเทศวัตถุประณัม ซึ่งมีเนื้อหาทำนองเดียวกันเพียงไปแต่ชื่อบุคคลในเรื่องเท่านั้น นิทานภาพที่เขียนขึ้นใหม่โดยได้เค้าโครงมาจากปัญจตันตระได้แก่เรื่องพราหมณ์กับแพะ, แขกผู้มาเยือน, ลิงกับจระเข้, บทเรียนของเจ้าป่า, หนูกินเหล็ก, ลิงโตกับกระต่ายน้อย ทั้ง 6 เรื่องเรียบเรียงโดยสัตตาด ดวงแก้ว วาดภาพประกอบโดย ปรีดา – สิริชัย

3 นิทานเทียบสุภาษิต มีการยกสุภาษิตตั้งเป็นโครง 1 บท แล้วมีนิทานเทียบได้กับโครงนั้น เช่น นิทานเทียบสุภาษิต ของ พระยาสิทธิราชฤทธิไกร (ทองคำ สีหอุไร) ซึ่งรวบรวมไว้เป็นนิทาน 84 เรื่อง

4 นิทานชาดก (Jatakas) เป็นนิทาน สอนคติธรรมของอินเดีย ไม่ปรากฏชัดว่าเริ่มมีขึ้นครั้งแรกเมื่อใด แต่เป็นที่รู้จักในยุโรปเมื่อคริสตศตวรรษที่ 5

คำว่า “ชาดก” มาจากภาษามคธ แปลว่าเกิดแล้ว คือหมายถึงเรื่องราวของพระพุทธเจ้าเมื่อยังเป็นพระสาวกที่เกิดขึ้นมาแล้วในชาติก่อนๆ ชาดกต่างๆ จะกล่าวถึงพระพุทธเจ้าเมื่อยังเป็นพระโพธิสัตว์

นิทานชาดกเข้ามาในประเทศไทยด้วยอิทธิพลของพุทธศาสนาโดย โครงเรื่องของนิทานชาดกทุกเรื่องจะประกอบไปด้วยโครงเรื่องที่เป็นหลักสำคัญ 3 ประการคือ หลักจริยธรรม ได้แก่ หลักทั่วไปที่เป็น หัวใจของพุทธศาสนา ได้แก่การไม่ทำความชั่ว ทำความดี ชำระจิตใจให้

ผองแผ้ว หลักธรรม หลักความเชื่อ หลักความกตัญญู เป็นต้น หลักความเชื่อเรื่องพระโพธิสัตว์ ได้แก่ ทานบารมี ศีลบารมี เนกขัมมบารมี ปัญญาบารมี เป็นต้น และหลักความสัมพันธ์ระหว่างนิทานชาดกกับนิทานชาวบ้าน สนวนใหญ่เขียนเป็นร้อยแก้ว แล้วสรุปเรื่องด้วยบทกลอนที่เป็นคติสอนใจเป็นเรื่องราวของสัตว์ที่อยู่รวมกันและให้บทเรียนที่เป็นคติสอนใจ นิทานที่เป็นที่รู้จักกันดี คือ ทศชาติชาดก

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2537 235) กล่าวถึงองค์ประกอบของนิทานสอนคติธรรมประกอบด้วย

1. คำโครงเรื่อง เป็นเรื่องสั้นๆ และง่าย มีตัวละครเพียง 2 - 3 ตัว เช่นเรื่องกระต่ายกับเต่ากระต่ายและเต่าวิ่งแข่งกันและเต่าเป็นผู้ชนะทั้งๆ ที่กระต่ายเป็นสัตว์ที่วิ่งเร็วกว่าเต่ามาก ทั้งนี้เป็นเพราะกระต่ายมีความประมาทและเต่ามีความมานะพยายามเรื่องทุกอย่างของนิทานสอนคติธรรมจะจบลงด้วยข้อสรุปที่เป็นคติสอนใจ

2. ตัวละครแทบทุกเรื่องจะมีตัวละครเป็นสัตว์ เช่น เต่า กบ ลิง สิงโต ฯลฯ ตัวละครในบางเรื่องเป็นคน หรือเป็นสิ่งไม่มีชีวิต เช่นต้นไม้ เป็นต้น

3. ฉาก เป็นธรรมชาติ มีป่าเขา ลำธาร ตามสถานที่อยู่อาศัยของสัตว์ในเรื่อง ซึ่งจะแตกต่างจากสัตว์ในนิทานพื้นบ้านที่มีที่อยู่อาศัยและชีวิตความเป็นอยู่แบบคน

4. คุณธรรม นิทานสอนคติธรรมมุ่งจะให้ข้อสรุปที่เป็นคติสอนใจ ในเรื่องของความดี ความชั่ว ความฉลาด ความโง่ ฯลฯ

สรุปได้ว่า นิทานคติธรรม นิทานอีสป ปัญจตันตระ นิทานเทียบสุภามิต นิทานชาดก ซึ่งนิทานเหล่านี้จะเป็นนิทานที่มีคติอยู่ในเรื่อง สอดแทรกคุณธรรมในเรื่อง ซึ่งส่วนใหญ่มักจบด้วยการให้คติสอนใจในท้ายเรื่อง

3.5 วิธีการเล่านิทานและเทคนิคในการเล่านิทาน

กฤษยา ดันติผลาชีวะ (2541 10 - 19) กล่าวว่านิทานคือสื่อที่สร้างการเรียนรู้ที่ดีที่สุดสำหรับเด็กนิทานสามารถสร้างจินตนาการ ความฝันของเด็ก ความเข้าใจ การรับรู้ของเด็ก ให้เด็กมีจินตนาการ

ครุรักษ์ ภิรมย์รักษ์ (2540 45 - 46) กล่าวว่าในการเล่านิทานสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งคือการประทับใจให้แก่ผู้ฟังจุดเริ่มต้นอยู่ที่เตรียมให้พร้อมข้อมให้ดีของผู้เล่า ผู้เล่าจะต้องค้นหาจุดสำคัญของเรื่องให้พบสรุปได้ดังนี้

✓ ประโยคแรกที่จะใช้ในการเริ่มเรื่องควรคัดสรรถ้อยคำที่ฟังดูแล้วเพลิดเพลินดึงดูดใจให้ติดตามเรื่องต่อไป ขณะที่เล่าควรกวาดสายตาไปรอบ ๆ มองหน้าผู้ฟังอย่างทั่วถึงทุกคนตลอดเวลา สังเกตดูว่าสายตาทุกคู่ของผู้ฟังยังจับจ้องให้ความสนใจกับบทบาทลีลาการเล่าและเรื่องราวที่เล่าอยู่หรือไม่ ถ้ารู้สึกวากำลังจะสูญเสียความสนใจ ควรเปลี่ยนบรรยากาศด้วยการหยุดพักถามปัญหาอะไรเอย ปัญหาเขาวัวหรือปัญหาสนุกๆ

การจบเรื่องประโยคสุดท้ายที่จะใช้ปิดเรื่อง มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าประโยคแรกที่ใช้เริ่มเรื่อง ผู้เล่าต้องคิดและเตรียมไว้ว่าจะปิดเรื่องด้วยประโยคใด จึงจะเป็นการสรุปจบที่จับใจผู้ฟังโดยทั่วไปมักปิดการเล่านิทานด้วยถ้อยคำที่กินใจ ให้ข้อคิด หรือทิ้งท้ายไว้ให้คิด

กิจกรรมภายหลังการเล่านิทานเป็นสิ่งที่ไม่ควรละเลย หลังจากที่เล่านิทานจบแล้วควรมีคำถามเกี่ยวกับนิทานมาให้นักเรียนตอบซึ่งอาจเป็นคำถามที่เกี่ยวกับนิทานมาให้นักเรียนตอบ ซึ่งอาจถามเกี่ยวกับชื่อตัวละครที่สำคัญเหตุการณ์ที่สำคัญ และข้อคิดที่ได้เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 78 - 79) ได้เสนอวิธีการเล่านิทานที่ครูควรทราบ ดังนี้คือ

1 เนื้อเรื่อง ต้องเหมาะสมกับวัย ใช้เรื่องที่ดีชนะความชั่วเสมอไป และผู้เล่าต้องจำเนื้อ เรื่องได้ดีทุกตอน

2 เสียงผู้เล่าจะต้องให้เด็กทั้งหมดได้ยินเสียงผู้เล่าอย่างชัดเจน ระดับเสียงและจังหวะพูดถูกต้อง ต้องเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง ใส่ความรู้สึกลงไปในน้ำเสียง ถ้าผู้เล่าสามารถทำเสียงสูงต่ำ ทำเป็นเสียงเด็กเสียงคนแก่ หรือทำเสียงตามลักษณะของตัวละครได้ เด็กจะยิ่งสนใจมากยิ่งขึ้น

3 ท่าทาง ถ้ามีภาพประกอบผู้เล่าไม่ต้องใช้ท่าทางมากนักแต่เน้นที่ภาพ หากไม่มีภาพประกอบก็ควรใช้ท่าทางประกอบบ้างตามโอกาสแต่อย่าใช้มากเกินไป ฟังระวังให้เป็นไปตามธรรมชาติ

4 จังหวะ จังหวะการพูดเป็นสิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กฟังนิทานน่าสนใจ

5 อารมณ์ ในขณะที่เล่าควรเล่าให้เด็กเห็นถึงความรู้สึก และอารมณ์ของผู้เล่า เช่น อารมณ์ รื่นเริง ความรู้สึกตื่นเต้น หรืออารมณ์เศร้า ฯลฯ

6 ข้อตกลง ก่อนฟังนิทานควรมีข้อตกลงกันว่าผู้ฟังจะต้องไม่พูดแซงในขณะที่ฟังนิทาน

7 เวลาในการเล่า เด็กอายุ 4 - 5 ขวบ หรือ 5 - 6 ขวบ ใช้เวลา ประมาณ 10 - 15 นาที

✓ ลัดดา นิลละมณี (2527 248) ได้เสนอแนะวิธีการเล่านิทานตลอดจนการสร้างบรรยากาศในขณะนิทานไว้ดังนี้

1 การเริ่มต้นเล่า ครูควรมีวิธีการที่จะจูงใจเด็กด้วยวิธีต่างๆ ที่น่าสนใจ เช่น การใช้เพลง ใช้ปริศนาคำทาย การใช้รูปภาพ เป็นต้น

2 ขณะที่เล่าควรให้เด็กมีอิสระทั้งในด้านร่างกายและความรู้สึก

3 ผู้เล่าควรมีอารมณ์ร่วมตามเนื้อเรื่องที่เล่า ครูควรมีการใช้น้ำเสียงในการเล่าตามตัวละคร หรือเหตุการณ์นั้นๆ ในขณะที่เล่าควรใช้ภาพหรือท่าทางประกอบในขณะที่เล่าควรลำดับเรื่องราวให้เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อนจนเกินไป ควรให้ความสนใจกับเด็กทุกคนอย่างทั่วถึงควรใช้ภาษาที่เหมาะสมกับเด็ก ไม่เน้นการสั่งสอนมากเกินไปจนเด็กขาดความสนุกสนาน

วิธีการเล่านิทานดังกล่าวช่วยให้เด็กเกิดความสุขสบายใจ มีความรู้สึกที่เป็นอิสระทั้งร่างกาย จิตใจ และเกิดทัศนคติที่ดี นอกจากนี้การเล่านิทานไม่ควรซ้ำซากและจำเจควรพยายามแสวงหาวิธีต่างๆ ในการเล่านิทานให้น่าสนใจ เพื่อให้การเล่านิทานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น วิธีการเล่านิทานที่ไม่จบเรื่องสมบูรณ์เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างความคิดพัฒนาทักษะการฟัง การพูดและเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นสร้างสรรค์ ซึ่ง ลิโว และริทซ์ (Livo and Rite 1986 : 384) กล่าวถึงการเล่านิทานว่า “ผู้เล่าและผู้ฟังต่างมีประสบการณ์ร่วมกันในการเล่านิทาน และแสดงออกในทางสร้างสรรค์ ความคิดสร้างสรรค์จากการฟังนิทานเกิดจากความสามารรถซึ่งไม่ใช่เพียงการได้เห็นเท่านั้นแต่เป็นการเฝ้าดูอย่างพิจารณา ไม่ใช่เพียงการได้รับเท่านั้น แต่เป็นการฟังอย่างตั้งใจ ไม่ใช่การเรียนแบบแต่เป็นการคิดสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ และไม่ใช่เพียงการสังเกต แต่เป็นการได้มีประสบการณ์และรับรู้สิ่งใหม่ๆ ในทันทีทันใด” ดังนั้น การเล่านิทานจะช่วยจูงใจให้เด็กสนใจที่จะดูฟังและคิดแต่งเชื่อมโยงเรื่องราว ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาความคิดที่จะถ่ายทอดเป็นภาพตามจินตนาการให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ ชาญชัย ศรีไสยเพชร (2525 : 38 – 39) ได้เสนอแนะวิธีการเล่านิทานไว้ข้อหนึ่ง ว่าการให้ผู้ฟังได้ใช้ความคิดหรือจินตนาการในการเล่าเรื่องที่ค้างไว้แล้วให้เด็กแต่งต่อตามจินตนาการหรือเล่าเรื่องจบ แล้วให้ช่วยกันคิดตั้งชื่อเรื่อง จัดว่าเป็นวิธีการเล่านิทานที่จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดีและรวดเร็ว

สรุปได้ว่า รูปแบบและเทคนิคการเล่านิทานเพื่อให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนานได้จากการฟังนิทานควรต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการเล่านิทานหรือมีการเล่นบทบาทสมมติประกอบการเล่านิทานทำให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนานและเข้าใจเนื้อเรื่องที่ต้องการสื่อให้รู้

3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างประเทศ

ดิกสัน จอห์นสัน และซอลซ์ (Dixon, Johnson & Salts 1977 : 367 – 379) ได้วิจัยเกี่ยวกับเรื่องการจัดกิจกรรมการเล่านิทานให้กับเด็กอนุบาลอายุ 3 - 4 ปี ที่โรงเรียนในเมืองดีทรอยต์ จำนวน 46 คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 เล่านิทานให้เด็กฟังแล้วแสดงบทบาทประกอบตามเนื้อเรื่อง กลุ่มที่ 2 เล่านิทานให้ฟังพร้อมกับพาไปดูของจริงนอกสถานที่ เช่น ไปสวนสัตว์ ไปซื้อของ กลุ่มที่ 3 เล่านิทานแล้วสนทนากับเด็กเกี่ยวกับเรื่องที่เล่าให้ฟัง และกลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มควบคุม ผลพบว่า กลุ่มเด็กที่ได้แสดงบทบาทประกอบตามเรื่องได้แสดงบทบาทเลียนแบบตัวละครในเนื้อเรื่องไปด้วยจะพัฒนาจิตลักษณะต่างๆ ได้ดีที่สุดในที่สุด แสดงว่าเมื่อเด็กได้ฟังนิทานแล้วเกิดความต้องการที่จะเลียนแบบตัวละครที่ตัวชอบหรือตัวละครที่ได้รับความสำเร็จจากพฤติกรรมนั้น และเนื้อหาในนิทานถ้าเป็นเรื่องที่ใกล้ความจริง เช่น เทพนิยายแล้วจะให้ผลดีต่อจิตลักษณะของเด็กได้ดีกว่านิทานที่มีเนื้อหาไกลชีวิตเด็ก

คลอร์ และเบรย์ (สุภาวดี ไยพิมล 2533 30, อ้างอิงจาก Clore and Bray 1978 156) ได้ศึกษาผลของการใช้นิทาน ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและทัศนคติของเด็กโดยใช้หุ่นจำลองและการแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายจำนวน 62 คน จากโรงเรียนประถมศึกษา 2 แห่ง โดยให้นักเรียนแสดงอุปนิสัยทางให้เหมือนกับตัวละครในนิทานนั้นเมื่อเรียนจบแล้ววัดทัศนคติทันที พบว่าเด็กชายเหล่านี้มีทัศนคติที่ดีต่อสัตว์ และหลังจากนั้นอีก 6 สัปดาห์ทำการวัดอีกครั้งหนึ่ง ผลปรากฏว่า การวัดทัศนคติของเด็กชายทั้งสองโรงเรียนมีความมั่นคง เด็กชายที่เคยล่าสัตว์ก็เลิกล่าสัตว์โดยแน่นอน ผลการศึกษาครั้งนี้แสดงว่า นิทานมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมและทัศนคติที่มั่นคงของเด็ก

งานวิจัยในประเทศ

สุภาวดี ไยพิมล (2533 57 – 62) ได้ศึกษาความสามารถในการจำแนกพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังการเล่านิทาน โดยใช้หุ่นมือ และการเล่านิทาน โดยแสดงบทบาทสมมติประกอบของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 ปีการศึกษา 2532 โรงเรียนพิมลวิทย์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 30 คน ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังการเล่านิทานโดยใช้หุ่นมือประกอบ และการเล่านิทานโดยแสดงบทบาทสมมติประกอบมีความสามารถในการจำแนกพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์หลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 โดยกลุ่มที่ได้ฟังการเล่านิทานโดยแสดงบทบาทสมมติประกอบมีค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง 14 และหลังการทดลอง 18 429 ส่วนกลุ่มที่ได้ฟังการเล่านิทานโดยแสดงบทบาทสมมติประกอบมีค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง 13 333 และหลังการทดลอง 19 067 ส่วนเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังการเล่านิทานโดยแสดงบทบาทสมมติประกอบ โดยกลุ่มเด็กที่ได้ฟังการเล่านิทานโดยใช้หุ่นมือประกอบมีค่าคะแนนเฉลี่ย 18 429 และกลุ่มที่ได้ฟังการเล่านิทานโดยแสดงบทบาทสมมติประกอบมีค่าคะแนนเฉลี่ย 19 067

จันทร์เพ็ญ สุภาผล (2535 67 – 73) ได้ศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีและนิทานประกอบดนตรี และนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายและหญิงอายุ 5 - 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนอนุบาลแพร่ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ จำนวน 30 คน ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมดีกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทาน ประกอบภาพควบคู่กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือมีพฤติกรรมทางสังคมดีกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 10 797 และ 7 65 ตามลำดับ

สุภัค ไหวหากิจ (2543 61) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบการรับรู้วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นนิทานคติธรรมและการเล่นเกมแบบร่วมมือ กลุ่มตัวอย่างเป็น นักเรียน ชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ที่กำลังศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนอนุบาลเพชรบูรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 315 คน ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นนิทานและการจัดกิจกรรม การเล่นเกมแบบร่วมมือมีการรับรู้วินัยในตนเอง หลังการทดลองไม่แตกต่างกันซ้ำยังไม่เป็นตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้เฉพาะกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นนิทานคติธรรม มีค่าคะแนนเฉลี่ย การรับรู้วินัยในตนเองสูงกว่า กลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเกมแบบร่วมมือโดยค่าเฉลี่ย = 39.87 และค่าเฉลี่ย = 36.80 ตามลำดับ และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ตามลำดับ

สรุปได้ว่าจากงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเล่นนิทานพบว่า การใช้กิจกรรมการเล่านิทานคติธรรมนั้นสามารถส่งเสริมพฤติกรรมของเด็กได้หลายด้าน เช่น พฤติกรรมทางสังคม การช่วยเหลือและแบ่งปัน การยอมรับผู้อื่นและการปฏิบัติตามข้อตกลง

4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นบทบาทสมมติ

4.1 ความหมายของการเล่น

การเล่น หมายถึง กิจกรรมที่เด็กเล่นด้วยความสมัครใจ เกิดความสนุกสนาน และการเล่นบทบาทสมมติก็เป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ในการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ได้มีผู้ให้ความหมายของการเล่นไว้หลายประการดังต่อไปนี้

1 มาร์กาเรต โลเวนเฟลด์ (เยาวพา เดชะคุปต์ 2546 43, อ้างอิงจาก Margaret Lovenfeld, อ้างอิงใน) ได้กล่าวถึงความหมายของการเล่นของเด็กก่อนวัยเรียนเอาไว้ในหนังสือชื่อ "Play in Childhood" ได้ดังนี้

1	การเล่น คือ	การกระทำกิจกรรมทางร่างกาย
(Play as a Bodily Activity)
2	การเล่น คือ	การได้รับประสบการณ์ซ้ำ
(Play as Repetition of Experience)
3	การเล่น คือ	การแสดงออกซึ่งความเพ้อฝัน
(Play as Demonstration of Fantasy)
4	การเล่น คือ	การเข้าใจถึงสิ่งแวดล้อม
(Play as Realization of Environment)
5	การเล่น คือ	การเตรียมการเพื่อชีวิต
(Play as Preparation for Life)

ฮาร์ลีย์ แฟรงค์ และโกลเดนสัน (เยาเวพา เดชชะคุปต์ 2546 40, อ้างอิงจาก Hardley Frank & Glodenson) ได้ศึกษาการเล่นและสรุปว่าการเล่นควรมีบทบาทต่างๆ กัน 8 ประการ คือ

- 1 เป็นการเลียนแบบการกระทำของผู้ใหญ่
- 2 เป็นการแสดงบทบาทในชีวิตจริงออกมาโดยวิธีการที่เข้มข้น
- 3 เป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์และประสบการณ์
- 4 เป็นการแสดงออกถึงความต้องการ
- 5 เป็นการลดความต้องการที่ไม่เหมาะสม
- 6 เป็นการแสดงบทบาทที่ไม่สมควรแสดงออก
- 7 เป็นกระเจกเงาของพัฒนาการ
- 8 เป็นการแก้ปัญหาและทดลองหาวิธีแก้ปัญหา

บุญเยี่ยม จิตรดอน (2524 92 – 93) ได้สรุปความหมายของการเล่นไว้ ดังนี้

- 1 การเล่น คือ การใช้กำลังที่เหลือใช้ให้เป็นประโยชน์
- 2 การเล่น คือ การพักผ่อน ขณะที่เด็กเล่นเด็กได้ผ่อนคลายความตึงเครียด

ได้พักผ่อนไปในตัว

3 การเล่นเป็นการเตรียมเด็กสำหรับชีวิตในอนาคต เพื่อฝึกให้เด็กรู้จักหน้าที่ของตนเองที่จะต้องกระทำในอนาคตได้

นิรมล ชยุตสาหกิจ (2525 1) ได้กล่าวถึง การเล่นว่า เป็นการกระทำที่เป็นผลรวมของพฤติกรรมทั้งหมดของเด็ก การเล่นเป็นการปรับตัวเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในสิ่งรอบตัวและนำข้อมูลที่รู้ และเข้าใจไปสะสมไว้ในโครงสร้างทางสติปัญญาเพื่อปรับขยายโครงสร้างเดิมให้กว้างใหญ่ขึ้น อันเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะรับการเรียนรู้ต่อไป

โคลัมบัส (เยาเวพา เดชชะคุปต์ 2546 43 – 44, อ้างอิงจาก Kolumbus 1979 29) ได้แบ่งชนิดของการเล่นออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ การเล่นอย่างอิสระ (Free Play) และการเล่นสมมติ (Dramatic Play)

1 การเล่นอย่างอิสระ (Free Play) เป็นการเล่นซึ่งเด็กมีอิสระในการเลือกเล่นตามลำพังหรือเล่นเป็นกลุ่มตามที่เด็กสนใจ

2 การเล่นสมมติ (Dramatic Play) หรือการเล่นสมมติบทบาททางสังคมเป็นการเลียนแบบผู้ใหญ่ การเล่นชนิดนี้เด็กมีอิสระที่จะคิด และใช้จินตนาการได้อย่างเสรี เมื่อเด็กเล่นสมมติเด็กจะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ดังนี้

- 2 1 โครงสร้างของสังคม
- 2 2 ได้มีโอกาสระบายอารมณ์
- 2 3 ปรับตัวให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม
- 2 4 เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและใช้จินตนาการ

ประเภทวรรณ เอี่ยมสุภาษิต (2536 149) ได้กล่าวถึงประเภทการเล่นเด็กไทย แบ่งออกเป็น 7 ประเภท คือ

- 1 การเล่นโดยเลียนแบบการทำงานของผู้ใหญ่
- 2 การเล่นโดยเลียนแบบการประกอบอาหารของผู้ใหญ่
- 3 การเล่นโดยเลียนแบบวิธีประกอบอาหารของผู้ใหญ่
- 4 การเล่นเพื่อความเพลิดเพลินของตนเองตามลำพัง
- 5 การเล่นโดยมีกติกา
- 6 การเล่นกับเพื่อนๆ โดยไม่มีกฎกติกา
- 7 การเล่นแข่งขันโดยมีการพนัน

สุชา จันทร์เอม (2536 85 – 93) กล่าวว่า การเล่นของเด็กขึ้นอยู่กับอายุของเด็กเป็นส่วนใหญ่ เด็กที่มีอายุแตกต่างกันจะเล่นแตกต่างกันออกไป ประเภทของการเล่นจึงแบ่งออกได้ดังนี้

- 1 การเล่นที่เป็นไปตามธรรมชาติและเป็นอิสระ ซึ่งเป็นการเล่นที่ไม่มีกฎเกณฑ์ ไม่เล่นประจำและเป็นการเล่นคนเดียว เด็กจะเล่นตามใจชอบ
- 2 การเล่นสมมติเป็นการเล่นกับวัตถุ หรือสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยสมมติสิ่งที่เด็กชอบ จัดเป็นการเล่นที่ต้องใช้ภาษาและแสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมา
- 3 การเล่นแบบสร้างสรรค์ การเล่นชนิดนี้จัดว่าเป็นการเล่นที่สำคัญมาก ซึ่งเด็กจะมีความสามารถในการเล่นสร้างสรรค์ต่างกัน เด็กบางคนชอบเล่นแบบของการสร้าง การวาดเขียน การระบายสี ดนตรี และการเขียน เด็กแต่ละคนจะมีความสนใจแตกต่างกัน
- 4 การเล่นรวบรวมสิ่งของ เด็กชอบที่จะเก็บสิ่งของที่ตนเองชอบ ซึ่งสิ่งของนั้นอาจจะไม่มีคุณค่านัก ซึ่งบางครั้งเด็กจะลืมหรือไม่สนใจในสิ่งนั้นมากเช่นเดิมอีก
- 5 การเล่นเกมและการแข่งขัน เด็กเล็กชอบที่จะเล่นกับเพื่อนๆ เขาสามารถเล่นเกมที่มีกฎกติกาต่างๆ ได้โดยที่จะตั้งขึ้นมาเอง เด็กจะเล่นเลียนแบบผู้ใหญ่เสียส่วนใหญ่
- 6 การอ่านในปีแรกของเด็กนั้นชอบเสียงที่เป็นทำนอง เด็กชอบดูรูปภาพ เมื่อมีคนอ่านหนังสือให้ฟังยิ่งชอบ ประสบการณ์ในการอ่านเด็กวัยนี้จะมีอิทธิพลต่อความสนใจในการอ่านเมื่อเด็กโตขึ้น
- 7 ภาพยนตร์ การดูภาพยนตร์จัดเป็นการเล่นอย่างหนึ่งของเด็ก เด็กทุกคนต้องการดูภาพยนตร์นานๆ ซึ่งเขาไม่รู้ว่าความหมายเสียด้วยซ้ำ แต่เด็กดูเพื่อความสนุกสนาน ซึ่งในขณะที่เดียวกันการดูภาพยนตร์ก็ให้โทษไม่น้อย เช่น เด็กอาจเกิดความกลัว ผันร้าย ซึ่งผู้ปกครองควรเลือกภาพยนตร์ให้เหมาะสมกับเด็ก
- 8 วิทยุและโทรทัศน์ เด็กได้ฟังเสียง และได้ดูภาพไปพร้อมๆ กัน ซึ่งในการเลือกรายการให้เด็กดู ควรต้องให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก

สรุปได้ว่า จากที่นักการศึกษาได้กล่าวถึงประเภทของการเล่น การเล่นของเด็ก เป็นกิจกรรมหรือการกระทำใดๆ ที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่เด็ก เพราะการเล่นเกิดจากความสมัครใจของเด็กเอง ไม่มีการบังคับใดๆ ทั้งสิ้น ลักษณะและประเภทของการเล่นแต่ละอย่างย่อมจะแตกต่างกันออกไปด้วยและความต้องการของเด็ก

4 2 การเล่นที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม

มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการเล่นที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม กล่าวคือ เยาวพา เดชะคุปต์ (2542 : 21 – 26) ลักษณะการเล่นของเด็กที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคมสามารถแบ่งออกได้เป็นลำดับขั้น เริ่มต้นแค่เล่นคนเดียว (Solitary Play) เล่นใกล้ๆ คนอื่น (Parallel Play) สนใจการเล่นกับผู้อื่นโดยเป็นเพียงส่วนประกอบของการเล่นนั้น (Complementary Play) และรวมเล่นกับผู้อื่นอย่างมีบทบาทเต็มที่ (Cooperative Play) เด็กปกติทุกคนจะมีพัฒนาการทางการเล่นเป็นไปตามนี้

ในระยะแรกของพัฒนาการทางสังคมเด็กจะถือเอาตัวเองเป็นจุดเด่นเป็นศูนย์กลางของความสำคัญ (Egocentrism) เนื่องจากพัฒนาการทางการใช้ภาษายังไม่อยู่ขั้นที่จะใช้ภาษาเป็นสื่อให้ผู้อื่นเข้าใจตามตนได้และเด็กยังต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองการเล่นในระยะประมาณ 2 ขวบ จึงมักจะเป็นการเล่นคนเดียว ต่อมาเมื่อเด็กได้รู้จักและสร้างตัวตน (Self) ที่แท้จริงขึ้นมาบ้างแล้วโดยสามารถแยกสิ่งแวดล้อมต่างๆ ออกได้ว่า แตกต่างกันหรือเหมือนกันและเริ่มรู้ว่า ฉันทันกับเธอนั้นเป็นคนละคนกัน แต่ฉันทันกับทานอาจจะสัมผัสกันก็ได้ เด็กจึงเริ่มที่จะสนใจและต้องการเล่นด้วยกันกับเด็กอื่น ก่อนที่เด็กจะเข้ากลุ่มเล่นกับผู้อื่นได้อย่างเต็มที่นั้น ลำดับขั้นของการเข้ากลุ่มจะเป็นในลักษณะค่อยเป็นค่อยไปคือเมื่อยังไม่รู้จักเล่นด้วยกันแต่เล่นคนเดียวอยู่ใกล้ๆ กับเด็กอื่นก่อน ต่อมาพยายามจะเข้าร่วมเล่นโดยการเล่นเหมือนๆ กับเขา ยอมเป็นผู้ตาม เป็นส่วนประกอบที่ทำให้การเล่นของผู้อื่นสมบูรณ์ แล้วในที่สุดก็เข้าร่วมเล่นด้วยกัน โดยตนเองได้มีโอกาสเป็นผู้นำบ้าง มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นบ้าง เด็กส่วนมากสามารถทำตนเป็น คนหนึ่งของกลุ่มได้สำเร็จเมื่ออายุประมาณ 4 ขวบ

แฮมมอนด์ (เยาวพา เดชะคุปต์ 2542 : 20 – 21, อ้างอิงจาก Hammond 1967 : 244) ได้กล่าวถึงพัฒนาการการเล่นของเด็กที่เกี่ยวข้องกับสังคมไว้ 4 ประการ คือ

1 การเล่นคนเดียว (Solitary Play) เป็นชนิดของการเล่น เมื่อเด็กเริ่มรู้จักการเล่นจนถึงอายุราว 2 ขวบ ซึ่งการเล่นในระยะนี้จะเป็นการเล่นที่เด็กเล่นตามลำพังคนเดียว เพราะพัฒนาการทางภาษาของเด็กยังไม่อยู่ในขั้นที่จะใช้ภาษาเป็นสื่อกลางให้ผู้อื่นเข้าใจได้

2 การเล่นคู่ขนาน (Parallel Play) การเล่นในลักษณะนี้จะเริ่มต้นเมื่ออายุ 2 ขวบ โดยที่เด็กจะพอใจที่จะเล่นตามลำพังคนเดียว แต่มีผู้อื่นหรือเด็กอื่นอยู่ข้างๆ โดยต่างคนต่างเล่น

3 การเล่นโดยมีผู้อื่นเป็นส่วนประกอบ (Complementary Play) เมื่อเด็กอายุ 3 ขวบ จะเริ่มสนใจที่จะเล่นกับเด็กอื่นๆ ประมาณ 2 - 3 คน แต่กิจกรรมและกลุ่มจะเปลี่ยนอยู่บ่อยๆ เกซล กลาวว่าในช่วงนี้การเล่นสมมติและจินตนาการจะเริ่มเข้ามามีบทบาทในการเล่นของเด็ก โดยเด็กจะพอใจจะรอคอยที่จะเล่นและนำของเล่นกลับไปบ้าน

เมื่อเด็กอายุ 4 ขวบ เด็กจะเริ่มเล่นเป็นกลุ่มที่มีเพศเดียวกัน ประมาณ 2 - 3 คน แต่เด็กยังไม่สามารถจะปรับตัวและมีส่วนร่วมกับกลุ่มได้ เขามักแสดงตัวว่าเป็นหัวหน้าคนอื่น และผู้อื่นเป็นส่วนประกอบกิจกรรมการเล่น ในช่วงนี้จะเป็นกิจกรรมเฉพาะอย่างเด็กจะเริ่มรู้จักเล่นของเล่นในทางสร้างสรรค์ และรู้จักใช้เครื่องแต่งกายในการเล่นสมมุติหรือการแสดงละคร

4 การเล่นเป็นกลุ่ม (Group Play หรือ Cooperative play) การเล่นในช่วงนี้เริ่มเมื่อเด็กอายุ 5 ขวบ โดยเด็กจะเริ่มเล่นร่วมกับผู้อื่นได้ แต่กับเพื่อนจำนวน 2 - 5 คน เด็กจะเริ่มรู้จักบทบาทการรวมกลุ่มมากขึ้น เช่น รู้จักขอร้อง บอกกล่าว การเล่นสมมุติจะเริ่มแสดงออกในทางสร้างสรรค์มากขึ้น ในช่วงนี้เด็กจะเริ่มชอบปีนป่าย และชอบเล่นเครื่องเล่นที่จะต้องใช้กล้ามเนื้อใหญ่ และเครื่องเล่นสนาม

การเล่นกับการพัฒนาการด้านอื่นๆ ได้มีผู้นำเอาความคิดเกี่ยวกับลำดับขั้นของการเล่นไปทำวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการต่างๆ กับลำดับขั้นการเล่น ซึ่งเลขา ปิยะอัจฉริยะ (คณะทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องเล่นเด็ก 2524 23) ได้รวบรวมผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นที่มีผลต่อพัฒนาการด้านต่างๆ เอาไว้ดังนี้

1 ด้านความคิดสร้างสรรค์ จากผลการวิจัยของ ไฟเทลสัน และ รอส (Fietelson & Ross)

2 ด้านความสามารถในการยอมรับความคิดเห็นและทัศนะของผู้อื่นจากผลการวิจัยของรูบินและไมโอนี่ (Rubin & Maioni)

3 ด้านความสามารถในการบอกและจัดหมู่ จัดประเภทสิ่งของต่างๆ จากผลการวิจัยของรูบินและไมโอนี่ (Rubin & Maioni)

4 ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา จากผลการวิจัยของ ฮาร์ทฮอร์น และ แบรินทลีย์ (Hartshorn & Brantley)

5 ด้านปริมาณและความสลับซับซ้อนของภาษาที่เด็กใช้ จากผลการวิจัยของ เลิฟวิงเจอร์ (Lovinger)

6 ด้านคะแนนเชาวน์ปัญญา ความจำที่เกี่ยวกับลำดับเรื่องราวและทักษะในการเล่นเรื่อง

สรุปได้ว่า พัฒนาการทางการเล่นที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคม เด็กจะเล่นคนเดียวการเล่นเป็นกลุ่ม การเล่นคู่ขนานก็จะพัฒนาขึ้นไปเรื่อยๆจนอายุ 4 ขวบ เด็กจะสามารถที่จะเล่นเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มได้และการเล่นในกลุ่มจะเกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก

4.3 ความหมายของการเล่นบทบาทสมมติ

เยวพา เดชะคุปต์ (2546 30 – 31) ได้ให้ความหมายการเล่นสมมติบทบาททางสังคม (Social Dramatic) โดยเด็กจะเล่นสมมติเป็นบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่เขารู้จัก เช่น พ่อแม่ คนไข้ ฯลฯ การเล่นสมมติจะเป็นการสร้างประสบการณ์เพื่อให้เด็กเข้าใจบทบาทต่างๆ ของผู้ใหญ่ในสังคมซึ่งเขาจะต้องเติบโตขึ้น การเล่นสมมติไม่ใช่การแสดงบนเวที แต่การเล่นสมมติอาจจะเกิดขึ้นได้เองทุกเวลา เมื่อเด็กอยากเล่น ไม่ว่าจะขณะที่เด็กเล่นอยู่ที่มุมบ้าน มุมบล็อก มุมหม้อ ทั้งขณะที่เด็กอยู่ตามลำพังหรืออยู่กับเพื่อนทั้งขณะอยู่ในห้องหรือนอกห้องที่โรงเรียนที่บ้านหรือที่ไหนๆ ในการเล่นสมมติเด็กควรมีอิสระที่จะคิดและใช้จินตนาการได้อย่างเสรี เมื่อเด็กเล่นสมมติเด็กจะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ดังนี้

- 1 โครงสร้างของสังคม
- 2 ได้มีโอกาสระบายอารมณ์
- 3 ปรับตัวให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม
- 4 เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและจินตนาการ

ลี (Lee 1974 316) ได้ให้ความหมายของการแสดงบทบาทสมมติไว้ว่า การแสดงบทบาทสมมติ หมายถึง การเรียนรู้จากการดูบทบาทของผู้แสดงในสถานการณ์จำลองการแสดงบทบาทสมมติจะแตกต่างจากการแสดงละคร คือผู้แสดงบทบาทสมมติจะต้องคิดคำพูดและแสดงท่าทางโดยทันที ไม่มีการเตรียมคำพูดไว้ล่วงหน้า

เดวิส (Davis 1962 427) ได้กล่าวถึงการเรียนที่ใช้บทบาทสมมติว่าเป็นการจัดสภาพการณ์เพื่อให้ ผู้แสดงได้มีโอกาสแสดงบุคลิกภาพของเขาได้อย่างอิสระในการร่วมกลุ่มสภาพการณ์ที่จะใช้ฝึกการแสดงบทบาทสมมตินั้น ครูจะเป็นผู้เตรียมเอาไว้ อาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ในการแสดง ไม่จำเป็นต้องมีการซ้อมมาก่อน จะมีเพียงให้ผู้แสดงหรือสมาชิกในกลุ่มได้ทราบจุดมุ่งหมายที่จำเป็นบางประการของสถานการณ์ที่กำหนดไว้ั้นระยะเวลาที่ใช้แสดงก็ใช้เวลาเพียงช่วงสั้นๆ โดยมุ่งให้ผู้แสดงได้เรียนรู้จากการสังเกตหรือการวิเคราะห์บทบาทที่ได้แสดงไป โดยมีการอภิปรายด้วย

แชฟเฟิล และแชฟเฟิล (Shaffel and Shaffel 1967 83) ให้ความหมายบทบาทสมมติว่า เป็นวิธีการที่จะฝึกฝนเพื่อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสมที่ควรในการแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจ ซึ่งมีเทคนิคหลายอย่าง เช่น การอภิปราย การนิยาม การวิเคราะห์ปัญหา การแสดงและปฏิบัติการจากผู้ดู

โฟเน็กซ์ (Phoenex เยวพา เดชะคุปต์ 2546 30, อ้างอิงจาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2523 กร 6/2523) กล่าวว่าจากการเล่นสมมติ เด็กจะเสาะแสวงหาความหมายของชีวิต เมื่อเด็กเล่นสมมติเป็นบุคคลนั้น บุคคลนี้เด็กจะสามารถเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2521 82 – 83) กล่าวถึงบทบาทสมมติว่าเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะและความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในขอบเขตความสัมพันธ์ของบุคคล โดยการแสดงออกมาในสถานการณ์ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับปัญหาของชีวิตจริง โดยใช้บทบาทสมมติในสถานการณ์และเป็นกระบวนการสื่อสารในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกับความเป็นจริง

ประหยัด จิระวงรงค์ (2522 97) ได้กล่าวถึงการแสดงบทบาทสมมติว่าเป็นการแสดงที่ไม่มีการเตรียมก่อน แสดงไปตามลักษณะนิสัยของตัวละครที่ถูกกำหนดโดยผู้แสดงต้องพยายามหาวิธีแก้ปัญหให้ได้ การแสดงบทบาทจะให้ผลต่อผู้เรียนในหลายโอกาส เช่น เป็นการเตรียมพร้อมที่จะแก้ปัญหบางอย่างในอนาคต การถ่ายทอดข้อเท็จจริง การวิเคราะห์สถานการณ์บางอย่าง ความเห็นผู้อื่น ควรให้ผู้เรียนแสดงบทบาทโดยอิสระเว้นไว้แต่กรณีที่ไม่ไหวแล้ว จึงไม่ปล่อยให้แสดงต่อไป

ประกอบ ระกิติ (2523 145) กล่าวถึงการแสดงบทบาทสมมติว่าเป็นการแสดงแบบหนึ่งโดยการสร้างสถานการณ์ที่เป็นปัญหาขึ้น แล้วให้บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปแสดงบทบาทตามสถานการณ์ซึ่งโดยปกติไม่ใช้บทบาทของตนชั่วระยะเวลาสั้นๆ ต่อหน้าผู้ชม เพื่อพิสูจน์สิ่งที่สมมติขึ้นมาว่าผู้แสดงจะประพฤติต่อคนอื่นๆ ในสถานการณ์นั้นๆ อย่างไร

นิรมล ชยุตสาหกิจ (2525 1) ได้กล่าวถึงการเลินวาท เป็นการทำหน้าที่เป็นผลรวมของพฤติกรรมทั้งหมดของเด็ก การเล่นเป็นการปรับตัวเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในสิ่งรอบตัว และนำข้อมูลที่รู้ และเข้าใจไปสะสมไว้ในโครงสร้างทางสติปัญญาเพื่อปรับขยายโครงสร้างเดิมให้กว้างใหญ่ขึ้น อันเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะรับการเรียนรู้ต่อไป

ชูศรี สนิทประชากร (2525 14) กล่าวว่า บทบาทสมมติเป็นวิธีการอย่างหนึ่งเพื่อให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องที่เรียนโดยผู้สอนสร้างสถานการณ์สมมติ และบทบาทสมมติขึ้นมาให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามที่ตนคิดว่าควรจะเป็นและถือเอาการแสดงออก ทั้งทางความรู้สึกและพฤติกรรมของ ผู้แสดงมาเป็นข้ออภิปรายเพื่อการเรียนรู้ การแสดงบทบาทสมมติเป็นการฝึกให้ผู้แสดงได้ประสบกับสถานการณ์จริงในสภาพของการสมมติขึ้นมา ทั้งนี้เพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้ทดลองและเรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมของตนอย่างมีประสิทธิภาพในสภาวะต่างๆ

ผกา สัตถธรรม (2544 49) กล่าวว่าไว้ว่า การแสดงบทบาทสมมติเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงออกได้หลายทาง ทั้งการการพูดและการแสดงท่าทาง นักเรียนได้แสดงบทบาทสมมติ เช่น เป็นคุณพ่อ คุณแม่ ครู อาจารย์ เพื่อน หรือบุคคลอื่นๆ สังคม

สรุปได้ว่าการเลินวาทบทบาทสมมติเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งที่ใช้ในการสอนที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกทั้งการพูด ท่าทางความคิด เพื่อนำเด็กไปสู่การเจริญเติบโตทางสติปัญญา ซึ่งจะทำให้เด็กได้สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้

องค์ประกอบของการเล่นบทบาทสมมติ

การเล่นสมมติเป็นกิจกรรมที่เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง โดยได้ลงมือทำ และมีส่วนร่วมอยู่ในประสบการณ์นั้น

โคสเทลนิค และคนอื่นๆ (Kostelnik and others 1993 149 – 153) กล่าวถึง องค์ประกอบของการเล่นสมมติ สรุปได้ดังนี้

- 1 ผู้เล่นใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการรับรู้เพื่อตอบสนองต่อสิ่งที่ล้อมรอบตัว โดยแสดงออกมาเป็นการกระทำต่างๆ
- 2 การใช้จินตนาการจากการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ผู้เล่นจะมีการตกลงกันสร้างเป็นเรื่องราวและใช้วัตถุที่มีอยู่โดยกำหนดให้เป็นสิ่งต่างๆ
- 3 ใช้การสื่อสาร ได้แก่ การสื่อสารด้วยคำพูด การสนทนาโต้ตอบกัน และการสื่อสารด้วยท่าทาง เช่น ท่าทางซักผ้า ท่าทางประกอบอาหาร
- 4 การเคลื่อนไหวอย่างมีอิสระและการใช้พื้นที่
- 5 การกำหนดสถานการณ์ต่างๆ เป็นเรื่องราว เช่น คนป่วยไปคลินิคมอ
- 6 การกำหนดเป็นบุคคลต่างๆ ตามบทบาท เช่น พ่อ แม่ หมอ พนักงาน-ดับเพลิง

สรุปได้ว่า การเล่นบทบาทสมมติเป็นการตอบสนองสิ่งต่างๆ ที่ถูกรอบตัวเด็กแล้วทำให้เด็กเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์โดยใช้ภาษาสื่อสารแบบสมมติเป็นตัวละครต่างๆ ที่ตนเองสนใจ

4.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างประเทศ

ลอนนอตติ (1977 142) ได้ศึกษาผลการใช้การแสดงบทบาทสมมติที่เน้นการไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ทดลองกับนักเรียนอายุ 6 ปี และ 9 ปี ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีการฝึกโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติพฤติกรรมในการไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวเพิ่มมากขึ้นกว่ากลุ่มควบคุม

คลอร์ และเบรย์ (Clare and Bray 1978 156) ได้ศึกษาผลของการใช้นิทานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและทัศนคติของเด็ก โดยใช้หุ่นจำลองและการแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายระดับ 3 จำนวน 62 คน จากโรงเรียนประถมศึกษาสองแห่ง โดยให้นักเรียนแสดงอุปนิสัยทางให้เหมือนกับตัวละครในนิทานนั้นเมื่อเรียนจบแล้ววัดทัศนคติทันทีพบว่าเด็กชายเหล่านั้นมีทัศนคติที่ดีต่อสัตว์ และหลังจากนั้นอีกหกสัปดาห์ก็ทำการวัดอีกครั้งหนึ่ง ผลปรากฏว่าการวัดทัศนคติของเด็กชายทั้งสองโรงเรียนมีความมั่นคงเด็กชายที่เคยล่าสัตว์ก็เลิกล่าสัตว์โดยแน่นอน ผลการศึกษานี้แสดงว่ามีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมและทัศนคติที่มั่นคงของเด็กได้ดี

ฮาร์ทเลย์ แฟรงค์ และโกลเดนสัน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2536 119, อ้างอิงจาก Hartley, Frank and Goldenson 1952) ได้ทำการศึกษาโดยสังเกตการเล่นของเด็ก พบว่า 1) การเล่นเป็นการลอกเลียนแบบผู้ใหญ่ 2) การเล่นเป็นการแสดงชีวิตจริง 3) การเล่นเป็นการสะท้อนให้เห็นผลปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์ของเด็กในสังคม 4) การเล่นเป็นการแสดงออกตามความต้องการของเด็ก 5) การเล่นเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดของเด็กที่สังคมไม่ยอมรับ 6) การเล่นเป็นการแสดงบทบาทสมมติ 7) การเล่นเป็นกระจกเงาสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญเติบโตของเด็ก 8) การเล่นเป็นการแก้ปัญหาและลองใช้วิธีการแก้ปัญหา เหล่านี้

ไฟเทลสันและรอส (Fieteson and Ross 1976 202 – 223) ได้ทำการทดลองเกี่ยวกับการเล่นของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการชี้แนะกับไม่ได้รับการชี้แนะ พบว่า กลุ่มเด็กที่อยู่ในบริเวณที่เล่นซึ่งมีผู้แนะการเล่น มีความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาการตามลำดับขั้นของการเล่นมากกว่ากลุ่มอื่นที่ไม่มีผู้ชี้แนะ

โคโนเลย์ (วีรพงศ์ บุญประจักษ์ 2545 25, อ้างอิงจาก Coloney 1977 4977 – A) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติในการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา 3, 4 และ 5 จำนวน 142 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ใช้เวลาทดลอง 2 สัปดาห์ วันละ 30 นาที ทุกวันมีการทดสอบก่อนการเรียนและหลังการเรียนกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า การนำบทบาทสมมติมาเป็นองค์ประกอบในการเรียนการสอน มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนมากกว่ากลุ่มควบคุม ทำให้นักเรียนมีสังคมมิติดีขึ้นและเปลี่ยนแปลงจากการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางมากขึ้น

งานวิจัยในประเทศ

ได้มีนักการศึกษาได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการใช้บทบาทสมมติในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย กล่าวคือ

จิราภรณ์ หุนตระกูล (2528 49 – 55) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการพัฒนาการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการทดลองปรากฏว่านักเรียนที่ได้รับการทดลองโดยการใช้บทบาทสมมติมีการพัฒนาปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

ลัดดาวัลย์ กองซาง (2530 59 – 64) ได้ศึกษาพฤติกรรมและการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการประสบการณ์การเล่นวัสดุสามมิติ แบบชี้แนะ และแบบอิสระพบว่า เด็กกลุ่มที่เล่นแบบอิสระมีความสามารถในการแก้ปัญหาได้ดีกว่ากลุ่มที่ได้เล่นแบบชี้แนะ

ทวีพร ณ นคร (2533 65 – 66) ได้ศึกษาการเล่นสร้างสรรค์สร้างกลางแจ้งแบบอิสระกับแบบกึ่งชี้แนะที่มีผลต่อความสามารถในการสังเกตและจำแนกของเด็กปฐมวัย พบว่า กลุ่มเด็กที่เล่นแบบกลุ่มชี้แนะมีค่าคะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการสังเกตและการจำแนกสูงกว่ากลุ่มเด็กที่ได้รับการเล่นแบบอิสระ

จงกล นันทพล (2535 77 – 78) ได้ทำการศึกษา การสังเกตพฤติกรรม การช่วยเหลือจากการเล่นแบบสมมติในศูนย์บ้านของเด็กก่อนวัยเรียนกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนทั้ง เด็กหญิง และเด็กชาย อายุระหว่าง 5 – 6 ปี จำนวน 30 คน ของหน่วยปฏิบัติการ พัฒนาการเด็กมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ลักษณะการแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กก่อนวัยเรียนที่เกิดจากการริเริ่มของเด็กเอง ร้อยละ 57.84 และจากการถูกขอร้องจากคนอื่น ร้อยละ 42.16 โดยวิธีการแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน การให้สิ่งของแก่เพื่อน การช่วยเหลือ และการปลอบใจของเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 27.45 , 15.20 , 55.39 และ 1.96 ตามลำดับ 2) การแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กก่อนวัยเรียน เฉลี่ย 2 ครั้ง ต่อ 1 คน ซึ่งเกิดจากการริเริ่มของเด็กเอง 1 ครั้ง และจากการถูกขอร้องจากคนอื่น 1 ครั้ง

วันเพ็ญ ปุณพัฒน์ (2539 บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของการเล่นสมมติแบบกึ่งชี้แนะที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยศึกษากับเด็กที่อายุ 5 – 6 ปี โรงเรียนวัดสูง จำนวน 30 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน โดยกลุ่มทดลองได้รับการเล่นสมมติแบบกึ่งชี้แนะและกลุ่มควบคุมได้รับการเล่นแบบอิสระเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นบทบาทสมมติแบบกึ่งชี้แนะมีพฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปัน การช่วยเหลือ การร่วมมือสูงกว่าเด็กที่ได้รับการเล่นสมมติแบบอิสระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปได้ว่าการเล่นบทบาทสมมติของเด็กปฐมวัยทำให้เด็กมีพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ทางสังคมทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมทางสังคมคือ การยอมรับผู้อื่น การช่วยเหลือและแบ่งปัน การเล่นบทบาทสมมติ เป็นการส่งเสริมการกล้าแสดงออก และทำให้เด็กมีความมั่นใจในตนเอง ซึ่งจะปลูกฝังให้เด็กปรับตัวเข้ากับสังคมอย่างมีความสุข

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1 กำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
- 2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 4 การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นเด็กนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนอนุบาลวัด ไตรรัตนาราม เขตบางเขน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร

2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนอนุบาลวัด ไตรรัตนาราม เขตบางเขน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร จำนวน 15 คน โดยมีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้มาโดยวิธีการจับสลาก 1 ห้องเรียน จากจำนวน 5 ห้องเรียน (Simple random sampling)

2 สุ่มนักเรียนจำนวน 15 คน จาก 1 ห้องเรียน โดยการจับสลากเพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย

3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย

- 3 1 แผนการจัดกิจกรรมเล่นนิทานคติธรรม ประกอบการเล่นบทบาทสมมติ
- 3 2 แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กระดับปฐมวัย ได้แก่
 - 3 2 1 การยอมรับผู้อื่น
 - 3 2 2 การช่วยเหลือ
 - 3 2 3 การแบ่งปัน

4 การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

4.1 ขั้นตอนในการสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบการเล่นบทบาทสมมติ

ตอนที่ 1 การเลือกนิทานคติธรรมและการสร้างหนังสือนิทาน

1 ศึกษา นิทานคติธรรมและนิทานอีสปที่เป็นคติสอนใจที่มีเนื้อหาส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมในด้านการช่วยเหลือผู้อื่น การยอมรับ การแบ่งปัน ได้แก่ หนังสือนิทานคติธรรมของกลุ่มวิชาการพระพุทธศาสนาและจริยศึกษา กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ หนังสือนิทานอีสปของกลุ่มวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 5 เล่ม จำนวน 130 เรื่อง

2 ให้ผู้เชี่ยวชาญเลือกเรื่องนิทานคติธรรมที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยจากหนังสือนิทานอีสป มีแนวทางธรรมะ ที่ส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม จำนวน 130 เรื่อง เลือกให้เหลือ 8 เรื่อง

- 1) พระมหากิตติพงษ์ กิตติวิโส ผู้สอนวิชาธรรมศึกษา วัดไตรรัตนาราม กรุงเทพฯ
- 2) อาจารย์ธันวาคม เดชอรัญ ครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลวัดไตรรัตนาราม กรุงเทพฯ
- 3) อาจารย์ทัศนีย์ แยมศิริ ครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลวัดไตรรัตนาราม กรุงเทพฯ

3 นำนิทานที่ผู้เชี่ยวชาญเลือกมาทำการทดลองเล่าให้เด็กที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างฟัง เด็กส่วนใหญ่สามารถเข้าใจความหมาย สนทนาเนื้อเรื่องได้ถูกต้องซึ่งมีเนื้อหาส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมแล้วนำมาปรับปรุงภาษาให้มีความเหมาะสมกับเด็กจำนวน 8 เรื่อง

โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกดังต่อไปนี้

- 1 เป็นนิทานคติธรรมหรือนิทานอีสป ที่มีเนื้อหาที่ส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมให้กับเด็กปฐมวัยในเรื่องของการยอมรับผู้อื่น การช่วยเหลือการแบ่งปัน
- 2 นิทานที่เลือกเป็นบางตอนของเรื่องหรือทั้งเรื่อง แต่มีเนื้อเรื่องที่เล่าจบในการเล่า 1 ครั้ง
- 3 เป็นนิทานที่มีเนื้อหาง่ายๆ เหมาะกับเด็กปฐมวัย ได้แก่
 - 1) เรื่องสิงโตเดาเจ้าเล่ห์
 - 2) เรื่องสุนัขในรางหญ้า
 - 3) เรื่องปลาหมึกจอมเกเร
 - 4) เรื่องเจ้าหญิงแสนดี
 - 5) เรื่องราชสีห์กับหนู
 - 6) เรื่องสุนัขจิ้งจอกกับนกกระสา
 - 7) เรื่องสุนัขจิ้งจอกแสนกล
 - 8) เรื่องเจ้าม้ากับเจ้าลา

2 ปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเห็นชอบตรงกัน 2 ใน 3 ทาน ถือว่าเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสม

3 นำแผนการเล่นิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดไตรรัตนาราม อายุ 5 – 6 ปี จำนวน 15 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาข้อบกพร่องและนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

4 แก้ไขและปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ ฉบับสมบูรณ์และนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

4.2 ขั้นตอนในการสร้างแบบสังเกตพัฒนาการด้านสังคม

1 ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยด้านการสังเกตพฤติกรรมการบันทึกพฤติกรรม ศึกษาแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของทัศนัย อุดมพันธ์ (2541) วีรพงศ์ บุญประจักษ์ (2545) ปัทมา ศุภกานี (2545) และได้สังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล 3 แล้วนำมาสร้างเกณฑ์การประเมินให้ครอบคลุมพฤติกรรมทางสังคม ได้แก่ การยอมรับผู้อื่น การช่วยเหลือ การแบ่งปัน โดยสร้างแบบมาตราส่วนประเมินค่าสามระดับ (Numerical Rating Scales) โดยกำหนดคะแนนเป็น 0, 1, 2 ระดับคะแนน ดังนี้

- 0 หมายถึง น้อย
- 1 หมายถึง ปานกลาง
- 2 หมายถึง มาก

2 นำแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม ทดลองใช้กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่มีอายุระหว่าง 5 – 6 ปี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยทำการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมทางสังคมเพื่อศึกษาความชัดเจนของพฤติกรรมทางสังคม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

วิธีการหาคุณภาพของแบบสังเกตพฤติกรรมด้านสังคม

1 นำแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ทาน เพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความเหมาะสมของแบบสังเกต จำนวน 3 ทาน คือ

- 1) ดร. ปริมิตร อริเดช ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จ. เชียงราย
- 2) อาจารย์นพดล กองศิลป์ รองผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิต ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) โรงเรียนสาธิตประสานมิตร (ฝ่ายประถม) กรุงเทพฯ
- 3) อาจารย์ชุตติกาญจน์ เบญจพรวัฒนา อาจารย์ประจำโรงเรียนอนุบาลเป็ล่งประสิทธิ์ (สีลม) กรุงเทพฯ

2 นำแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญข้อ 1 มาปรับปรุงแก้ไขตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีความเห็นตรงกันอย่างน้อย 2 ใน 3 ท่าน ถือว่าเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสม

3 การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงของแบบสังเกต

นำเอาแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินว่า ข้อความที่แสดงพฤติกรรมที่สังเกต สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสังเกตหรือไม่ โดยกำหนดคะแนนเป็น +1, 0 และ -1 (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์ 2527 69)

เมื่อ +1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อความวัดจุดประสงค์ข้อนั้น
0	หมายถึง	ไม่แน่ใจข้อความวัดจุดประสงค์ข้อนั้นหรือไม่
-1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อความไม่วัดจุดประสงค์ข้อนั้น

แล้วนำคะแนนที่ได้จากการลงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับคำนิยาม IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 50 จึงถือใช้ได้ (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์ 2526 89) ซึ่งในการทำวิจัยครั้งนี้ได้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ IOC มีค่า 0.67 – 1.00 และความสอดคล้องของแบบสังเกตรวมทั้งฉบับกับคำนิยาม TOC = 0.93

4 การหาความเชื่อมั่นของผู้สังเกต

หลังจากการตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสังเกตไปทดลองใช้ (Try Out) กับเด็กอนุบาลปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน ที่โรงเรียนอนุบาลวัดไตรรัตนาราม โดยใช้ผู้สังเกต 2 คน คือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย รวมกันสังเกตแล้วนำคะแนนมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI ของผู้สังเกตจำนวน 2 คน และในการทดลองใช้ (Try Out) ครั้งนี้ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI เท่ากับ 0.9 ซึ่งเป็นค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกตอยู่ในระดับสูง สามารถนำไปใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้

5 แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวจากที่บอร์กและเจล (Barnett and Johnson 1996 31, citing Borg and Gall 1989 692) ได้กล่าวว่ารูปแบบการทดลองกลุ่มเดียวจะมีความเหมาะสมเป็นพิเศษกับการทดลองที่ต้องการเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมหรือกระบวนการภายใน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการทดลองโดยใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวทำการทดลอง และเก็บข้อมูลจากสถานการณ์จริงขณะทดลอง เพื่อความเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการทดลองครั้งนี้

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

ก่อนทดลอง	ขณะทดลอง
T0	X, T1, X, T2, X, T3, X, T8

เมื่อ T0 คือ การสังเกตก่อนการทดลอง
 X คือ การดำเนินกิจกรรมการเล่นในมุมบทบาทสมมติเป็นกลุ่ม T1, T2, , T8 คือ การสังเกตขณะทำการทดลองหลายๆ ครั้ง
 การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 1 สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
- 2 จัดเตรียมสภาพแวดล้อมภายในสถานที่ที่ทำการทดลองให้เหมาะสม
- 3 จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานทุกด้าน (Baseline Data) โดยการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมจากการจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันละ 30 นาที โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น บันทึกการสังเกตโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย 1 คน รวมผู้สังเกตจำนวน 2 คน

- 4 วันและกิจกรรมที่ทำการทดลองและสังเกต
- 5 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเอง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นนำ (5 นาที)

- 1 ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมเด็กและครูช่วยกันร้องเพลง สนทนา ปริศนาคำทาย เพื่อกระตุ้นให้เด็กสนใจ

ขั้นดำเนินกิจกรรม (20 นาที)

สร้างข้อตกลงในการทำกิจกรรมดังนี้

- 1 เด็กๆ แบ่งกลุ่มเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน
- 2 ก่อนที่จะเล่านิทานให้ผู้เล่ากล่าวทักทายกับเด็กๆ
- 3 วันที่ 1 ครูเล่านิทานคติธรรม เด็กเล่นสมมติบทบาทเป็นตามเนื้อเรื่อง

นิทานคติธรรม

วันที่ 2 ครูเล่านิทานคติธรรม เด็กเล่นสมมติบทบาทเป็นตามเนื้อเรื่อง
 นิทานคติธรรม

วันที่ 3 เด็กเล่านิทานคติธรรม เด็กเล่นสมมติบทบาทเป็นตามเนื้อเรื่อง
 นิทานคติธรรม

ขั้นสรุป (5 นาที)

เมื่อจบนิทานและการเล่นบทบาทสมมติ ครูและเด็กช่วยกันสรุปและใช้คำถามปลายเปิดถึงเนื้อเรื่องนิทานว่ามีใครทำอะไร ที่ไหน และผลเกิดขึ้นอย่างไร และสรุปการยอมรับผู้อื่น การช่วยเหลือ การแบ่งปัน

บทบาทครู

กระตุ้นให้เด็กกลุ่มต่างๆ ได้เสนอความคิดเห็นร่วมกัน ด้วยวิธีการใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้เกิดพฤติกรรมทางสังคม โดยทบทวนถึงเนื้อหาที่เด็กได้เล่นบทบาทสมมติตามจินตนาการและผลที่เกิดพฤติกรรมทางสังคม การยอมรับผู้อื่น การช่วยเหลือและแบ่งปัน

6 เมื่อสิ้นสุดการทดลองแล้วผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ

6 วิธีการดำเนินการเก็บข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมซึ่งมีหลักการดำเนินการ ดังนี้

1 การเก็บข้อมูลจากการบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้ผู้สังเกตจำนวน 2 คน คือผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน มีหลักในการเลือกผู้ช่วยผู้วิจัย คือเป็นครูที่มีวุฒิปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิต และมีประสบการณ์ในการสอนเด็กปฐมวัยมาแล้ว ไม่น้อยกว่า 3 ปี

2 เก็บข้อมูลพื้นฐานทุกด้านจากกลุ่มตัวอย่าง 15 คน โดยแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมจากการเล่นเสรี เช่น มุมเครื่องเล่นสร้างสรรค์ มุมศิลปะ และมุมหนังสือโดยวิธีการหมุนเวียนกัน โดยใช้เวลาประมาณมุมละ 20 นาที

3 ทำการบันทึกโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมในระหว่างกิจกรรมเสรีทุกวันศุกร์ เป็นเวลา 8 สัปดาห์ จำนวน 8 วัน โดยหมุนเวียนลำดับก่อนหลังจนสิ้นสุดการทดลอง

4 เมื่อสิ้นสุดในแต่ละสัปดาห์ นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติเปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานทุกด้านเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย หลังจัดกิจกรรม การเล่านิทานประกอบการเล่นบทบาทสมมติ ช่วงเวลา 8 สัปดาห์

5 การฝึกผู้ช่วยผู้วิจัย

ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยฝึกการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมทางสังคม ดังนี้

5.1 ให้ศึกษาและทำความเข้าใจจุดมุ่งหมายของการสังเกต

5.2 ให้ศึกษานิยามศัพท์เฉพาะพฤติกรรมทางสังคม และแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมให้เข้าใจตรงกัน เพื่อสามารถบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมให้เข้าใจตรงกัน

5.3 ฝึกการสังเกตและบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

5.4 ฝึกการสังเกตจริงในช่วงที่ผู้วิจัยทดลองใช้ (Try Out) โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน รวมผู้สังเกตจำนวน 2 คน สังเกตและบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมจากกิจกรรมการเล่นเสรีกับนักเรียนอนุบาลปีที่ 3 ที่ไม่ไขว่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน และหาหลักฐานความเชื่อมั่นในตนเองของผู้สังเกตโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry – Stock 1996 : 256)

6 การบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม ถ้าในช่วงเวลาที่ทำการสังเกตเกิดพฤติกรรมทางสังคมและของระดับพฤติกรรมทางสังคมตรงกับพฤติกรรมทางสังคมของเด็กที่แสดงออก ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องนั้น

7 การให้คะแนนของแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมเป็น 0, 1, 2

8 เมื่อสิ้นสุดแต่ละสัปดาห์ นำคะแนนของผู้สังเกตทั้ง 2 คน มาหาผลรวมเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

7 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

✓ การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1 หาสถิติพื้นฐานของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลองและขณะทำการทดลอง โดยนำข้อมูลไปหาคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านคอมพิวเตอร์

2 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมทางสังคม โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated – measures ANOVA) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรมด้านคอมพิวเตอร์

3 วิเคราะห์เปรียบเทียบรายด้านในแต่ละช่วงเวลา โดยใช้ t-test แบบ Dependent Sample โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ✓

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เครื่องมือ

1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เครื่องมือ

1.1 การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมกับจุดประสงค์ (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ 2533 : 89) โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมกับจุดประสงค์

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต โดยการนำแบบสังเกตไปทดลองใช้ (Try Out) กับเด็กอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดไตรรัตนาราม ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน วิธีหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry – Stock 1996 256)

$$RAI = 1 - \frac{\sum_{k=1}^K \sum_{n=1}^N |R_{1kn} - R_{2kn}|}{KN(I-1)}$$

เมื่อ	R_{1kn}, R_{2kn}	คือ	ผลการสังเกตของผู้สังเกตคนที่ 1 และคนที่ 2 ตามลำดับ
	N	คือ	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
	K	คือ	จำนวนพฤติกรรมย่อย
	I	คือ	จำนวนช่วงคะแนน (0, 1, 2)

√2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 หาคะแนนเฉลี่ย (Mean) และหาความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรมด้านคอมพิวเตอร์

2.2 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมทางสังคม โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated – measures ANOVA) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรมด้านคอมพิวเตอร์

2.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบแต่ละช่วงเวลาโดยใช้ t-test แบบ Dependent Sample (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์ 2521ก 99)

$$t = \frac{\bar{D}}{S_{\bar{D}}} \quad df = n - 1$$

$$S_{\bar{D}} = \frac{S_D}{\sqrt{n}}$$

เมื่อ	t แทน	ค่าแจกแจงแบบที (t – distribution)
	\bar{D} แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลต่าง
	n แทน	จำนวนคน
	S_D แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลต่าง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์และอักษรต่างๆ ดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียน
M	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนน
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการทดลอง
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05
**	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01
***	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 001

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย มีตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

1 1 ค่าสถิติพื้นฐานของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลองและขณะทำการทดลอง

1 2 ผลการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยรวมทุกด้าน ก่อนการทดลองและขณะทำการทดลอง

1 3 การวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย แยกรายด้าน

2 1 ค่าสถิติพื้นฐานของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและขณะทำการทดลองแยกรายด้าน

2 2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมทางสังคมโดยรวมของเด็กปฐมวัย

1.1 คาสถิติพื้นฐานของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลองและทำการทดลองแต่ละสัปดาห์

การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้นำคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยรวมทั้งฉบับที่ได้จากการสังเกตก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ทั้ง 8 สัปดาห์ มาหาค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงผลในตาราง 1

ตาราง 1 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบการเล่านิทานประกอบการเล่นบทบาทสมมติ

พฤติกรรมทางสังคม	ระยะเวลาจัดกิจกรรม (สัปดาห์ที่)								
	ก่อนจัดกิจกรรม	1	2	3	4	5	6	7	8
\bar{X}	2.71	3.07	3.40	3.73	8.16	10.11	12.11	12.80	14.29
S	0.05	0.16	0.24	0.45	0.61	1.15	0.45	0.06	0.24

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 1 ปรากฏว่าก่อนจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบการเล่านิทานบทบาทสมมติ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.71 และหลังจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบการเล่านิทานบทบาทสมมติ แต่ละสัปดาห์มีคะแนนเฉลี่ยเป็น 3.07, 3.40, 3.73, 8.16, 10.11, 12.11, 12.80 และ 14.29 แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยตลอดช่วงสัปดาห์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับ

1.2 ผลการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยรวมทุกด้าน ก่อนการทดลองและขณะทำการทดลอง

การวิเคราะห์ตอนนี้ ได้นำคะแนนพฤติกรรมทางสังคมทั้ง 3 ด้านก่อนและหลังจัดกิจกรรมการเล่นิทานคติธรรมการเล่นบทบาทสมมติ มาเปรียบเทียบโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ดังแสดงผลในตาราง 2

ตาราง 2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำการจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบ
การเล่นบทบาทสมมติรวมทุกด้าน (N = 15)

	แหล่ง	SS	df	MS	F	P
พฤติกรรม ทางสังคม	ระหว่าง สัปดาห์	7890 953	8	986 369	575 534**	000
	ความคลาด เคลื่อน	603 269	352	1 714		

** มีนัยสำคัญทางสถิติ $P < 01$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 2 ปรากฏว่า คะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยรวมเฉลี่ยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบการเล่นบทบาทสมมติ แต่ละสัปดาห์ มีความแปรปรวนแบบวัดซ้ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 01$ แสดงว่า ค่าคะแนน พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยรวมเฉลี่ย มีค่าแตกต่างกันอย่างน้อย 1 ช่วงสัปดาห์ และเพื่อให้ทราบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแตกต่างกันในช่วงสัปดาห์ใด ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิเคราะห์ต่อไป

1.3 การวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย
การวิเคราะห์ตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบการเล่นบทบาทสมมติในแต่ละช่วงสัปดาห์มาทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์โดยใช้ t-test แบบ Dependent ดังแสดงผลในตาราง 3

ตาราง 3 การเปลี่ยนแปลงคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย รวม 3 ด้าน (N = 15)

การเปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างสัปดาห์	ค่าเฉลี่ย ผลต่าง	t
Baseline, สัปดาห์ที่ 1	36	2.556
สัปดาห์ที่ 1, สัปดาห์ที่ 2	33	3.028**
สัปดาห์ที่ 2, สัปดาห์ที่ 3	33	3.162**
สัปดาห์ที่ 3, สัปดาห์ที่ 4	4.42	9.523**
สัปดาห์ที่ 4, สัปดาห์ที่ 5	1.96	5.277**
สัปดาห์ที่ 5, สัปดาห์ที่ 6	2.00	7.315**
สัปดาห์ที่ 6, สัปดาห์ที่ 7	69	5.449**
สัปดาห์ที่ 7, สัปดาห์ที่ 8	1.49	8.756**

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 0.1$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 3 ปรากฏว่า ในช่วงสัปดาห์ที่ 1 หลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติในช่วงสัปดาห์ที่ 1 เพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนในช่วงสัปดาห์ที่ 2, 3, 4, 5, 6, 7 และสัปดาห์ที่ 8 มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยรวมแต่ละสัปดาห์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $P < 0.1$

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย แยกรายด้าน
2.1 ค่าสถิติพื้นฐานของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลองและ
ขณะทำการทดลอง แยกเป็นรายด้าน

การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้นำคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการเล่นบทบาทสมมติ แต่ละสัปดาห์รวม 8 สัปดาห์ มาหาค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแยกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการยอมรับผู้อื่น ด้านการช่วยเหลือ ด้านการแบ่งปัน ดังแสดงผลในตาราง 4

ตาราง 4 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย
แยกเป็นรายด้าน ก่อนและหลังจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบการเล่นบทบาทสมมติ
(N = 15)

พฤติกรรม ทางสังคม	ระยะเวลาจัดกิจกรรม (สัปดาห์ที่)								
	ก่อนจัด กิจกรรม	1	2	3	4	5	6	7	8
ด้าน 1 M	2 27	2 87	3 27	3 67	4 60	9 73	11 27	11 93	13 93
S	0 80	1 13	1 03	0 62	1 45	0 70	0 88	1 16	1 03
ด้าน 2 M	2 40	2 73	3 00	3 33	9 87	10 13	11 53	12 33	14 13
S	0 74	0 88	0 65	0 82	1 55	1 30	0 92	1 05	0 83
ด้าน 3 M	3 47	3 60	3 93	4 20	10 00	10 47	13 53	14 13	14 80
S	0 83	0 83	1 10	1 47	2 56	2 92	1 68	1 13	0 56

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 01$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 4 ปรากฏก่อนและหลังจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบการเล่นบทบาทสมมติแยกรายด้านแตกต่างกันคือ หลังจากจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบการเล่นบทบาทสมมติแต่ละสัปดาห์มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบการเล่นบทบาทสมมติในทุกๆ ด้าน

การจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบการเล่นบทบาทสมมติ ในด้านการยอมรับผู้อื่น ก่อนจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบการเล่นบทบาทสมมติมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2 27 และหลังจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบการเล่นบทบาทสมมติไปแล้ว ในสัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเฉลี่ยขึ้นเท่ากับ 2 87, 3 27, 3 67, 4 60, 9 73, 11 27, 11 93 และ 13 93 คะแนน ตามลำดับ แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยตลอดช่วงสัปดาห์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับ

2.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมทางสังคม แยกรายด้าน

การวิเคราะห์ตอนนี้ได้นำคะแนนของแต่ละด้านคะแนนเฉลี่ย ก่อนและหลังจัดกิจกรรมการเล่นิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติระหว่าง 8 สัปดาห์ มาเปรียบเทียบกันโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำการจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบการเล่นบทบาทสมมติแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย (N = 15)

พฤติกรรมทางสังคม	แหล่ง	SS	df	MS	F	P
ด้านที่ 1	ระหว่างสัปดาห์	2525 259	8	315 657	404 469**	000
	ความคลาดเคลื่อน	87 407	112	780		
ด้านที่ 2	ระหว่างสัปดาห์	2731 170	8	341 396	456 726**	000
	ความคลาดเคลื่อน	83 719	112	747		
ด้านที่ 3	ระหว่างสัปดาห์	2869 037	8	358 630	203 241**	000
	ความคลาดเคลื่อน	197 630	112	1 765		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 01$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 5 ปรากฏว่า หลังการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ คะแนนพฤติกรรมทางสังคมแยกรายด้านแต่ละสัปดาห์ มีความแปรปรวนแบบวัดซ้ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 แสดงว่าคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยในรายด้านทุกด้านมีค่าแตกต่างกันอย่างน้อย 1 ช่วงสัปดาห์ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิเคราะห์ต่อไป

2.3 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคม

การวิเคราะห์ตอนนี้เป็นวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการยอมรับผู้อื่น 2) ด้านการช่วยเหลือ 3) ด้านการแบ่งปัน ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบการเล่นบทบาทสมมติได้ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงได้นำคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบการเล่นบทบาทสมมติ ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์โดยใช้ t-test แบบ Dependent ดังแสดงผลในตาราง 6 และเพื่อให้เห็นแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยรายด้าน จึงนำคะแนนเฉลี่ยก่อนและระหว่างการทำทดลองมาเขียนเป็นเส้นภาพ ดังแสดงผลในภาพประกอบ 1

ตาราง 6 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมแยกรายด้าน

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสัปดาห์	ด้าน								
	การยอมรับผู้อื่น			การช่วยเหลือ			การแบ่งปัน		
	\bar{D}	t	Sig	\bar{D}	t	Sig	\bar{D}	t	Sig
Baseline, สัปดาห์ที่ 1	60	1.87	.82	33	1.78	.09	13	.70	.50
สัปดาห์ที่ 1, สัปดาห์ที่ 2	40	1.70	.11	27	1.47	.16	33	2.09	.06
สัปดาห์ที่ 2, สัปดาห์ที่ 3	40	2.10	.05	33	2.09	.06	27	1.29	.22
สัปดาห์ที่ 3, สัปดาห์ที่ 4	93	2.61**	.01	6.53	16.30**	.00	5.80	8.94**	.00
สัปดาห์ที่ 4, สัปดาห์ที่ 5	5.13	13.64**	.00	27	1.29	.22	47	2.82**	.01
สัปดาห์ที่ 5, สัปดาห์ที่ 6	1.53	6.49**	.00	1.40	4.18**	.00	3.07	4.77**	.00
สัปดาห์ที่ 6, สัปดาห์ที่ 7	67	4.18**	.00	80	3.29**	.00	60	2.36	.03
สัปดาห์ที่ 7, สัปดาห์ที่ 8	2.00	7.75**	.00	1.80	6.87**	.00	67	2.65**	.01

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$

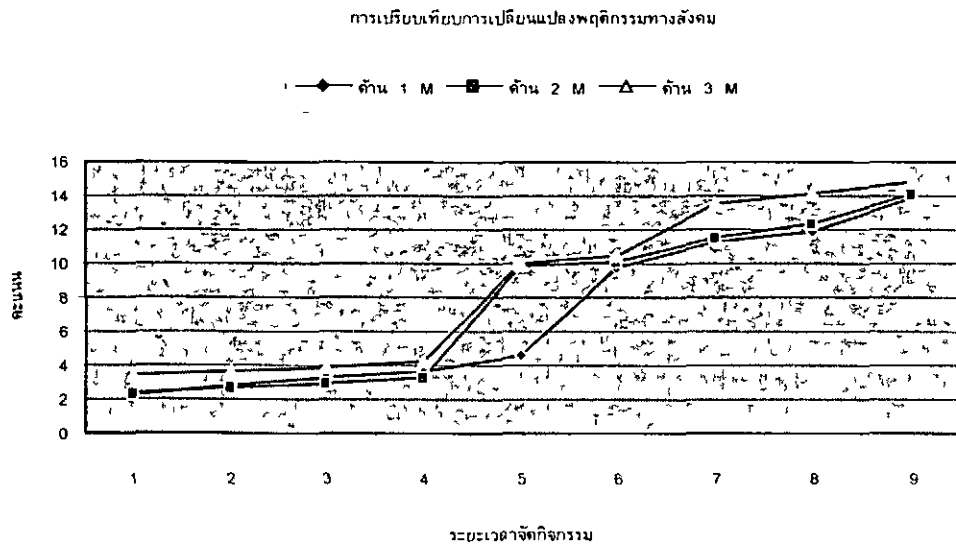
ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 6 ปรากฏว่า

ด้านการยอมรับผู้อื่นของเด็กปฐมวัยในช่วงสัปดาห์ที่ 1, 2 และ 3 มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมด้านการยอมรับผู้อื่นเพิ่มขึ้นในช่วงสัปดาห์นั้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนในช่วงสัปดาห์ที่ 4 ถึงสัปดาห์ที่ 8 ในแต่ละช่วงสัปดาห์มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมด้านการยอมรับเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$

ด้านการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยในช่วงสัปดาห์ที่ 1, 2, 3 และช่วงสัปดาห์ที่ 5 มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือผู้อื่นเพิ่มขึ้นในช่วงสัปดาห์นั้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนในช่วงสัปดาห์ที่ 4, 6, 7 และสัปดาห์ที่ 8 มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมด้านช่วยเหลือผู้อื่นเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$

ด้านการแบ่งปันผู้อื่นของเด็กปฐมวัยในช่วงสัปดาห์ที่ 1, 2, 3 และ 7 มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปันผู้อื่นเพิ่มขึ้น ในช่วงสัปดาห์นั้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนในช่วงสัปดาห์ที่ 4, 5, 6 และสัปดาห์ที่ 8 มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปันเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$

2.4 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคม เปรียบเทียบรายด้านด้วย เส้นภาพ

ภาพประกอบ 1 เส้นภาพแสดงการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคม

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างเดียว ซึ่งลำดับขั้นของการวิจัยและผลโดยสรุป ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ ก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ และกำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

- 1 เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติในช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกัน
- 2 เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้นของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ

สมมติฐานในการวิจัย

เด็กปฐมวัยได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติมีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้การศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นเด็กนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนอนุบาลวัดไตรรัตนาราม สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนอนุบาลวัดไตรรัตนาราม สังกัดสำนักงานบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร จำนวน 15 คน โดยมีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) จับสลาก 1 ห้องเรียน จากจำนวน 5 ห้องเรียน

2 สุ่มนักเรียนจำนวน 15 คน จาก 1 ห้องเรียน โดยการจับสลากเพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา

- 1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การเล่านิทานคติธรรมโดยประกอบการเล่นบทบาทสมมติ
- 2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมทางด้านสังคม

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

- 1 แผนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคติธรรม ประกอบการเล่นบทบาทสมมติ
- 2 แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กระดับปฐมวัย ได้แก่ การยอมรับผู้อื่น การช่วยเหลือ และการแบ่งปัน

วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ โดยมีขั้นตอน ดังนี้ สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ จัดเตรียมสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาที่ทำการทดลองให้เหมาะสม จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานทุกด้าน (Baseline Data) โดยการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมจากการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการเล่นบทบาทสมมติของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันละ 30 นาที โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น บันทึกการสังเกตโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย 1 คน รวมผู้สังเกตจำนวน 2 คน วันและกิจกรรมที่ทำการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเอง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1 หาสถิติพื้นฐานของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลองและขณะทำการทดลอง โดยนำข้อมูลไปหาคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านคอมพิวเตอร์

2 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมทางสังคม โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated – measures ANOVA) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรมด้านคอมพิวเตอร์

3 วิเคราะห์เปรียบเทียบรายด้านในแต่ละช่วงเวลา โดยใช้ t-test แบบ Dependent Sample

สรุปผลการวิจัย

1 เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ ในแต่ละช่วงสัปดาห์มีพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์ พบว่า คะแนนพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวม มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางเพิ่มขึ้นตลอดตั้งแต่ช่วงสัปดาห์ที่ 2 ถึงสัปดาห์ที่ 8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 01

2 พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ การยอมรับผู้อื่น การช่วยเหลือ และการแบ่งปัน พบว่า คะแนนพฤติกรรมทางสังคมทั้ง 3 ด้าน มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่สอดคล้องกับการวิเคราะห์คะแนนรวมทั้งหมด โดยด้านการยอมรับผู้อื่น มีการเปลี่ยนแปลงในทางเพิ่มขึ้นตลอดตั้งแต่ช่วงสัปดาห์ที่ 4 ถึงสัปดาห์ที่ 8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 01

อภิปรายผล

จากการศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมเล่นิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1 การศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ ตลอดระยะเวลา 8 สัปดาห์ พบว่า ในแต่ละช่วงสัปดาห์เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 ก่อนและหลังการทดลองที่เป็นเช่นนี้เพราะการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ เป็นกิจกรรมที่เด็กสามารถสื่อสารกับเด็กปฐมวัยให้เกิดความเข้าใจอย่างเป็นรูปธรรมช่วยกระตุ้นให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคม ซึ่งจะหล่อหลอมเป็นรูปแบบในการดำเนินชีวิตประจำวันพัฒนาบุคคลให้เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพ ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมในด้านการยอมรับผู้อื่น การช่วยเหลือ การแบ่งปัน ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย นอกจากนี้ยังมีสื่อประกอบการเล่นบทบาทสมมติ คือ ทัศนคติระยะตามตัวละคร หมวกรูปหน้าสัตว์ เครื่องแต่งกายที่ทำจากถุงกระดาษ ซึ่งสร้างความสนใจในเด็กได้เล่นบทบาทสมมติและเกิดพฤติกรรมทางสังคม เป็นการปฏิบัติจริงให้เด็กได้แสดงออกมาทางด้านอารมณ์และความรู้สึกกับสิ่งเร้าความสนใจให้กับเด็กอยากเรียนรู้ ซึ่งตรงกับทฤษฎีของ เพียเจท์ (Piaget) ได้กล่าวถึง พัฒนาการเด็กในระยะปฐมวัยว่าเป็นวัยที่เด็กจะเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคม โดยเด็กยังไม่เข้าใจว่า ความดี ความไม่ดี เป็นอย่างไร จึงยึดถือความพอใจของตนเป็นใหญ่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2528 : 8) การจัดสิ่งแวดล้อมทั้งที่บ้านและโรงเรียนให้เด็กได้อย่างเหมาะสม ทำให้เด็กสามารถปรับตัวในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากที่นักการศึกษากล่าวสรุปได้ว่า ทฤษฎีที่

เกี่ยวข้องกับดั่งกลาวชี้ให้เห็นว่า พัฒนาการทางสังคมของเด็กวัย 3 – 6 ปี เด็กเริ่มสร้างเอกลักษณ์ของตนเอง สามารถแสดงความรู้สึกและพฤติกรรมที่เหมาะสมในสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้ สามารถพัฒนาความร่วมมือ และเรียนรู้ในการเข้าสังคม มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและวัตถุที่อยู่รอบๆ ตัว และเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาการทางสังคม นิทานคติธรรมยังส่งเสริมคุณธรรมให้เด็กได้มีพฤติกรรมทางสังคม เพราะเนื้อเรื่องในนิทานคติธรรมนั้นช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดความประทับใจในเรื่องราวและตัวละครในนิทาน สร้างประสบการณ์ใหม่ให้เด็กอยากกระทำปฏิบัติตามโดยแสดงพฤติกรรมเลียนแบบสิ่งที่น่าสนใจ ดังที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2537) กล่าวว่า นิทานคติธรรม (Fables) เป็นนิทานสั้นๆ ที่ให้คติในเรื่องของความดี ความชั่ว ความฉลาด ความโง่ของตัวละครในเรื่องเป็นสัตว์ที่มีบทบาทการกระทำอย่างคน ให้บทเรียนของมนุษย์ คือ การเรียนรู้จากการสังเกตนั่นเอง เด็กได้เรียนรู้การสังเกตจากตัวแบบผ่านสื่อ มีการปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ซึ่งพฤติกรรมของมนุษย์เราส่วนมากเป็นการเรียนรู้จากการสังเกตการเลียนแบบจากตัวแบบซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภัค ไหวหากิจ (2543 : 61) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบการรับรู้วินัยในตนเอง ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นนิทานคติธรรมและการเล่นเกมแบบร่วมมือ กลุ่มตัวอย่างเป็น นักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ที่กำลังศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนอนุบาลเพชรบูรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 315 คน ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นนิทานและการจัดกิจกรรม การเล่นเกมแบบร่วมมือมีการรับรู้วินัยในตนเอง หลังการทดลองไม่แตกต่างกันซ้ำยังไม่เป็นตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้แต่พบว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นนิทานคติธรรม มีค่าคะแนนเฉลี่ย การรับรู้วินัยในตนเองสูงกว่า กลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือโดยค่าเฉลี่ย = 39.87 และค่าเฉลี่ย = 36.80 ตามลำดับและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ตามลำดับ และสิ่งที่ช่วยส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมการเล่นบทบาทสมมติที่ตั้งที่ ซีเฟลท์ (Seefeldt 1980 : 7) กล่าวถึงลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็ก 5 – 6 ปี ชอบเล่นเลียนแบบ ซึ่ง กรอลัน (Gronlund 1959 : 232) กล่าวว่า กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเพื่อน ได้แก่ ร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อน การช่วยเหลือและปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน เด็กจะได้สร้างความสัมพันธ์เรียนรู้บทบาทของตนเองว่าควรปฏิบัติตนอย่างไร เมื่อเด็กต้องอยู่ร่วมกับเพื่อนอย่างมีความสุข มีทัศนคติที่ดีต่อกันกับคนทั่วไป ซึ่งทำให้เด็กมีประสบการณ์ทางสังคมเพิ่มขึ้น สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลดีต่อเด็กปฐมวัยให้มีพฤติกรรมเพิ่มขึ้น สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งจะส่งผลดีต่อเด็กปฐมวัย ให้มีพฤติกรรมทางสังคมที่สูงขึ้น ดังผลงานการวิจัยของ วันเพ็ญ ปลูกพันธ์ (2539) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง การเล่นบทบาทสมมติแบบกึ่งชี้แนะที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยศึกษากับเด็กที่อายุ 5 – 6 ปี จำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นบทบาท สมมติ

แบบกึ่งชี้แนะ มีพฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปัน การช่วยเหลือ การร่วมมือสูงกว่าเด็กที่ได้รับการเล่นบทบาทสมมติแบบอิสระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 และ ผกา สัตถธรรม (2544 : 49) กล่าวไว้ว่า การแสดงบทบาทสมมติเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้มีโอกาสแสดงออกได้หลายทาง ทั้งการพูดและการแสดงท่าทาง นักเรียนได้แสดงบทบาทสมมติ เช่น เป็นคุณพ่อ คุณแม่ ครู อาจารย์ เพื่อน หรือบุคคลอื่นๆ ในสังคม สำหรับการเสริมสร้างพฤติกรรมทางสังคมให้เกิดขึ้นกับตัวเด็ก เสมือนการเตรียมให้เด็กได้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีในสังคมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดีมีความสุขไม่เป็นปัญหาของสังคมต่อไปในอนาคต

การเล่นนิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ เป็นการจัดกิจกรรมการเล่นนิทานคติธรรมคติธรรม ซึ่งมีเนื้อหาในนิทานคติธรรมนิทานอิสป ซึ่งมีเนื้อหาในนิทานให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคม เนื้อหาในนิทานยังช่วยให้เด็กได้เกิดประสบการณ์ใหม่และช่วยให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์และเกิดทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองในด้านการยอมรับผู้อื่น การช่วยเหลือ การแบ่งปัน ตามกฎเกณฑ์ของสังคม

2 การเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้นของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นนิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ ด้านการยอมรับผู้อื่น การช่วยเหลือ การแบ่งปัน พบว่า เด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่สอดคล้องกับการวิเคราะห์คะแนนรวมทั้งหมด

2.1 ด้านการยอมรับ การจัดกิจกรรมการเล่นนิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ และทำการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ช่วงสัปดาห์ที่ 4 ถึง สัปดาห์ที่ 8 มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมด้านการยอมรับผู้อื่นเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 01$ ที่เป็นเช่นนี้ เพราะการจัดกิจกรรมการเล่นนิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ มีหนังสือนิทานคติธรรมเป็นสื่อประกอบเนื้อเรื่องในนิทานมีเนื้อหาที่ดี มุ่งเน้นในด้านการยอมรับ เช่น เรื่องเจ้าหญิงแสนดี เรื่องราชสีห์กับหนู เรื่องสุนัขจิ้งจอกแสนกล และเมื่อครูให้เด็กทำกิจกรรมต่างๆ ก็จะสนุกสนานยังประกอบด้วยการเล่นนิทาน นำเสียงเร้าความสนใจของเด็กและได้สอดแทรกพฤติกรรมในด้านการยอมรับ สนทนาโต้ตอบ เด็กเริ่มคุ้นเคยกับกิจกรรมและสื่อประกอบการเล่นบทบาทสมมติ จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยระหว่างที่ดำเนินกิจกรรมการเล่นนิทาน เด็กให้ความสนใจ มีการพูดคุย ชักถาม โต้ตอบ เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับเด็ก และเด็กกับเพื่อน ตลอดช่วงกิจกรรมเด็กเกิดความประทับใจเกี่ยวกับเนื้อเรื่องนิทานคติธรรม สามารถถ่ายทอดโดยการเล่นบทบาทสมมติให้ดีขึ้น สามารถบอกถึงว่าตัวละครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ แล้วสรุปพฤติกรรมทางสังคมในด้านการยอมรับผู้อื่นได้ชัดเจนมากขึ้น ดังที่ สุกัด ไหวหากิจ (2543 : 20) ได้กล่าวถึง การยอมรับเด็กทุกคนต้องการเป็นสมาชิกของกลุ่มและเป็นที่ยอมรับของเพื่อนในการเล่น ถ้าเด็กได้รับการยอมรับจะทำให้เด็กได้รู้สึกว่าคุณค่า ต่อเพื่อน เด็กจะยินดีให้ความช่วยเหลือในการทำกิจกรรมต่างๆ นอกจากนั้นยังทำให้เด็กมีความสุข แต่ในทางตรงกันข้ามเด็กที่ถูกเพื่อนต่อต้านปฏิเสธ

จะทำให้เด็กรู้สึกวาดตนเองต่อคุณค่า หมดความภาคภูมิใจในตนเอง ในการเล่นบทบาทสมมติ นั้น เด็กจะยอมรับซึ่งกันและกัน สรุปได้ว่า การเล่นบทบาทสมมติประกอบการเล่านิทานคติธรรมนั้น จะปลูกฝังทั้งในด้านพฤติกรรมทางสังคม และยังปลูกฝังให้เด็กมีคุณธรรมในการยอมรับผู้อื่นด้วย เกิดทักษะต่างๆ เด็กจึงมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมด้านการยอมรับผู้อื่นอย่างอัตโนมัติโดยไม่มีใครบังคับ

2.2 ด้านการช่วยเหลือและทำการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยในช่วงเวลาของการจัดกิจกรรม เล่านิทานคติธรรมทางสวนรวมของเด็ก ช่วงสัปดาห์ที่ 4, 6, 7 ถึงสัปดาห์ที่ 8 มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ $P < 0.01$ ที่เป็นเช่นนี้ การจัดกิจกรรมการเล่านิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยในด้านการช่วยเหลือในช่วงสัปดาห์ที่เพิ่มขึ้นมากคือช่วงสัปดาห์ที่ 4 จากข้อสังเกตการทำวิจัยในครั้งนี้ คือ สื่อที่ใช้ช่วงสัปดาห์นี้และนิทานคติธรรมเรื่องเจ้าหญิงแสนดี รวมถึงสื่อที่ใช้เล่นบทบาทสมมติเป็นสิ่งกระตุ้นให้เด็กได้เกิดพฤติกรรมด้านการช่วยเหลือเพิ่มขึ้นประกอบกับเนื้อหาของนิทานเรื่องนิทานคติธรรมเรื่องเจ้าหญิงแสนดี เพราะธรรมชาติของเด็กจะชอบสมมติบทบาทของตนเองเป็นเจ้าหญิงและเจ้าชาย ซึ่งเป็นตัวเอกของเรื่องเพราะเปรียบเทียบกับนิทานทั้ง 7 เรื่อง จะเกี่ยวข้องกับสัตว์เสียเป็นส่วนใหญ่ เด็กยังมีพฤติกรรมที่ชอบช่วยเหลือน้องๆ ที่เป็นอนุบาล 1 และอนุบาล 2 ไม่ว่าจะดูแลช่วยเหลือในเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ได้อาสาช่วยผู้วิจัยถือของต่างๆ โดยที่ไม่ต้องร้องขอ การแสดงพฤติกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น หลังจากสิ้นการทดลองแล้วบ่งชี้ให้เห็นว่าเด็กปฐมวัยเกิดพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งแน่นซึ้งและไม่เค็ม (วีรพงศ์ บุญประจักษ์ 2545 : 13, อ้างอิงจาก Nancy and Michael 1979 : 356 – 365) ได้กล่าวถึงการช่วยเหลือว่า เป็นการพยายามที่จะช่วยบรรเทาความต้องการที่ไม่ใช่ทางอารมณ์แก่ผู้อื่น เช่น การช่วยเหลือให้ข้อมูล ช่วยเหลือผู้อื่นทำงานหรือเสนอสิ่งของที่ตนเองไม่เคยเป็นเจ้าของมาก่อนและบี (Bee 1985 : 396 – 401) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมกรช่วยเหลือเพื่อนของเด็กปฐมวัยว่า เป็นการแสดงปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเชิงบวก ซึ่งอายุ 2 – 3 ปี จะมีชนิดของการมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกด้วยการใช้ เด็กจะทำตามคำขอร้อง หรือคำแนะนำของเพื่อนมากกว่าคนที่ไม่ใช่เพื่อน ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลทั้งในครอบครัวและบุคคลอื่นๆ รวมทั้งเพื่อน จึงสรุปได้ว่า การช่วยเหลือเป็นการพยายามที่จะบรรเทาความต้องการโดยการใช้คำพูดหรือแสดงการปลอบใจหรือช่วยเหลือเพื่อนในเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ จึงเหมาะที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางสังคมให้กับเด็กปฐมวัย

2.3 ด้านการแบ่งปัน ในช่วงเวลาของการจัดกิจกรรมเล่านิทาน คติธรรม ประกอบการเล่นบทบาทสมมติ และทำการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ที่เป็น เช่นนี้ การจัดกิจกรรมการเล่านิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติในด้านการแบ่งปัน สูงขึ้น เพราะเนื้อหาของนิทานคติธรรมที่ส่งเสริมการแบ่งปันสูงขึ้น เนื่องมาจากตัวละครในเรื่อง นิทานคติธรรมเรื่องสุนัขจิ้งจอกกับนกกระสา ผู้วิจัยได้สอดแทรกพฤติกรรมทางสังคมให้เด็กโดย การใช้คำถามสร้างสถานการณ์และสื่อประกอบการเล่น คือ เครื่องแต่งกายทำจากถุงกระดาษ และหน้ากากตามเนื้อเรื่องนิทาน สังเกตได้จาก เด็กเริ่มแบ่งปันอุปกรณ์ต่างๆในการเล่นให้กับเพื่อนๆ มากขึ้น และปฏิบัติตามข้อตกลงหรือกติกาในการเล่นให้กับเพื่อนๆ มากขึ้น และปฏิบัติตามข้อตกลงหรือกติกาในการใช้สื่อต่างๆ แต่ผู้วิจัยต้องยับยั้งๆ พฤติกรรมในด้านการแบ่งปันก็จะเกิดขึ้นเองดังที่ ครอกและลามม์ (ปีทมา สุภก่าเนิด 2545, อ้างอิงจาก Krogh and Lamme 1983 Children Education 183 – 192) ได้กล่าวถึงทฤษฎีของตามอนและแซลแมนไว้ว่า การแบ่งปันและการให้ของเด็กอายุ 4 – 6 ปี จะยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและยึดรูปธรรม เด็กจะมีความรักและห่วงหาของที่เป็นของกิน ของใช้ ของเล่น และมักชอบสิ่งของอย่างเดียวกัน ดังนั้น สิ่งของที่เด็กจะแบ่งปันให้เพื่อนจึงเป็นสิ่งที่ไม่ชอบ และศุภกุล เกียรติสุนทร (2532 : 62) ได้กล่าวถึงข้อสังเกตการวิจัยว่า เด็กมักจะแสดงพฤติกรรมการแบ่งปันและให้ของกินของใช้ ส่วนเด็กไม่ค่อยจะแบ่งให้เพื่อน อย่างไรก็ตามเด็กที่ไม่ค่อยแสดงพฤติกรรมการแบ่งปันหรือให้ก็แสดงพฤติกรรมแบบอื่น เช่น การช่วยเหลือ การปลอบโยน สรุปได้ว่า พฤติกรรมการแสดงออกมาเพื่อจะได้รับการยอมรับจากเพื่อนก็คือ การแบ่งปันสิ่งของของตนเองมีอยู่ โดยเฉพาะของเล่นให้เพื่อนซึ่งการแบ่งปันนี้จะค่อยๆ มาแทนที่ความเห็นแก่ตัวหรือการเห็นตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็ก

ผลการวิจัยในครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ ส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมของเด็กได้ ทั้งนี้ถ้าเด็กได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมและฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง ดังเห็นได้จากผลการวิจัยทดลองช่วงระยะเวลา 8 สัปดาห์ ที่เด็กได้รับการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทำให้เด็กได้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กได้สูงขึ้น ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องและสนใจพฤติกรรมทางสังคม สามารถศึกษาและเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้การเล่านิทานคติธรรมเป็นวิธีการที่จะช่วยให้จัดการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับช่วงอายุของเด็ก

ข้อสังเกตที่ได้จากงานวิจัย

จากการศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย จากการเล่านิทานคติธรรม ประกอบบทบาทสมมติ พบข้อสังเกต ดังนี้

1 ครูที่ทำวิจัยทดลองกับเด็กควรเป็นครูประจำชั้นเด็กโดยตรง ในระยะที่ 1 – 3 เด็กยังไม่คุ้นเคยกับผู้วิจัย ถ้าผู้วิจัยทำกิจกรรมกับเด็กเอง เด็กต้องใช้ระยะเวลาปรับตัว สร้างความคุ้นเคยกับเด็กเป็นระยะเวลาหลาย สัปดาห์ ทำให้พฤติกรรมทางสังคมของเด็กในช่วงแรกจะไม่เพิ่มและหลังจากที่เด็กมีความคุ้นเคย กับผู้วิจัยแล้ว พฤติกรรมทางสังคมก็จะเพิ่มขึ้นมากในสัปดาห์ที่ 4 เป็นต้นไป

2 การเล่านิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ เด็กได้ทำกิจกรรมด้วยตนเอง เป็นการกระตุ้นให้เด็กคิดสงสัยและสนใจอยากรู้คำตอบ ครูคอยให้คำปรึกษา ชี้แนะ ช่วยเหลือ เมื่อเด็กมีปัญหาในการทำกิจกรรม ทำให้เด็กทุกคนได้ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างทั่วถึง

3 การจัดกิจกรรมเล่านิทานคติธรรมประกอบบทบาทสมมติ ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายให้กับเด็ก ซึ่งเด็กจะมีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา เช่น การวิ่ง เดิน ประบมือ เป็นต้น ซึ่งจะช่วยทำให้เด็กมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่แข็งแรง

4 ในระยะแรกของการจัดกิจกรรมเล่านิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ เด็กยังไม่คุ้นเคยกับการจัดกิจกรรม ไม่กล้าที่จะเล่นด้วยตนเองมากนัก ต้องอาศัยดูตัวอย่างการเล่นจากเพื่อนๆ และเมื่อครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กคิด และทำกิจกรรมด้วยวิธีการเสริมแรง ยอมรับในความสามารถของเด็ก ในระยะหลัง เด็กกล้าแสดงออก มีความมั่นใจในการเล่น เด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1 การจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบการเล่นบทบาทสมมติ ครูต้องให้เวลากับเด็ก เนื่องจากเด็กต้องปรับตัวให้เข้ากับรูปแบบ วิธีการเล่น ซึ่งในระยะแรกๆ ครูต้องอดทนและให้กำลังใจเด็กได้ทำกิจกรรมตลอดเวลา

2 การจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบการเล่นบทบาทสมมติ ครูต้องจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อลักษณะของเด็ก โดยกิจกรรมมีความหลากหลาย คำนึงถึงหลักความแตกต่างของเด็ก ยอมรับความสามารถของเด็ก ยกย่อง ชื่นชมในจุดเด่นของเด็กในระหว่างทำกิจกรรม

3 ครูต้องตระหนักถึงการสังเกตและการจดบันทึกพฤติกรรมของเด็ก เพื่อให้ทราบพัฒนาการของเด็กที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมในแต่ละวัน ตลอดทั้งเลือกรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของเด็กด้วย

4 การจัดกิจกรรมการเล่นิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ ครูต้องเปิดโอกาสให้เด็ก ๆ ทุกคนได้ร่วมแสดงทุกคน ควรฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตาม ไม่ให้เด็กที่กล้าแสดงและเป็นผู้นำแสดงอยู่ตลอดเวลา

5 สื่อที่ใช้ประกอบการเล่นบทบาทสมมติส่วนใหญ่จะทำจากกระดาษซึ่งทำให้ไม่คงทนและไม่สามารถเล่นได้หลายๆ ครั้ง ควรนำเศษวัสดุหรือถุงพลาสติกมาประดิษฐ์เป็นสื่อประกอบการเล่นบทบาทสมมติ

6 ครูต้องอธิบายข้อตกลงต่างๆ ให้ชัดเจนหรือหลายๆ ครั้งก่อนที่เด็กจะร่วมแสดงบทบาทสมมติ เพราะขณะที่กลุ่มอื่นกำลังแสดงบทบาทสมมติอยู่อีกกลุ่ม ไม่เข้าใจก็จะถาม ทำให้กลุ่มอื่นเสียสมาธิและเสียเวลาในขณะที่ทำกิจกรรม

7 การเล่นบทบาทสมมติ สามารถให้เด็ก ๆ ได้เล่นเป็นกลุ่มใหญ่เลยก็ได้ไม่จำเป็นหรือแบ่งกลุ่มจะทำให้ใช้เวลามากในขณะที่ทำกิจกรรมแต่ละกลุ่มคนครบทั้ง 3 กลุ่ม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

1 ควรศึกษาแนวโน้มพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยในระยะเพิ่มขึ้น เพื่อให้เห็นแนวโน้มการพัฒนาการของเด็กได้ชัดเจน

2 ควรมีการศึกษาเทคนิคการเล่นิทานคติธรรมที่ส่งเสริมทักษะด้านอื่นๆ เช่น ความเชื่อมั่นในตนเอง การแก้ปัญหา การกล้าแสดงออก

3 ควรมีการศึกษารูปแบบการเล่นิทานคติธรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย นิทานบางเรื่องยากเกินไปสำหรับเด็กควรปรับปรุงภาษาให้เด็กได้เข้าใจง่ายๆ

4 ในการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมควรใช้กิจกรรมอื่นที่นอกเหนือจากการเล่นบทบาทสมมติ การเล่นเกมการศึกษา การใช้ภาพตัดต่อ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- ✓ กุลยา ตันติผลลาชีวะ (2541, พฤษภาคม) "การเล่านิทาน", *การศึกษาปฐมวัย* 2(2) 10 – 19
- ✓ กิตติยวดี บุญชื้อ (2527) "นิทานกับเครื่องประกอบ," *กลวิธีสอนจริยศึกษาและการสอดแทรกคุณธรรม* ม ป พ
- ✓ เกริก ยूनพันธ์ (2538) *การเล่านิทาน พิมพ์ครั้งที่ 2* กรุงเทพฯ สุวีริยาสาส์น
กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (2575) *นิทานคดิธรรม* กรุงเทพฯ การศาสนา
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2537) *แนวการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา
พุทธศักราช 2536 พิมพ์ครั้งที่ 3* กรุงเทพฯ กองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
คมเพชร ฉัตรศุกกุล (2521) *กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ อัดสำเนา*
- ✓ ครุรักษ์ ภิรมย์รักษ์ (2540, กรกฎาคม – กันยายน) "นักเล่านิทานสร้างนักอ่าน," *สารพัฒนา
หลักสูตร* 16(130) 44 – 47
- ✓ จันทรเพ็ญ สุภาพล (2538) *การศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของการศึกษาปฐมวัยที่ได้ฟัง
นิทานประกอบดนตรี และนิทานประกอบภาพควบคู่กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรม
การช่วยเหลือ ปริญญาโท กศ ม (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทยเอกสาร*
- จิราภรณ์ หุนตระกูล (2528) *การทดลองใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการพัฒนาการปรับตัวด้าน
สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเสมียนนารี
ปริญญาโท กศ ม (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อัดสำเนา*
- จงกล นันทพล (2535) *การสังเกตพฤติกรรมการช่วยเหลือจากการเล่นแบบสมมติใน
ศูนย์บ้านของเด็กก่อนวัยเรียน วิทยานิพนธ์ ศษ ม (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อัดสำเนา*
- ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2524) *การละครสำหรับครูประถม* กรุงเทพฯ วัฒนาพานิช
- _____ (2526) *การศึกษาเด็ก โครงการตำรามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
วิทยาเขตพิษณุโลก พิมพ์*
- _____ (2533) *การศึกษาเด็ก โครงการตำรามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
วิทยาเขตพิษณุโลก พิมพ์*
- ชาญชัย ศรีไสยเพชร (2516) *ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแสดงตัว ความวิตกกังวล
ความเชื่อมั่นในคุณธรรมแห่งพลเมืองดี ปริญญาโท กศ ม (การศึกษาปฐมวัย)
กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยการศึกษา อัดสำเนา*

- ชูศรี สนิทประชากร (2525) วิธีสอนในระดับประถมศึกษาตามแนวหลักสูตรใหม่ กรุงเทพฯ
 วัชรการพิมพ์
- ณัฐภาพร พงษ์สิงห์ (2539) พฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์เล่น
 บล็อกเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผน ปรินญาณีพนธ์ กศ ม (การศึกษาปฐมวัย)
 กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทยเอกสาร
- ทีศนา แชมมณี (2519, กรกฎาคม – สิงหาคม) "การใช้บทบาทสมมติในการเรียนการสอน";
 ครุศาสตร์ 6(2) 41 – 48
- ทวีพร ณ นคร (2533) การศึกษาการเล่นสวรรค์สร้างกลางแจ้งแบบอิสระกับแบบกึ่งชี้แนะ
 ที่ผลต่อความสามารถในการสังเกต และการจำแนกของเด็กปฐมวัย ปรินญาณีพนธ์
 กศ ม (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ทยเอกสาร
- ธีราพร กุลนันทน์ (2530) การศึกษาผลของการเล่นต่างกลุ่มอายุที่มีผลต่อพฤติกรรม
 ทางสังคมของเด็กปฐมวัย ปรินญาณีพนธ์ กศ ม กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ อัดสำเนา
- นิรมล ชยุตสาหกิจ (2525) การศึกษาข้ามวัฒนธรรมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างแม่และ
 เด็กในวัยเด็กตอนต้น กรุงเทพฯ ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย
- เนื่อน้อง สันนิบุญ (2541) ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์
 การพูดเล่าเรื่องอย่างต่อเนื่องโดยใช้ภาพประกอบ ปรินญาณีพนธ์ กศ ม (การศึกษา
 ปฐมวัย) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทยเอกสาร
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ (2526) การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ แนวคิดและวิธีการ
 กรุงเทพฯ ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ
- (2539) การวัดและการประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร หน้า146
- (2545) รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องการวัดประเมินผลการเรียนรู้ กรุงเทพฯ
 ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- บุญเยี่ยม จิตรดอน (2524) "การเล่นในร่มและเล่นกลางแจ้ง," ใน การละเล่นและเครื่องเล่น
 เพื่อพัฒนาเด็ก กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ปัทมา สุภก้าเนิด (2545) การศึกษาพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด
 ประสบการณ์แบบโครงการ ปรินญาณีพนธ์ กศ ม (การศึกษาปฐมวัย)
 กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกอบ ระกิติ (2535) กระบวนการกลุ่ม กรุงเทพฯ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก
ประมวล ดิกคินสัน (2527) จิตวิทยาคลินิกสมองมนุษย์ (พรสวรรค์) เล่ม 3 กรุงเทพฯ
ไทยวัฒนาพาณิชย์

ประหยัด จิระวรพงศ์ (2520) เทคโนโลยี 301 เทคโนโลยีทางการสอน พิษณุโลก
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก

ผกา สัตยธรรม (2524) เทคนิคการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ สาธิตจุฬายา (ฝ่ายประถม)
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พระคุณีย์ เมธงกูโร (2532) การพัฒนาสังคมในทัศนะของพุทธทาสภิกขุ กรุงเทพฯ
มูลนิธิโกมลคีมทอง

พรรณี ชูทัย เจนจิต (2528) จิตวิทยาการเรียนการสอน พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ
อมรินทร์การพิมพ์

ไพพรรณ อินทผล (2534) เทคนิคการเล่นิทาน กรุงเทพฯ สุวีริยาสาส์น

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2523) เด็กก่อนวัยเรียน เรียนรู้อะไร อย่างไร กรุงเทพฯ
สถานสงเคราะห์เด็กหญิงปากเกร็ด

_____ (2535) การเล่นของเด็ก กรุงเทพฯ ภาควิชาหลักสูตรและการสอนของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

_____ (2535) สื่อการแสดงกับการพัฒนาเด็ก ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มานวิกา ผลวิรุฬห์ (2533) ความสามารถในการเล่นเหตุการณ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการ
การสอนโดยใช้ทักษะพื้นฐานการละครสร้างสรรค์กับการสอนตามแผนการจัด
ประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปรินญาณิพนธ์
กศ ม (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ถ่ายเอกสาร

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2524) สื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษา กรุงเทพฯ
ชวนพิมพ์

_____ (2526) เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมกรรมการสอนเด็กปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 6 – 10
พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ กราฟฟิคอาร์ต

_____ (2526) พฤติกรรมวัยเด็ก หน่วยที่ 8 – 15 กรุงเทพฯ สหมิตร

_____ (2537) เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมกรรมการสอนเด็กปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 6 – 10
พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ กราฟฟิคอาร์ต

เยาวพา เดชะคุปต์ (2528) กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน กรุงเทพฯ โอเดียนสโตร์

_____ (2536) การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย กรุงเทพฯ ภาควิชาหลักสูตรและ
การสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

- เยาวพา เดชะคุปต์ (2542) *กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย* กรุงเทพฯ แม็ค จำกัด
- _____ (2546) *เกมและการละเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย* กรุงเทพฯ ฟิสิกส์เซ็นเตอร์
- ✓ รัชณี ศรีไพรวรรณ (2516) "การเล่านิทานและเลาเรื่อง," *สื่อภาษาชุมชนภาษาไทยของครูสภา* 3(3) 37 – 41, เมษายน
- ราตี ทองสวัสดิ์ และคนอื่นๆ (2529) *คู่มือการนิเทศการศึกษาก่อนประถมศึกษา* กรุงเทพฯ อักษรไทย
- ✓ ลัดดา นิละมณี (2527) "หน่วยที่ 7 สื่อการเลาเรื่องและนิทานสำหรับเด็กปฐมวัย," *เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษา เล่ม 1* กรุงเทพฯ ฝ่ายการพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ลัดดาวัลย์ กองชาง (2530) *การศึกษา การแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นวัสดุสามมิติ แบบชี้้นำ และแบบอิสระ* ปรินญาณินพนธ์ กศ ม (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อัดสำเนา
- ✓ วลัย วไลธำรง (2515) "ส่งเสริมห้องสมุดด้วยการเลาเรื่อง," *การศึกษาผู้ใหญ่* 9(53) 22 – 26, กรกฎาคม – สิงหาคม 2515
- วรรณิ์ ศิริสุนทร (2532) *เอกสารคำสอนวิชา บร 620 การเลาเรื่อง* กรุงเทพฯ ภาพพิมพ์
- วิไล เวียงวิระ (2526) "นิทานสำหรับเด็ก," *เข้าใจเด็กก่อนวัยเรียน* เล่ม 2 ชมรมไทยอิสราเอล กรุงเทพฯ เจริญผล
- เลขา ปิยะอัจฉริยะ (2523) *ผลของประสบการณ์การเล่นที่มีต่อการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย* กรุงเทพฯ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วันทนีย์ เหมาะะผดุงกุล (2535) *พัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กก่อนประถมศึกษาที่ครูมีการใช้คำถามในระหว่างการทำกิจกรรมและหลังการทำกิจกรรมในวงกลม* ปรินญาณินพนธ์ กศ ม (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- วีรพงศ์ บุญประจักษ์ (2545) *การจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย* ปรินญาณินพนธ์ กศ ม (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อัดสำเนา
- ✓ ศิริกาญจน์ โกลสมภ์ (2520) "การเลาเรื่องเพื่อเสริมพัฒนาการทางอารมณ์แก่เด็กก่อนวัยเรียน," *ประชากรศึกษา* 29(3) 37 – 39 พฤษภาคม
- _____ (2522) "การใช้บทบาทสมมติในห้องเรียน," *วิทยาสาร* 30(7) 10 – 13 เมษายน
- ศิริรัตน์ ชูชีพ (2544) *พฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์* ปรินญาณินพนธ์ กศ ม (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร

สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ (2538) แนวคิดสู่แนวปฏิบัติ แนวการจัดประสบการณ์ปฐมวัย
ศึกษา กรุงเทพฯ ดวงมล

_____ (2545) การวัดและประเมินผลแนวใหม่ เด็กปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและ
การสอน สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุนีย์ ธีรดากร (2523) จิตวิทยาพัฒนาการ นนทบุรี โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิง
ปากเกร็ด

สุภัค ไหวหากิจ (2543) เปรียบเทียบการรับรู้วินิจฉัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับ
การจัดกิจกรรมการเล่นิทานคติธรรมและการเล่นเกมแบบรวมมือ ปริญญาโท
กศ ม (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ถ่ายเอกสาร

สุภาวดี ไยพิมล (2533) ความสามารถในการจำแนกพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์ของเด็ก
ปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานโดยใช้หุ่นมือและการเล่นิทาน โดยแสดงบทบาทสมมติประกอบ
ปริญญาโท กศ ม (การศึกษาประถม) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร

✓ สมศักดิ์ ปริบูรณ์ (2542) "นิทาน ความสำคัญและประโยชน์," สถาบันราชภัฏหมู่บ้าน
จอมบึง 2 47 – 64

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ (2546) คู่มือการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย กรุงเทพฯ คุรุสภาลาดพร้าว

อรวรรณ สุมประดิษฐ์ (2533) พฤติกรรมของความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบ และระดับ
ขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบไทย
และการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป ปริญญาโท กศ ม กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ อัดสำเนา

อุบล เวียงสมุทร (2540) การศึกษาเปรียบเทียบความพร้อมทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่
ได้รับการจัดประสบการณ์หุ่นมือ โดยใช้ภาษากลางควบคู่กับภาษาจีน

Andrews, D (1964) "Social Development in Early Children," *A Paper Presented
at Development of the Model for Preschool Social Skills Conference*
Bangkok The Office of the National Primary Education Commission

Judith and others (1996, April) "Rater Agreement Indexes for Performance
Assessment," *Educational and Psychological Measurement* 56(2) 256

Clore, G L and Robert M Bray (1978) "The Effects of Children's Stories on
Behavior and Attitudes Modeling and Vicarious Role playing," *Resources
In Education (ERIC)* 13 156, April

Davis, K (1962) *Human Relations at Work* 2nd ed New York McGraw – Hill

- Dewey J (1916) 'Experience and thinking," *Democracy and Education* Macmillan
- Gesell A and F L I (1946) *The Child from Five to Ten* New York Harper and Brothers
- Good, C V (1973) *Dictionary of Education* 3rd ed New York McGraw-Hill Book Co Inc
- Goslin, P A (1962) "Accuracy of Self Perception and Social Acceptance," *Sociometry* 5 283 – 296
- Halow, G (1932) *Play Behavior and the Choice of Play Materials of Pre – School Children* Chicago Press
- Hurlock, E B (1964) *Child Development* 5th ed New York McGraw – Hill
- Katz, L G and Chard S C (1994) *Engaging Children's Minds The Project approach* Norwood N J Ablex
- Lee, J R (1974) *Teaching Social Studies in the Elementary School* New York Free Presses
- ✓ Livo, N J and Riets, S A (1986) *Story Telling Process and Tractice* Littaton, Colorado Libracies Unlimited, Inc
- Mary, J (1981) 'Peer Interaction Competencies of Preschoolers Rates High of Low in Sociometric status," *Dissertation Abstracts International* 41 403, May
- Piaget, J and Inhealder, B (1969) *The Psychology of the children* New York Weaver, Helen, Basic Books
- Salome, Estes (1979, Semtember) "Play with peer a comparison of the Social Internation of Preschool girls and boy," *Dissertation Abstracts Interanation* 40 1349 – A
- Shaftel, F R and G Shaftel (1967) *Role – Playing for Social Value Decision Making in the Social Studies* New Jersey Englewood Cliffs, Prentice – Hall
- Seefeldt, C (1980) *Teaching Young Children* New Jersey Prentice – Hall Inc

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- คู่มือการใช้เกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมทางสังคม
- แบบบันทึกการให้คะแนนพฤติกรรมทางสังคม

คู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมด้านสังคม

คำชี้แจง

1 พฤติกรรมที่สังเกตและบันทึกลงในแบบสังเกตพฤติกรรมด้านสังคมมี 3 ด้าน ได้แก่ การยอมรับผู้อื่น 8 ข้อ การแบ่งปัน 8 ข้อ การช่วยเหลือ 8 ข้อ รวมจำนวน 24 ข้อ

2 แบบสังเกตพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยเป็นการบันทึกทั้งในรูปของความถี่ (จำนวนครั้ง) และระดับคุณภาพของพฤติกรรมจัดเป็น 3 ระดับคะแนน

3 เวลาที่ใช้ในการสังเกต สังเกตในช่วงเวลาจัดกิจกรรมเสรีเป็นเวลาจำนวน 9 สัปดาห์ และกิจกรรมเสรีเป็นเวลา 8 สัปดาห์ รวมเวลาในการสังเกต 9 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี โดยทำการสังเกตและบันทึกในชั้นดำเนินกิจกรรม ช่วงเวลา 09.30 – 10.00 นาฬิกา รวมเวลา 30 นาที

4 การสุ่มเวลาในการสังเกตพฤติกรรมด้านสังคมตามตารางสุ่มเวลาสังเกตพฤติกรรมด้านสังคม ใช้นาฬิกาจับเวลาในการให้สัญญาณเริ่มและหมดเวลาการสังเกต

ข้อปฏิบัติในการสังเกต

- 1 เขียนชื่อผู้สังเกต ผู้ถูกสังเกต (เด็ก) วัน เดือน ปี ที่ทำการสังเกต
- 2 ผู้ช่วยผู้สังเกต รวมจำนวน 2 คน ทำการสังเกตพฤติกรรมด้านสังคม
- 3 การสังเกตให้ผู้สังเกตทั้ง 2 คน คือ ผู้ช่วยผู้วิจัยทำการสังเกตพร้อมกัน ในช่วงเวลาเดียวกัน ผู้สังเกตจะสังเกตเด็กทีละคน ใช้เวลาในการสังเกตคนละ 1 นาที สลับกันและสังเกตเวียนตั้งแต่เด็กคนที่ 1 – 15 และเมื่อสังเกตครบทุก 5 คน จะพักระหว่างการสังเกต 1 นาที แล้วจึงเริ่มสังเกตเด็กคนต่อไปจนครบ 15 คน เมื่อสังเกตครบ 15 คน ในรอบแรกแล้ว จะสังเกตเวียนและสลับกันอีก 1 รอบ ตั้งแต่เด็กคนที่ 1 – 5

การบันทึกแบบสังเกต

เมื่อสังเกตพฤติกรรมด้านสังคมตรงกับข้อใด และช่องระดับคะแนนพฤติกรรมด้านสังคมตรงกับข้อใด ให้ทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องนั้น ถ้าเกิดพฤติกรรมด้านสังคมและช่องระดับคะแนนพฤติกรรมด้านสังคมซ้ำช่องเดิมให้ทำเครื่องหมาย (✓) เพิ่มลงในช่องเดิมตามจำนวนครั้งที่เกิดพฤติกรรมซ้ำ โดยทำการบันทึกดังนี้

ช่องระดับคะแนน 2	บันทึกเมื่อเด็กเกิดพฤติกรรมด้านสังคมด้วยตนเอง
ช่องระดับคะแนน 1	บันทึกเมื่อแสดงพฤติกรรมด้านสังคมโดยเพื่อนหรือครูบอก
ขอร้องให้ร่วมมือ
ช่องระดับคะแนน 0	บันทึกเมื่อเด็กไม่แสดงพฤติกรรมมาด้านสังคมหรือปฏิเสธที่จะทำ

การเตรียมการในการสังเกต

- 1 ผู้สังเกตต้องศึกษาคู่มือในการสังเกตให้เข้าใจกระบวนการในการสังเกตทั้งหมด เพื่อให้เกิดความชำนาญในการใช้แบบสังเกต
- 2 จัดเตรียมสภาพแวดล้อมและอุปกรณ์ในการปฏิบัติกิจกรรมไว้เรียบร้อยล่วงหน้า
- 3 จัดเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการสังเกต ได้แก่ คู่มือการใช้แบบประเมินพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัย นาฬิกาจับเวลา 1 เรือน และแบบสังเกตพฤติกรรมด้านสังคม ไว้ให้เรียบร้อย
- 4 ผู้สังเกตควรสร้างความคุ้นเคยกับผู้ถูกสังเกตก่อนที่จะทำการสังเกต และพยายามจำชื่อของผู้ถูกสังเกตทุกคน
- 5 ก่อนเริ่มทำการสังเกต ควรให้ผู้ถูกสังเกตได้ทำธุระส่วนตัวให้เรียบร้อยก่อน เช่น ตีมน้ำ เข้าห้องน้ำ

หัวข้อพฤติกรรม	ระดับ คะแนน	รายละเอียดพฤติกรรม	
1 การยอมรับผู้อื่น	2	เด็กรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนอย่างตั้งใจ แล้วนำไปปฏิบัติตาม	
		1	เด็กรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน แต่ไม่นำไปปฏิบัติตาม
		0	เด็กไม่สนใจฟังความคิดเห็นของเพื่อนและไม่นำไปปฏิบัติตาม
1 2 ยอมรับความช่วยเหลือของเพื่อนในการทำกิจกรรม	2	เด็กรับความช่วยเหลือของเพื่อนอย่างเต็มใจ โดยไม่ต้องร้องขอ	
		1	เด็กรับความช่วยเหลือของเพื่อนอย่างเต็มใจ แต่ร้องขอ
		0	เด็กไม่ยอมรับความช่วยเหลือของเพื่อน
1 3 ทำหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายด้วยความเต็มใจ	2	เด็กยอมรับหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายให้ทำอย่างเต็มใจ โดยไม่ต้องขอร้อง	
		1	เด็กยอมรับหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายให้ทำอย่างเต็มใจ โดยต้องขอร้อง
		0	เด็กไม่ยอมรับหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายให้

หัวข้อพฤติกรรม	ระดับ คะแนน	รายละเอียดพฤติกรรม
1 4 ยืมหรือชมเชยเมื่อเพื่อน ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดสำเร็จ	2	เด็กยืมและให้กำลังใจเพื่อนเมื่อเพื่อน ทำกิจกรรม หนึ่งสำเร็จ โดยเพื่อนไม่ต้องบอก
1 5 ปฏิบัติตามข้อตกลงของ ห้องเรียนในการเข้าชมรมต่าง ๆ	1	เด็กยืมและให้กำลังใจเพื่อนเมื่อเพื่อนทำกิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่ง โดยเพื่อนร้องขอ
1 6 ยอมรับใน ความสามารถของคนอื่น	0	เด็กไม่ได้ทำทาหรือไม่สนใจจะทำพฤติกรรมนี้
1 7 ใช้วาจาสุภาพ ขณะที่เล่นร่วมกับ ผู้อื่น	2	เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงก่อนเข้าชมรมโดย ครูไม่ต้อง แนะนำ
1 8 พุดคุยกับเพื่อน อย่าง เป็นกันเองระหว่างทำกิจกรรม	1	เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงก่อนเข้าชมรมโดย ครูต้องแนะนำ
	0	เด็กไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงก่อนเข้าชมรม
	2	เด็กแสดงพฤติกรรมที่ยอมรับความสามารถของคนอื่น โดยการพยักหน้าหรือปรบมือโดยเพื่อนและครูไม่ต้อง ร้องขอ
	1	เด็กแสดงพฤติกรรมที่ยอมรับความสามารถของคนอื่น โดยการพยักหน้าหรือปรบมือ โดยเพื่อนและครูขอร้อง เด็กไม่ได้ทำทาหรือไม่สนใจที่จะแสดง
	0	พฤติกรรมนี้
	2	เด็กใช้วาจาสุภาพกล่าวคำ "ขอบคุณ" ในขณะที่เพื่อน แบ่งของเล่นให้ โดยเพื่อนและครูไม่ต้องขอร้อง
	1	เด็กใช้วาจาสุภาพกล่าวคำ "ขอบคุณ" ในขณะที่เพื่อน แบ่งของเล่นให้ โดยที่เพื่อนและครูร้องขอ
	0	เมื่อเด็กไม่สนใจที่จะแสดงพฤติกรรมนี้
	2	เด็กพุดคุยกับเพื่อนในขณะที่ทำกิจกรรม อย่างเป็นกันเอง
	1	เด็กจะพุดคุยกับเพื่อนในขณะที่เพื่อนพุดด้วย หรือ ต้องการความช่วยเหลือ
	0	เด็กไม่พุดคุยกับเพื่อนในขณะที่ทำกิจกรรม

หัวข้อพฤติกรรม	ระดับ คะแนน	รายละเอียดพฤติกรรม
<p>2 การช่วยเหลือ</p> <p>2 1 พุดแนะนำวิธีการหรือลงมือปฏิบัติกิจกรรมให้แก่เพื่อน</p> <p>2 2 พุดสนับสนุน หรือให้กำลังใจให้เพื่อนทำกิจกรรม</p> <p>2 3 ช่วยเก็บของหรืออุปกรณ์เมื่อเลิกใช้</p> <p>2 4 ช่วยเหลือเพื่อนเมื่อเพื่อนขอร้อง</p>	<p>2</p> <p>1</p> <p>0</p> <p>2</p> <p>1</p> <p>0</p> <p>2</p> <p>1</p> <p>0</p>	<p>เมื่อเด็กสังเกตเห็นหรือทราบว่าเพื่อนเกิดปัญหาในการทำกิจกรรม เด็กพุดแนะนำวิธีการหรือลงมือทำกิจกรรมให้แก่เพื่อน เพื่อช่วยให้เพื่อนทำกิจกรรมได้สำเร็จ โดยที่เพื่อนไม่ต้องร้องขอ</p> <p>เด็กพุดแนะนำวิธีการหรือทำกิจกรรมให้แก่เพื่อน เพื่อช่วยให้เพื่อนทำกิจกรรมได้สำเร็จ โดยเพื่อนหรือครูร้องขอ</p> <p>เด็กปฏิบัติวิธีการพุดแนะนำวิธีการหรือปฏิบัติการทำกิจกรรมให้แก่เพื่อน</p> <p>เด็กพุดสนับสนุนหรือให้กำลังใจ เพื่อให้เพื่อนทำกิจกรรมทำกิจกรรมจนสำเร็จ โดยเพื่อนหรือครูไม่ได้ร้องขอ</p> <p>เด็กพุดสนับสนุนหรือให้กำลังใจ เพื่อให้เพื่อนทำกิจกรรมทำกิจกรรมจนสำเร็จ โดยเพื่อนหรือครูร้องขอ</p> <p>เด็กปฏิบัติวิธีการพุดสนับสนุน หรือให้กำลังใจแก่เพื่อนในการทำกิจกรรมหรือพุดให้เพื่อนเสียกำลังใจ</p> <p>เด็กช่วยเพื่อนเก็บของหรืออุปกรณ์เข้าที่ทันทีเมื่อใช้เสร็จ</p> <p>เด็กช่วยเพื่อนเก็บของหรืออุปกรณ์เข้าที่ เมื่อเพื่อนหรือครูร้องขอ</p> <p>เด็กปฏิบัติหรือไม่สนใจที่จะเก็บอุปกรณ์เมื่อเพื่อนหรือครูร้องขอ</p> <p>เมื่อเพื่อนร้องขอความช่วยเหลือก็เต็มใจ ก็เต็มใจช่วยด้วยความเต็มใจ</p> <p>เมื่อเพื่อนร้องขอความช่วยเหลือก็ช่วยโดยที่เพื่อนและครูต้องบอก</p> <p>เมื่อเพื่อนร้องขอความช่วยเหลือก็ไม่สนใจและปฏิเสธ</p>

หัวข้อพฤติกรรม	ระดับ คะแนน	รายละเอียดพฤติกรรม
2 5 รวมเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ต่างๆ ในการทำกิจกรรม	2	ร่วมช่วยครูเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมโดยที่ เพื่อนและครูไม่ต้องบอก
2 6 ช่วยเหลือตนเองในการ ทำกิจวัตรประจำวัน	1	ร่วมช่วยครูเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมโดยที่ เพื่อนและครูร้องขอ
2 7 ช่วยเหลือเพื่อน โดย ไม่ต้องร้องขอ	0	ไม่รวมเตรียมวัสดุอุปกรณ์โดยที่เพื่อน และครูร้องขอ
2 8 ให้อภัยเพื่อนเมื่อเพื่อน ทำผิดพลาด	2	ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวันของตนเอง ครูต้องร้องบอกให้ทำกิจวัตรประจำวัน
3 การแบ่งปัน	1	ครูร้องบอกให้ทำกิจวัตรประจำวันแล้ว ยังไม่ปฏิบัติตาม
3 1 พุดชักชวนให้เพื่อนร่วม ใช้วัสดุอุปกรณ์	2	เด็กเต็มใจช่วยเหลือเพื่อนด้วยความเต็มใจ โดยที่ เพื่อนไม่ต้องร้องขอ
3 2 หยิบหรือส่งอุปกรณ์ของ ตนให้เพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการ	1	เด็กให้ความช่วยเหลือเพื่อนโดยที่เพื่อนและครูต้องร้อง ขอ
	0	เด็กไม่ช่วยเหลือหรือปฏิเสธการช่วยเหลือเพื่อน

หัวข้อพฤติกรรม	ระดับ คะแนน	รายละเอียดพฤติกรรม
3 3 ชักชวนเพื่อนมาเล่น ของเช่นด้วยกัน	2	เด็กเห็นว่าเพื่อนไม่มีของเล่นและชักชวนเพื่อนโดย ไม่ต้องร้องขอ
3 4 ยอมให้เพื่อนเล่นหรือ ทำกิจกรรมก่อนตนเอง	1	เด็กชวนเพื่อนมาเล่นของเล่นในขณะที่เพื่อนร้องขอ
3 5 ไม่แย่งของเล่นโดย ผลัดเปลี่ยนกันเล่น	0	เด็กไม่ทำท่าหรือชักชวนเพื่อน
3 6 ใช้วัสดุอุปกรณ์ ที่ครู จัดเตรียมไว้อย่างประหยัด	2	เด็กยอมให้เพื่อนเล่นและทำกิจกรรมก่อนโดยไม่ต้อง รอให้เพื่อนบอก
3 7 แบ่งของให้เพื่อนโดยให้ เพื่อนหยิบของ	1	เด็กยอมให้เพื่อนเล่นและทำกิจกรรมก่อนโดยเพื่อน ขอร้อง
3 8 ให้เพื่อนยืมของเล่น ของใช้	0	เมื่อเด็กไม่ได้ทำท่าหรือไม่สนใจจะทำ พฤติกรรมนี้ เด็กไม่แย่งของเล่นจากเพื่อนเมื่อเล่นเสร็จ แต่ แลกเปลี่ยนกัน
	1	เด็กไม่แย่งของเล่นจากเพื่อนแต่ไม่ผลัดเปลี่ยนกัน ครูหรือเพื่อนก็ร้องขอ
	0	เมื่อครูและเพื่อนร้องบอกให้ผลัดเปลี่ยน เด็กก็ไม่สนใจที่จะผลัดเปลี่ยน
	2	เมื่อครูให้เด็กทำกิจกรรมเด็กก็ใช้อุปกรณ์ ที่มีอยู่อย่าง ประหยัด
	1	เมื่อครูให้เด็กทำกิจกรรมเด็กก็ใช้อุปกรณ์ อย่าง ประหยัดเมื่อครูร้องบอก
	0	เมื่อครูให้เด็กทำกิจกรรมเด็กใช้อุปกรณ์อย่างฟุ่มเฟือย
	2	เด็กแบ่งของให้เพื่อนโดยให้เพื่อนหยิบเอง
	1	เด็กแบ่งของให้เพื่อนโดยที่เพื่อนร้องขอ
	0	เด็กไม่สนใจที่จะทำพฤติกรรมนี้
	2	เด็กให้เพื่อนยืมของเล่นของใช้โดยที่เพื่อน ไม่ร้องขอ
	1	เด็กให้เพื่อนยืมของเล่นของใช้โดยที่เพื่อนร้องขอ
	0	เด็กไม่สนใจที่จะทำพฤติกรรมนี้

พฤติกรรมทางสังคม	2 มาก	1 ปานกลาง	0 น้อย	หมายเหตุ
3 การแบ่งปัน 3 1 พุดชักชวนให้เพื่อนร่วมใช้วัสดุอุปกรณ์ 3 2 หยิบหรือส่งอุปกรณ์ของตนให้เพื่อนเมื่อ เพื่อนต้องการ 3 3 ชักชวนมาเล่นของเล่นด้วยกัน 3 4 ยอมให้เพื่อนหรือทำกิจกรรมก่อนตนเอง 3 5 ไม่แย่งของเล่นโดยผลัดเปลี่ยนกันเล่น 3 6 ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ถูกเตรียมไว้อย่างประหยัด 3 7 แบ่งของให้เพื่อนโดยให้เพื่อนหยิบเอง 3 8 ให้เพื่อนยืมของเล่นของใช้				

บันทึกพฤติกรรมเพิ่มเติม

ภาคผนวก ข

- คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมเล่นิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ
- แผนการจัดกิจกรรมเล่นิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ
- ตารางการจัดกิจกรรมเล่นิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ

คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ

หลักการและเหตุผล

การส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนาทางด้านสังคมของเด็กปฐมวัยจึงจะเป็นรากฐานของการเจริญเติบโตเพื่อที่จะอยู่ร่วมกันและเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม การพึ่งพาอาศัยกัน การไม่เห็นแก่ตัว การช่วยเหลือ การแบ่งปัน การพัฒนาและการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม สามารถจัดกิจกรรมต่างๆ ได้มากมาย การจัดกิจกรรมการเล่านิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นกิจกรรมที่สามารถเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องจากการรวมกลุ่มกันในสังคม จากการฟังนิทานคติธรรมที่สอดแทรกพฤติกรรมทางสังคม คือ การยอมรับผู้อื่น การช่วยเหลือ การแบ่งปัน แล้วเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นบทบาทสมมติ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายให้เด็กได้ยอมรับผู้อื่น ช่วยเหลือและแบ่งปัน ทั้งนี้ครูต้องมีบทบาทในการเตรียมสื่อและอุปกรณ์ที่หลากหลายและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมการเล่านิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ เด็กมีส่วนร่วมในการเล่านิทาน การเล่นบทบาทสมมติตามความคิดและจินตนาการของตนเอง ครูใช้คำถามกระตุ้นความคิดเพื่อให้เกิดพฤติกรรมทางสังคมในการอยู่ร่วมกัน

จุดมุ่งหมาย

- 1 เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมในด้านการยอมรับผู้อื่น การช่วยเหลือ การแบ่งปัน
- 2 เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการฟัง จับเรื่องราว
- 3 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการในการเล่นบทบาทสมมติ

หลักการจัดกิจกรรม

- 1 จัดกิจกรรมเล่านิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ๆ ละ 3 วัน ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันละ 30 นาที
- 2 ลักษณะของเนื้อหาิทานเป็นนิทานคติธรรมที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย มีทั้งหมด 8 เรื่อง ได้แก่

1 เรื่องสิงโตเผ่าเจ้าเล่ห์	5 เรื่องราชสีห์กับหนู
2 เรื่องสุนัขในรางหญ้า	6 เรื่องสุนัขจิ้งจอกกับนกกระสา
3 เรื่องปลาหมึกจอมเกเร	7 เรื่องสุนัขจิ้งจอกแสนกล
4 เรื่องเจ้าหญิงแสนดี	8 เรื่องเจ้าม้ากับเจ้าลา

- 3 ลักษณะของนิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ เป็นหนังสือนิทานประกอบการเล่า ซึ่งมีทั้งหมด 8 เล่ม แต่ละเรื่องจะมีเนื้อหาจบในเล่ม

วิธีดำเนินกิจกรรม

การจัดกิจกรรมการเล่นิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ จะแบ่งเด็กออกเป็น 3 กลุ่มๆ ละ 5 คน

วันที่ 1 ครูเล่าิทานคติธรรม โดยเด็กเป็นผู้ฟังและหลังจากที่ฟังแล้วให้เด็กเล่นบทบาทสมมติตามความเข้าใจและจินตนาการของตนเอง

วันที่ 2 ครูเล่าิทานคติธรรม โดยเด็กเป็นผู้ฟังและเปลี่ยนกลุ่มใหม่ เด็กเล่นบทบาทสมมติตามความเข้าใจของตนเอง โดยครูสอดแทรกพฤติกรรมทางสังคมโดยโยงเข้าหาตัวเด็ก

วันที่ 3 เด็กเปลี่ยนกลุ่มใหม่เป็น 3 กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มแบ่งหน้าที่และเลือกอุปกรณ์แต่งกายและเล่นบทบาทสมมติที่ละกลุ่ม

ขั้นตอนการเล่นิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ มีดังนี้

ขั้นนำ (3 – 5 นาที)

ครูนำเข้าสู่บทเรียนด้วยกิจกรรมตามความเหมาะสมโดยเลือกกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ดังนี้ การร้องเพลง การท่องคำคล้องจอง การใช้ปริศนาคำทาย เพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจและมีความพร้อมก่อนเข้าสู่กิจกรรม

ขั้นดำเนินกิจกรรม (ประมาณ 15 – 20 นาที)

สร้างข้อตกลงในการปฏิบัติกิจกรรมดังนี้

1 ให้เด็กๆ แบ่งกลุ่มเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน

2 ก่อนดำเนินการเล่าิทาน ให้ผู้เลากลาวทักทาย “สวัสดี” กับผู้ฟังและดำเนินการเล่าิทานคติธรรมจนจบเรื่อง

3 ครูแนะนำสื่ออุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเล่นบทบาทสมมติ ซึ่งในแต่ละสัปดาห์ก็จะสลับสับเปลี่ยนกันไปตามความเหมาะสม

- ที่คาดศีรษะ

- หน้ากาก

- เครื่องแต่งกายทำจากถุงกระดาษ

ฯลฯ

4 เด็กและครูร่วมกันสร้างหรือบทวนข้อตกลงในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อความถูกต้องและเป็นระเบียบ

4 1 เด็กสามารถเลือกกลุ่มทำกิจกรรมได้ตามความต้องการ แต่ต้องไม่เกินกลุ่มละ 5 คน

4 2 ไม่แยงสื่ออุปกรณ์ประกอบการเล่น ในขณะที่เพื่อนๆ กำลังใช้อยู่ หรือกำลังเล่นบทบาทสมมติอยู่

4 3 เมื่อเด็กทำกิจกรรมเสร็จแล้ว แต่ละกลุ่มให้เก็บสื่ออุปกรณ์ต่างๆ เข้าที่เดิม ให้เพื่อนกลุ่มต่อไปเล่นบทบาทสมมติต่อได้ทันที

5 เด็กลงมือทำกิจกรรมเล่นบทบาทสมมติตามความคิดและจินตนาการของตนเอง

6 เมื่อเด็กทำกิจกรรมเล่นบทบาทสมมติจนครบทุกกลุ่มแล้ว ให้เด็กรวมกันเก็บสื่ออุปกรณ์เข้าที่ให้เรียบร้อย

ขั้นสรุป (ประมาณ 5 นาที)

ให้เด็กรวมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวละครในเรื่องว่าเป็นอย่างไร และครูก็สอดแทรกพฤติกรรมทางสังคมให้เด็กรู้จักการยอมรับผู้อื่น การช่วยเหลือ การแบ่งปัน โดยให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการจัดกิจกรรมในแต่ละวัน

การประเมินผล

1 สังเกตพฤติกรรมในขณะที่ทำกิจกรรม

2 สังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยในกิจกรรมเสรี โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรม

บทบาทครู

ในการจัดประสบการณ์เล่านิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ บทบาทครูมีดังนี้

1 ศึกษาแผนการจัดประสบการณ์เล่านิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ

2 จัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ที่จะใช้ในการเล่านิทานและการเล่นบทบาทสมมติให้เพียงพอต่อความต้องการของเด็ก และคอยดูความเรียบร้อยในขณะที่เด็กทำกิจกรรม

3 ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมอย่างอิสระและคอยให้ความช่วยเหลือเมื่อเด็กร้องขอเท่านั้น

4 กระตุ้นให้เด็กได้ใช้สื่ออุปกรณ์ที่ถูกต้องเตรียมไว้

5 สังเกตพฤติกรรมและให้เด็กทุกคนได้ร่วมกิจกรรมและให้ความสำคัญกับเด็กทุกคน

บทบาทเด็ก

ครูควรอธิบายขั้นตอนการปฏิบัติให้เด็กทราบดังต่อไปนี้

1 ปฏิบัติตามข้อตกลงในการฟังนิทานคติธรรม และร่วมสนทนาและตอบคำถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องนิทาน

2 เด็กแต่ละกลุ่มแบ่งหน้าที่ปฏิบัติในการเล่านิทานและแสดงบทบาทตามตัวละครแต่ละตัว

3 ให้เด็กแต่ละกลุ่มลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติตามความคิดและจินตนาการของตนเองอย่างอิสระ

หมายเหตุ

ปฏิบัติกิจกรรมการเล่านิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ ทั้ง 8 เรื่อง โดยจัดกิจกรรมลักษณะนี้สัปดาห์ละเรื่อง เรื่องละ 3 วัน จัดกิจกรรมทั้งหมด 8 สัปดาห์

ตารางการจัดกิจกรรมเล่านิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ

การจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบการเล่นบทบาทสมมติ

ใช้เวลา 8 สัปดาห์ๆ 3 วันๆ ละ 30 นาที (08.45 – 09.15 น.) ดังนี้

สัปดาห์ที่	วันที่ทำการทดลอง	กิจกรรมการเล่านิทานคติธรรม	สื่อประกอบการเล่นบทบาทสมมติ
1	อังคาร / พุธ / พฤหัสบดี	-ครูเล่านิทาน เด็กเล่นบทบาทสมมติ -ครูเล่านิทาน เด็กเล่นบทบาทสมมติ -เด็กเล่านิทาน เด็กเล่นบทบาทสมมติ เรื่อง สิงโตเฒ่าเจ้าเล่ห์	-หนังสือนิทานเรื่อง สิงโตเฒ่าเจ้าเล่ห์ -ที่คาดศีรษะ -หมวกรูปหน้าสัตว์ -เด็กเลือกอุปกรณ์แต่งกายเอง
2	อังคาร / พุธ / พฤหัสบดี	-ครูเล่านิทาน เด็กเล่นบทบาทสมมติ -ครูเล่านิทาน เด็กเล่นบทบาทสมมติ -เด็กเล่านิทาน เด็กเล่นบทบาทสมมติ เรื่อง สุนัขในรางหญ้า	-หนังสือนิทานเรื่อง สุนัขในรางหญ้า -เครื่องแต่งกายทำจากถุงกระดาษ -หน้ากาก -เด็กเลือกอุปกรณ์แต่งกายเอง
3	อังคาร / พุธ / พฤหัสบดี	-ครูเล่านิทาน เด็กเล่นบทบาทสมมติ -ครูเล่านิทาน เด็กเล่นบทบาทสมมติ -เด็กเล่านิทาน เด็กเล่นบทบาทสมมติ เรื่อง ปลาหมึกจอมเกร	-หนังสือนิทานเรื่อง ปลาหมึกจอมเกร -ที่คาดศีรษะ -หมวกรูปหน้าสัตว์ -เด็กเลือกอุปกรณ์แต่งกายเอง
4	อังคาร / พุธ / พฤหัสบดี	-ครูเล่านิทาน เด็กเล่นบทบาทสมมติ -ครูเล่านิทาน เด็กเล่นบทบาทสมมติ -เด็กเล่านิทาน เด็กเล่นบทบาทสมมติ เรื่อง เจ้าหญิงแสนดี	-หนังสือนิทานเรื่อง เจ้าหญิงแสนดี -เครื่องแต่งกายทำจากถุงกระดาษ -หน้ากาก -เด็กเลือกอุปกรณ์แต่งกายเอง
5	อังคาร / พุธ / พฤหัสบดี	-ครูเล่านิทาน เด็กเล่นบทบาทสมมติ -ครูเล่านิทาน เด็กเล่นบทบาทสมมติ -เด็กเล่านิทาน เด็กเล่นบทบาทสมมติ เรื่อง ราชสีห์กับหนู	-หนังสือนิทานเรื่อง ราชสีห์กับหนู -ที่คาดศีรษะ -หมวกรูปหน้าสัตว์ -เด็กเลือกอุปกรณ์แต่งกายเอง
6	อังคาร / พุธ / พฤหัสบดี	-ครูเล่านิทาน เด็กเล่นบทบาทสมมติ -ครูเล่านิทาน เด็กเล่นบทบาทสมมติ -เด็กเล่านิทาน เด็กเล่นบทบาทสมมติ เรื่อง สุนัขจิ้งจอกกับนก กระสา	-หนังสือนิทานเรื่อง สุนัขจิ้งจอกกับนก กระสา -เครื่องแต่งกายทำจากถุงกระดาษ -หน้ากาก -เด็กเลือกอุปกรณ์แต่งกายเอง
7	อังคาร / พุธ / พฤหัสบดี	-ครูเล่านิทาน เด็กเล่นบทบาทสมมติ -ครูเล่านิทาน เด็กเล่นบทบาทสมมติ -เด็กเล่านิทาน เด็กเล่นบทบาทสมมติ เรื่อง สุนัขจิ้งจอกแสนกล	-หนังสือนิทานเรื่อง สุนัขจิ้งจอกแสนกล -ที่คาดศีรษะ -หมวกรูปหน้าสัตว์ -เด็กเลือกอุปกรณ์แต่งกายเอง
8	อังคาร / พุธ / พฤหัสบดี	-ครูเล่านิทาน เด็กเล่นบทบาทสมมติ -ครูเล่านิทาน เด็กเล่นบทบาทสมมติ -เด็กเล่านิทาน เด็กเล่นบทบาทสมมติ เรื่อง เจ้าม้ากับเจ้าลา	-หนังสือนิทานเรื่อง เจ้าม้ากับเจ้าลา -เครื่องแต่งกายทำจากถุงกระดาษ -หน้ากาก -เด็กเลือกอุปกรณ์แต่งกายเอง

แผนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ
สัปดาห์ที่ 1 ครั้งที่ 1
นิทานคติธรรม เรื่อง สิงโตเฒ่าเจ้าเล่ห์

จุดประสงค์

- 1 เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคมในด้าน
 - การยอมรับผู้อื่น
 - การช่วยเหลือ
 - และการแบ่งปัน
- 2 เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้เล่นบทบาทสมมติตามเนื้อเรื่องนิทานคติธรรม
- 3 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ (3 - 5 นาที)

เด็กและครูรวมกันร้องเพลง "เพื่อนจ๊ะ เพื่อนจ๋า" และทำท่าทางประกอบตามความคิดสร้างสรรค์

ขั้นดำเนินกิจกรรม

- 1 ให้เด็กแบ่งกลุ่มเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน (โดยที่เด็กๆ เปลี่ยนกลุ่มทุกวัน)
- 2 ครูเล่านิทานคติธรรมเรื่องสิงโตเฒ่าเจ้าเล่ห์ ให้เด็กฟังจนจบเรื่อง
- 3 สนทนาถึงตัวละครในเนื้อเรื่องและสอดแทรกพฤติกรรมทางสังคมในด้านการยอมรับผู้อื่น การช่วยเหลือ แบ่งปัน
- 4 ให้เด็กแต่ละกลุ่มเลือกอุปกรณ์ที่เด็กต้องการจะแสดงเป็นตัวใดตัวหนึ่งที่ครูกล่าว
 - ที่คาดศีรษะหน้าสิงโต
 - ที่คาดศีรษะหน้ากระต่าย
 - ที่คาดศีรษะหน้าไก่อ้วน
 - ที่คาดศีรษะหน้ารูปม้า
- 5 เด็กแต่ละกลุ่มเริ่มแสดงบทบาทสมมติที่ละหนึ่งกลุ่ม โดยตกลงเวลากลุ่มละ 5 นาที ตามเนื้อเรื่องที่ครูเล่าตามความเข้าใจและความคิดของตนเอง

ขั้นสรุป

เด็กและครูร่วมกันสรุปเนื้อเรื่องของนิทานคติธรรมเรื่อง สิงโตเฒ่าเจ้าเล่ห์ ว่ามีใครทำอะไร ที่ไหน และผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร ตั้งคำถามดังต่อไปนี้

- ทำไมสิงโตถึงถูกปลดออกจากตำแหน่งเจ้าป่า
- สิงโตมีนิสัยอย่างไร
- ใครที่ถูกสิงโตหลอกไปกินเป็นอาหาร

สื่อ

- 1 หนังสือนิทานคติธรรมเรื่องสิงโตเมาเจ้าเล่ห์
- 2 เพลงเพื่อนจะ เพื่อนจำ
- 3 ที่คาดศีรษะ

การประเมินผล

- 1 สังเกตพฤติกรรมขณะเด็กร่วมทำกิจกรรม
- 2 สังเกตการสนทนา การตอบคำถาม

ภาคผนวก

นิทานคติธรรมเรื่อง สิงโตเฒ่าเจ้าเล่ห์

กลางป่าใหญ่แห่งหนึ่ง เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิด เมื่อหลายปีก่อนป่าแห่งนี้ มีสิงโตตัวหนึ่งเป็นเจ้าป่า แต่สิงโตทำตัวไม่ดีจึงถูกปลดจากตำแหน่งนี้ สิงโตยังคงทำตัวเป็นเจ้าป่ามาตลอด ใช้กำลังที่ตัวเองมีอยู่รังแกสัตว์อื่นๆ เพื่อเป็นอาหาร

แล้วแมงกระต่ายก็รีบ กระโดดเข้าไปในโพรงเพื่อปกป้องลูกๆ สิงโตเจ้าเล่ห์ก็ กระโจนตามแต่ต้องแสดงความเสียใจกับเจ้าสิงโตด้วย เพราะโพรงเล็กเกินไปที่มันจะเข้าไปได้ เจ้าสิงโตเจ้าเล่ห์รังแกสัตว์ทุกชนิดอย่างนี้เรื่อยมา จนกระทั่งแก่เฒ่าก็ยังไม่เลิกนิสัยนี้ และคิดอยู่เสมอว่าวันนี้จะกินอะไรดี

วันหนึ่งๆ เจ้าสิงโตเฒ่าจึงได้แต่นอนคอยเหงื่ออยู่ไตรมไม้เป็นส่วนใหญ่ พอดอนสายมันก็เห็นม้าตัวหนึ่งเดินมาหาอาหารอยู่ใกล้ๆ มันจึงอยากลองกินเนื้อม้าดูบ้าง

คิดได้อย่างนั้นแล้ว เจ้าสิงโตเฒ่าจึงแกล้งป่าวประกาศออกไปว่า

“สัตว์ทั้งหลายที่รัก เราคือสิงโตที่กลับตัวกลับใจแล้วละ พอแก่ตัวลงก็อยากจะทำประโยชน์อะไรเพื่อพวกท่านบ้าง เราได้ไปร่ำเรียนวิชาหมอมมาจากแดนไกลโพ้น เพื่อมารักษาพวกท่านเสียวันละใครนะ ปวดท้อง ปวดหัว ปวดขา ปวดกระเพราะอาหาร ปวดลำไส้เชิญทางนี้เลยจ๊ะ

เหตุการณ์อยู่ในสายตาของเจ้าม้าตลอด พอมันเห็นสิงโตเดินออกมาจากถ้ำโดยที่ไม่มีแม่เฒ่าเดินออกมาด้วย แถมที่ปากของสิงโตเฒ่ายังมีคราบเลือดติดอยู่ด้วยมันจึงรู้ในทันทีว่านี่คือกลลวงของเจ้าสิงโตเฒ่าเจ้าเล่ห์ ที่วิ่งไล่ตามสัตว์ไม่ไหว จึงต้องออกอุบายหาอาหารด้วย

สิงโตดีใจ ที่เจ้าม้าตกหลุมพรางของตนได้โดยง่าย แต่มันหารู้ไม่ว่าแท้ที่จริงแล้วเจ้าม้ารู้ทันทุกอย่างเลย และยังมีแผนที่จะแก้เผ็ดเจ้าสิงโตเฒ่าเจ้าเล่ห์ตัวนี้อีกด้วย พอเจ้าม้าเดินตามสิงโตเข้าไปในถ้ำ

พอสิ้นเสียงสิงโตเท่านั้นแหละ เจ้าม้าก็เตะโครมเข้าให้ที่ใบหน้า จนสิงโตลงไปนอนลุกไม่ขึ้นเลยทีเดียว

ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา สิงโตก็หาอาหารได้ยากเย็นยิ่งขึ้น เพราะสัตว์ทุกตัวรู้ว่ายังงี้ๆ สิงโตเจ้าเล่ห์จะไม่ยอมเปลี่ยนนิสัยตัวเองเด็ดขาด

“เพื่อนจ๊ะ เพื่อนจ๋า”

(กัญญา เกตุกล้า)

เพื่อนจ๊ะ เพื่อนจ๋า
มีอะไรแบ่งปัน

มาเล่นด้วยกัน
เล่นกันดีดี

แผนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ
สัปดาห์ที่ 1 ครั้งที่ 2
นิทานคติธรรม เรื่อง สิงโตเฒ่าเจ้าเล่ห์

จุดประสงค์

- 1 เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคมในด้าน
 - การยอมรับผู้อื่น
 - การช่วยเหลือ
 - และการแบ่งปัน
- 2 เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้เล่นบทบาทสมมติตามเนื้อเรื่องนิทานคติธรรม
- 3 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ (3 - 5 นาที)

เด็กและครูรวมกันร้องเพลง “เล่นกัน” และทำท่าทางประกอบตามจินตนาการ

ขั้นดำเนินกิจกรรม

- 1 ให้แบ่งกลุ่มใหม่เป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน
- 2 ครูเล่านิทานคติธรรมเรื่องสิงโตเฒ่าเจ้าเล่ห์ ให้เด็กฟังจนจบเรื่อง ตามลำดับ

ขั้นตอนของเนื้อเรื่องในนิทาน

- 3 ครูแนะนำอุปกรณ์ในการเล่นบทบาทสมมติชุดใหม่ ได้แก่ หมวกรูปหน้าสัตว์
 - หมวกหน้าสิงโต
 - หมวกหน้ากระต่าย
 - หมวกหน้าไก่ทอง
 - หมวกหน้ารูปม้า

4 เด็กและครูรวมสร้างข้อตกลงในการเล่นบทบาทสมมติ โดยให้เล่นทีละกลุ่ม กลุ่มละ 5 นาที ตามเนื้อเรื่องที่ครูเป็นผู้เล่า

5 เมื่อเด็กทั้ง 3 กลุ่ม เล่นบทบาทสมมติครบแล้ว ให้แต่ละกลุ่มร่วมเก็บอุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดงให้เรียบร้อย

ขั้นสรุป

เด็กและครูร่วมกันสรุปเนื้อเรื่องในนิทานคติธรรมว่าเป็นอย่างไรบ้าง ซึ่งครูได้สนทนาเพิ่มเติมเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคม

- การยอมรับผู้อื่น
- การช่วยเหลือ
- การแบ่งปัน

โดยโยงเข้าหาตัวเด็ก ถ้าเราเป็นสิงโตเราควรปฏิบัติตนอย่างไรให้เหมาะสม

สื่อ

- 1 หนังสือนิทานคติธรรมเรื่องสิงโตเฒ่าเจ้าเล่ห์
- 2 เพลงเล่นกัน
- 3 หมวกรูปหน้าสัตว์

การประเมินผล

- 1 สังเกตพฤติกรรมขณะเด็กร่วมทำกิจกรรม
- 2 สังเกตการสนทนา

ภาคผนวก

นิทานคติธรรมเรื่อง สิงโตเผ่าเจ้าเล่ห์

กลางป่าใหญ่แห่งหนึ่ง เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิด เมื่อหลายปีก่อนป่าแห่งนี้ มีสิงโตตัวหนึ่งเป็นเจ้าป่า แต่สิงโตทำตัวไม่ดีจึงถูกปลดจากตำแหน่งนี้ สิงโตยังคงทำตัวเป็นเจ้าป่ามาตลอด ใช้กำลังที่ตัวเองมีอยู่รังแกสัตว์อื่นๆ เพื่อเป็นอาหาร

แล้วแม้กระทั่งกริบบ กระโดดเข้าไปในโพรงเพื่อปกป้องลูกๆ สิงโตเจ้าเล่ห์ก็ กระโจนตามแต่ต้องแสดงความเสียใจกับเจ้าสิงโตด้วย เพราะโพรงลึกเกินไปที่มันจะเข้าไปได้ เจ้าสิงโตเจ้าเล่ห์รังแกสัตว์ทุกชนิดอย่างนี้เรื่อยมา จนกระทั่งแก่เฒ่าก็ยังไม่เลิกนิสัยนี้ และคิดอยู่เสมอว่าวันนี้จะกินอะไรดี

วันหนึ่งๆ เจ้าสิงโตเผ่าจึงได้แต่นอนคอยเหงื่ออยู่ใต้ร่มไม้เป็นสวนใหญ่ พอดอนสาย มันก็เห็นม้าตัวหนึ่งเดินมาหาอาหารอยู่ใกล้ๆ มันจึงอยากลองกินเนื้อม้าดูบ้าง

คิดได้อย่างนั้นแล้ว เจ้าสิงโตเผ่าจึงแก้งป่าวประกาศออกไปว่า

“สัตว์ทั้งหลายที่รัก เราคือสิงโตที่กลับตัวกลับใจแล้วละ พอแกตัวลงก็นึกอยากจะทำประโยชน์อะไรเพื่อพวกท่านบ้าง เราได้ไปร่ำเรียนวิชาหมอมามาจากแดนไกลโพ้น เพื่อมารักษาพวกท่านเสียจนใครนะ ปวดท้อง ปวดหัว ปวดขา ปวดกระเพราะอาหาร ปวดลำไส้เชิญทางนี้เลยจ๊ะ

เหตุการณ์อยู่ในสายตาของเจ้าม้าตลอด พอมันเห็นสิงโตเดินออกมาจากถ้ำโดยที่ไม่มีแม่โขงวง เดินออกมาด้วย แถมที่ปากของสิงโตเผ่ายังมีคราบเลือดติดอยู่ด้วยมันจึงรู้ในทันทีว่านี่คือกลลวงของเจ้าสิงโตเผ่าเจ้าเล่ห์ ที่วิ่งไล่ตามสัตว์ไม่ไหว จึงต้องออกอุบายหาอาหารด้วย

สิงโตดีใจ ที่เจ้าม้าตกหลุมพรางของตนได้โดยง่าย แต่มันหารู้ไม่ว่าแท้ที่จริงแล้วเจ้าม้ารู้ทันทุกอย่างเลย และยังมีแผนที่จะแก้เผ็ดเจ้าสิงโตเผ่าเจ้าเล่ห์ตัวนี้อีกด้วย พอเจ้าม้าเดินตามสิงโตเข้าไปในถ้ำ

พอสิ้นเสียงสิงโตเท่านั้นแหละ เจ้าม้าก็เตะโครมเข้าให้ที่ใบหน้า จนสิงโตลงไปนอนลุกไม่ขึ้นเลยทีเดียว

ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา สิงโตก็หาอาหารได้ยากเย็นยิ่งขึ้น เพราะสัตว์ทุกตัวรู้ว่ายังไงๆ สิงโตเจ้าเล่ห์จะไม่ยอมเปลี่ยนนิสัยตัวเองเด็ดขาด

“เพื่อนจ๊ะ เพื่อนจ๋า”

(กัญญา เกตุกล้า)

เล่นกัน
เราต้องสามัคคี
ของเล่นเราเล่นด้วยกัน

เล่นกันดีดี
เราเป็นเพื่อนกัน
เมื่อเลิกเล่นพลันช่วยกันเก็บเอ๋ย

แผนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ
สัปดาห์ที่ 1 ครั้งที่ 3
นิทานคติธรรม เรื่อง สิงโตเฒ่าเจ้าเล่ห์

จุดประสงค์

- 1 เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคมในด้าน
 - การยอมรับผู้อื่น
 - การช่วยเหลือ
 - และการแบ่งปัน
- 2 เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้เล่นบทบาทสมมติตามเนื้อเรื่องนิทานคติธรรม
- 3 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ (3 - 5 นาที)

เด็กและครูร่วมกันร้องเพลง “ป่าแสนสวย” และทำท่าทางประกอบตามความคิดสร้างสรรค์

ขั้นดำเนินกิจกรรม

- 1 ให้เด็กแบ่งกลุ่มเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน
- 2 ให้เด็กแต่ละกลุ่มแบ่งหน้าที่ในการจัดกิจกรรมเล่านิทานคติธรรมและเล่นบทบาทสมมติ
- 3 ครูแนะนำอุปกรณ์ที่เด็กจะใช้ในการเล่นบทบาทสมมติ โดยให้เด็กเลือกเองซึ่งประกอบด้วยหมวกรูปหน้าสัตว์ต่างๆ และที่คาดศีรษะรูปหน้าสัตว์ต่างๆ
- 4 เด็กและครูร่วมสร้างข้อตกลงในการเล่นบทบาทสมมติโดยให้เล่นทีละกลุ่ม กลุ่มละ 5 นาที ตามเนื้อเรื่องที่เด็กเล่าตามความเข้าใจและความคิดของตนเอง
- 5 เด็กแต่ละกลุ่มแบ่งหน้าที่กันว่าใครจะเป็นผู้เล่านิทานและใครจะเล่นบทบาทสมมติเป็นตัวอะไร แล้วแต่ละกลุ่มเลือกอุปกรณ์ที่จะใช้ประกอบการเล่น เช่น
 - ที่คาดศีรษะหน้าสัตว์ชนิดต่างๆ
 - หมวกรูปหน้าสัตว์
- 6 เมื่อเด็กทั้ง 3 กลุ่มเล่านิทานและเล่นบทบาทสมมติแล้ว ให้เด็กร่วมกันเก็บอุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดงให้เรียบร้อย

ขั้นสรุป

ให้เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปถึงการแสดงของกลุ่มตนเองว่าเป็นอย่างไรบ้าง และร่วมกันแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

สื่อ

- 1 หนังสือนิทานคติธรรมเรื่องสิงโตเฒ่าเจ้าเล่ห์
- 2 เพลงป่าแสนสวย
- 3 อุปกรณ์แต่งกายที่ใช้ประกอบการแสดงมีที่คาดศีรษะ, หมวก

การประเมินผล

- 1 สังเกตพฤติกรรมขณะเด็กรวมทำกิจกรรม
- 2 สังเกตการสนทนา

ภาคผนวก

นิทานคติธรรมเรื่อง สิงโตเด๋า

กลางป่าใหญ่แห่งหนึ่ง เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิด เมื่อหลายปีก่อนป่าแห่งนี้ มีสิงโตตัวหนึ่งเป็นเจ้าของป่า แต่สิงโตทำตัวไม่ดีจึงถูกปลดจากตำแหน่งนี้ สิงโตยังคงทำตัวเป็นเจ้าของป่ามาตลอด ใช้กำลังที่ตัวเองมีอยู่รังแกสัตว์อื่นๆ เพื่อเป็นอาหาร

แล้วแมงกระต่ายก็รีบ กระโดดเข้าไปในโพรงเพื่อปกป้องลูกๆ สิงโตเจ้าเล่ห์ก็ กระจ้อนตามแต่ต้องแสดงความเสียใจกับเจ้าสิงโตด้วย เพราะโพรงเล็กเกินไปที่มันจะเข้าไปได้ เจ้าสิงโตเจ้าเล่ห์รังแกสัตว์ทุกชนิดอย่างนี้เรื่อยมา จนกระทั่งแก่เฒ่าก็ยังไม่เลิกนิสัยนี้ และคิดอยู่เสมอว่าวันนี้จะกินอะไรดี

วันหนึ่งๆ เจ้าสิงโตเด๋าจึงได้แต่นอนคอยเหงื่ออยู่ใตร่มไม้เป็นสวนใหญ่ พอตอนสาย มันก็เห็นม้าตัวหนึ่งเดินมาหาอาหารอยู่ใกล้ๆ มันจึงอยากลองกินเนื้อม้าดูบ้าง

คิดได้อย่างนั้นแล้ว เจ้าสิงโตเด๋าจึงแกล้งป่าวประกาศออกไปว่า

“สัตว์ทั้งหลายที่รัก เราคือสิงโตที่กลับตัวกลับใจแล้วละ พอแก่ตัวลงก็อยากจะทำประโยชน์อะไรเพื่อพวกท่านบ้าง เราได้ไปรำเรียนวิชาหมอมมาจากแดนไกลโพ้น เพื่อมารักษาพวกท่านเสียจะใครนะ ปวดท้อง ปวดหัว ปวดขา ปวดกระเพราะอาหาร ปวดลำไส้เชิญทางนี้เลยจ๊ะ

เหตุการณ์อยู่ในสายตาของเจ้าม้าตลอด พอมันเห็นสิงโตเดินออกมาจากถ้ำโดยที่ไม่มีแม่ไก่อ้วง เดินออกมาด้วย แกรมที่ปากของสิงโตเด๋อายังมีคราบเลือดติดอยู่ด้วยมันจึงรู้ในทันทีว่านี่คือกอลวงของเจ้าสิงโตเด๋าเจ้าเล่ห์ ที่วิ่งไล่ตามสัตว์ไม่ไหว จึงต้องออกอุบายหาอาหารด้วย

สิงโตดีใจ ที่เจ้าม้าตกหลุมพรางของตนได้โดยง่าย แต่มันหารู้ไม่ว่าแท้ที่จริงแล้วเจ้าม้ารู้ทันทุกอย่างเลย และยังมีแผนที่จะแก้เผ็ดเจ้าสิงโตเด๋าเจ้าเล่ห์ตัวนี้อีกด้วย พอเจ้าม้าเดินตามสิงโตเข้าไปในถ้ำ

พอสิ้นเสียงสิงโตเทานั้นแหละ เจ้าม้าก็เตะโครมเข้าให้ที่ไบหน้า จนสิงโตลงไปนอนลุกไม่ขึ้นเลยทีเดียว

ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา สิงโตก็หาอาหารได้ยากเย็นยิ่งขึ้น เพราะสัตว์ทุกตัวรู้ว่ายังงี้ๆ สิงโตเจ้าเล่ห์จะไม่ยอมเปลี่ยนนิสัยตัวเองเด็ดขาด

เพลงป่าแสนสวย

(สมพิศ สิริภัทรวณิช)

ป่าสวยแสน	ต้องช่วยกันรักษา
อย่าทำลายป่า	คุณคามากมี
ดิน น้ำ พืช สัตว์	ผูกมัดโลกนี้
รมเย็นทุกที	อยู่ดีสุขสบาย

ภาคผนวก ค

- บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ
- หนังสือราชการขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1 ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแผนการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ

1 พระราชปริยัติเวที (อุทัย อุทโย)	เจ้าคณะเขตป้อมปราบฯ ปทุมวัน
เจ้าอาวาสวัดพระพิเรนทร์ กรุงเทพฯ
2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัญชลี ไสยวรรณ	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพฯ
3 อาจารย์เบญจะ คำมะสอน	อาจารย์ประจำโรงเรียนสุวิทย์เสรีนุสรณ์
กรุงเทพฯ

2 ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสังเกตทางสังคมของเด็กปฐมวัย

1 ดร. ประมินทร์ อวิเดช	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและการพัฒนาท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จ. เชียงราย
2 อาจารย์นพดล กองศิลป์	รองผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตประสานมิตร (ฝ่ายประถม)
โรงเรียนสาธิตประสานมิตร (ฝ่ายประถม) กรุงเทพฯ
3 อาจารย์ชุตติกาญจน์ เบญจพรวัฒนา	อาจารย์ประจำโรงเรียนอนุบาลเปล่งประสิทธิ์ (สีลม)
กรุงเทพฯ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร 5731, 5618

ที่ ศธ 0519 12/ ๑13

วันที่ มกราคม 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสุวิทย์ศรีนครินทร์

เนื่องด้วย นางวราภรณ์ ปานทอง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาระดับ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญานิพนธ์เรื่อง “ผลของการเล่นกีฬา
ประกอบการเล่นบทบาทสมมติที่มีต่อพฤติกรรมทางด้านสังคมของเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์
สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุม
การทำปฏิญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์เบญจจะ คำมะสอน เป็น
ผู้เชี่ยวชาญตรวจแผนการจัดกิจกรรมการเล่นกีฬาสมมติ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจ
แผนการจัดกิจกรรมฯ ให้ นางวราภรณ์ ปานทอง และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร 5731, 5618

ที่ ศธ 0519 12/012

วันที่ มกราคม 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน เจ้าคณะเขตป้อมปราบฯ เจ้าอาวาสวัดพระพิเรนทร์

เนื่องด้วย นางวราภรณ์ ปานทอง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาระดับ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญานิพนธ์เรื่อง “ผลของการเล่นกีฬา
ประกอบการเล่นบทบาทสมมติที่มีต่อพฤติกรรมทางด้านสังคมของเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์
สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุม
การทำปฏิญานิพนธ์ ในครั้งนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ พระราชปรีชัทธิเวที เป็นผู้เชี่ยวชาญ
ตรวจแผนการจัดกิจกรรมการเล่นกีฬาสมมติ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจ
แผนการจัดกิจกรรมฯ ให้ นางวราภรณ์ ปานทอง และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญสิริ จิระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร 5731,5618

ที่ ศธ 0519 12/๑11

วันที่ ๔ มกราคม 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)

เนื่องด้วย นางวราภรณ์ ปานทอง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ผลของการเล่นนิทานคติธรรม ประกอบการเล่นบทบาทสมมติที่มีต่อพฤติกรรมทางด้านสังคมของเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์นพดล กองศิลป์ เป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบแบบสังเกตพฤติกรรมด้านสังคม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบสังเกตให้ นางวราภรณ์ ปานทอง และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จีระเคชากุล)

กณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

๖

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร 5731, 5618

ที่ ศธ 0519 12/c1c

วันที่ 4 มกราคม 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นางวราภรณ์ ปานทอง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ผลของการเล่นนิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติที่มีต่อพฤติกรรมทางด้านสังคมของเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัญชลี ไสยวรรณ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแผนการจัดกิจกรรมฯให้ นางวราภรณ์ ปานทอง และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 0519 12/๑๑๑

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

4 มกราคม 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้จัดการโรงเรียนอนุบาลเปล้าประสิทธิ์ (สيلم)

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสังเกต

เนื่องด้วย นางวราภรณ์ ปานทอง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง “ผลของการเล่นนิทานคติธรรม ประกอบการเล่นบทบาทสมมติที่มีต่อพฤติกรรมทางด้านสังคมของเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญาโท ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ชุตติกาญจน์ เบญจพรวัฒนา เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสังเกตพฤติกรรมด้านสังคม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสังเกตให้ นางวราภรณ์ ปานทอง และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญสิริ จิระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-9719284

ที่ ศธ 0519 12/๐๐๖

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

4 มกราคม 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสังเกต

เนื่องด้วย นางวราภรณ์ ปานทอง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง “ผลของการเล่นกีฬานานาชาติต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญาโท ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ปรมมิน อริเดช เป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบแบบสังเกตพฤติกรรมด้านสังคม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสังเกตให้ นางวราภรณ์ ปานทอง และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญสิริ จิระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-9719284

ที่ ศธ 0519 12/1๕31

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

3 กุมภาพันธ์ 2548

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ครูใหญ่โรงเรียนอนุบาลวัดไทรรัตนาราม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสังเกต และแผนการจัดกิจกรรม

เนื่องด้วย นางวราภรณ์ ปานทอง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “ผลของการเล่นนิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติที่มีต่อพฤติกรรมทางด้านสังคมของเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอใช้สถานที่เพื่อจัดกิจกรรมเล่นนิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 15 คน และตอบแบบสังเกตพฤติกรรมด้านสังคม ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มิถุนายน 2548

จึงเรียนมาเพื่อขอกความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางวราภรณ์ ปานทอง ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญสิริ จิระเชษฐกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-9719284

ภาคผนวก ง

- สรุปการตรวจแผนการจัดกิจกรรมการเล่นกีฬาสมัครเล่น
- ตารางการหาดำตั้นีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ IOC

**สรุปการตรวจแผนการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคติธรรม
ประกอบการเล่นบทบาทสมมติ**

1 จุดประสงค์

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3	สรุป
ใช้ได้	ใช้ได้	ใช้ได้	ใช้ได้

2 การดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3	สรุป
ใช้ได้	ควรใช้ปริศนาคำทาย	ใช้ได้	ใช้ได้

ขั้นสอน

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3	สรุป
เหมาะสม	ให้ตัดคำขึ้นต้นวาทู	เหมาะสม	เหมาะสม

ขั้นสรุป

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3	สรุป
ให้เด็กออกมาพูด เล่าเรื่องสลับบ้าง	เหมาะสม	เหมาะสม	เหมาะสม

3 สื่อ

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3	สรุป
เหมาะสม	ควรใช้หุ่นมือ หุ่นงมมือ หุ่นนิ้วมือ	เหมาะสม	เหมาะสม

4 การประเมินผล

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3	สรุป
เหมาะสม	เหมาะสม	การประเมินจาก การพูดของเด็กหรือ เล่าเรื่อง	เหมาะสม

สรุปการตรวจแผนการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ
ในแต่ละวัน

สัปดาห์	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1		ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2		ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3		สรุป	
	ใช้ได้	ใช้ไม่ได้	ใช้ได้	ใช้ไม่ได้	ใช้ได้	ใช้ไม่ได้	ใช้ได้	ใช้ไม่ได้
สัปดาห์ที่ 1/1	✓		✓		✓		✓	
1/2	✓		✓		✓		✓	
1/3	✓		✓		✓		✓	
สัปดาห์ที่ 2/1	✓		✓		✓		✓	
2/2	✓		✓		✓		✓	
2/3	✓		✓		✓		✓	
สัปดาห์ที่ 3/1	✓		✓		✓		✓	
3/2	✓		✓		✓		✓	
3/3	✓		✓		✓		✓	
สัปดาห์ที่ 4/1	✓		✓		✓		✓	
4/2	✓		✓		✓		✓	
4/3	✓		✓		✓		✓	
สัปดาห์ที่ 5/1	✓		✓		✓		✓	
5/2	✓		✓		✓		✓	
5/3	✓		✓		✓		✓	
สัปดาห์ที่ 6/1	✓		✓		✓		✓	
6/2	✓		✓		✓		✓	
6/3	✓		✓		✓		✓	
สัปดาห์ที่ 7/1	✓		✓		✓		✓	
7/2	✓		✓		✓		✓	
7/3	✓		✓		✓		✓	
สัปดาห์ที่ 8/1	✓		✓		✓		✓	
8/2	✓		✓		✓		✓	
8/3	✓		✓		✓		✓	

ตารางการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ IOC

พฤติกรรมทางสังคม	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3	ΣR	จำนวน ผู้เชี่ยวชาญ	IOC
1 การยอมรับผู้อื่น						
1 1 ยอมรับฟังความคิดเห็นหรือ ข้อเสนอแนะของเพื่อน	1	1	1	3	3	1 00
1 2 ยอมรับความช่วยเหลือของเพื่อนใน การทำกิจกรรม	1	1	1	3	3	1 00
1 3 ทำหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายด้วย ความเต็มใจ	1	1	1	3	3	1 00
1 4 ยืมหรือชมเชยเพื่อนเมื่อเพื่อนทำ สิ่งหนึ่งสิ่งใดสำเร็จ	1	1	0	2	3	0 67
1 5 ปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียน ในการเข้ามุ่มต่างๆ	1	1	1	3	3	1 00
1 6 ยอมรับในความสามารถของคนอื่น	0	1	1	2	3	0 67
1 7 ใช้วาจาสุภาพขณะที่เล่นร่วมกับ ผู้อื่น	1	1	1	3	3	1 00
1 8 พูดคุยกับเพื่อนอย่างเป็นกันเอง ระหว่างทำกิจกรรม	1	1	1	3	3	1 00
2 การช่วยเหลือ						
2 1 พูดแนะนำวิธีการหรือลงมือปฏิบัติ กิจกรรมให้แก่เพื่อน	1	1	1	3	3	1 00
2 2 พูดสนับสนุนหรือให้กำลังใจให้ เพื่อนทำ กิจกรรม	1	0	1	2	3	0 67
2 3 ช่วยกันเก็บของหรืออุปกรณ์เมื่อ เลิกใช้	1	1	1	3	3	1 00
2 4 ช่วยเหลือเพื่อนเมื่อเพื่อนขอร้อง	1	1	1	3	3	1 00
2 5 ร่วมเตรียมสื่ออุปกรณ์ต่างๆ ในการ ทำกิจกรรม	1	1	1	3	3	1 00
2 6 ช่วยเหลือตนเองในการนำกิจวัตร ประจำวัน	1	1	1	3	3	1 00

พฤติกรรมทางสังคม	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3	ΣR	จำนวน ผู้เชี่ยวชาญ	IOC
2 7 ช่วยเหลือเพื่อนโดยไม่ต้องขอร้อง	1	1	1	3	3	1 00
2 8 ให้อภัยเพื่อนเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด	1	1	1	3	3	1 00
3 การแบ่งปัน						
3 1 พุดชักชวนให้เพื่อนร่วมใช้วัสดุ อุปกรณ์ในการทำกิจกรรม	1	1	1	3	3	1 00
3 2 หยิบหรือส่งอุปกรณ์ของตนให้ เพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการ	1	1	1	3	3	1 00
3 3 ชักชวนมาเล่นของเล่นด้วยกัน	1	1	1	3	3	1 00
3 4 ยอมให้เพื่อนหรือทำกิจกรรมก่อน ตนเอง	1	1	1	3	3	1 00
3 5 ไม่แย่งของเล่นโดยผลัดเปลี่ยนกัน เล่น	1	1	1	3	3	1 00
3 6 ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ถูกเตรียมไว้อย่าง ประหยัด	1	0	1	2	3	0 67
3 7 แบ่งของให้เพื่อนโดยให้เพื่อน หยิบเอง	1	1	1	3	3	1 00
3 8 ให้เพื่อนยืมของเล่นของใช้	0	1	1	2	3	0 67
คะแนนรวม IOC	22	22	23	67	72	0 93

หมายเหตุ

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 คือ ดร ประมินทร์ อริเดช

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2 คือ อาจารย์นพดล กองศิลป์

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3 คือ อาจารย์ชุตติกาญจน์ เบญจพรวัฒนา

$$IOC = \frac{\Sigma R}{N}$$

$$IOC = \frac{67}{72}$$

ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง = 0 93

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	วราภรณ์ ปานทอง
วันเดือนปีเกิด	5 มีนาคม 2512
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 5 หมู่ 2 ถนนรามอินทรา แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร 10220 โทร 02 – 9715791 , 09 - 0794118
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนอนุบาลวัดไตรรัตนาราม ถนนรามอินทรา แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร 10220
ประวัติการศึกษา	
พ ศ 2530	มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 โรงเรียนลาดปลาเค้าพิทยาคม กรุงเทพมหานคร
พ ศ 2536	ครุศาสตรบัณฑิต (ค บ) วิชาเอกบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
พ ศ 2548	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ ม) วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร